

SAVUNMA SANAYİİ MÜSTEŞARLIĞI
İstiklal ve İstikbalimiz İçin

**SAVUNMA ve HAVACILIK
SANAYİİ YATIRIMLARINDA
YARARLANILABİLECEK
DEVLET DESTEKLERİ
ve TEŞVİK PROGRAMLARI**

ANKARA

2017

İÇİNDEKİLER

1. SAVUNMA SANAYİİ MÜSTEŞARLIĞI

1.1 Nitelikli Ürün Kredisi.....	1
1.2 Endüstriyel Değerlendirme ve Destekleme Projesi (EYDEP)	1
1.3 Savunma Yatırımlarında Vergi, Resim Harç Belgesi Muafiyeti	5
1.4 Sanayi Katılımı / Offset Uygulamaları.....	5
1.5 Savunma Sanayii Portalı.....	6

2. EKONOMİ BAKANLIĞI

2.1. Teşviklerde Sunulan Destek Unsurları	7
2.2. Genel Teşvik Uygulamaları	10
2.3. Bölgesel Teşvik Uygulamaları	11
2.4. Öncelikli Yatırımların Teşviki	11
2.5. Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki	13
2.6. Stratejik Yatırımların Teşviki	14
2.7. Alt Bölge Desteklerinden Yararlanma	14
2.8. Desteklerden Yararlanma Koşulları	15
2.9. Desteklerden Yararlanmak İçin Asgari Yatırım Tutarları	16
2.10 Yatırım Teşvik Belgesi Müracaatı	16
2.11 Yatırım Teşvik Belgesi Alabilmek İçin Aranılan Belgeler	16
2.12 Başvuru Ve Uygulama Usul Ve Esasları	17
2.13 Proje Bazlı Destek Sistemi	17
2.14 Proje Bazlı Teşvik Sistemi Kapsamında Başvuru Süreci Ve Desteklerden Yararlanma Koşulları	19
2.15 Uluslararası Nitelikteki Yurt İçi İhtisas Fuarlarının Desteklenmesi	20
2.16 İstihdam Yardımı	21
2.17 Yurt Dışı Fuarlara Katılım Desteği	21
2.18 Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi	22
2.19 Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi	23
2.20 Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği	26
2.21 Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği (UR-GE)	29
2.22 Tasarım Desteği	29
2.23 Döviz Kazandırıcı Hizmetlerin Desteklenmesi	31

3. KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI (KOSGEB)

3.1 Girişimcilik Destek Programı	40
3.2 Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı	43
3.3 Genel Destek Programı	43

3.4 Tematik Proje Destek Programı	44
3.5 İşbirliği-Güç Birliği Destek Programı.....	46
3.6 Ar-Ge İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı	47
3.7 Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama (Teknopazar) Destek Programı	49
3.8 Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı	49
3.9 KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı	50
3.10 Kredi Faiz Desteği	50
3.11 Teminat Giderleri Desteği	51
3.12 Laboratuvar Hizmetleri Desteği	51
3.13 KOSGEB Enerji Verimliliği Etüt/Danışmanlık/Eğitim Destekleri	51
4. Türkiye Bilimsel Ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)	
4.1 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı	52
4.2 1507- KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı	53
4.3 1509 - Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı	53
4.4 Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı	54
4.5 1515 Öncül Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı	55
4.6 1505 - Üniversite Sanayi İşbirliği Destek Programı	55
4.7 1512 - Teknogirişim Sermaye Desteği (BiGG-Bireysel Genç Girişim)	56
4.8 Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)	56
4.9 1513-Teknoloji Transfer Ofisleri Destek Programı	57
4.10 1503-Proje Pazarları Destekleme Programı	58
4.11 1601 Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı	59
4.12 1602 - TÜBİTAK Patent Destek Programı	60
4.13 Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı (1001)	61
4.14 Öncelikli Alanlar Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (1003)	62
4.15 Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı (1005)	62
4.16 Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı (1007)	63
4.17 Başlangıç Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı (3001)	64
4.18 Girişimcilik Aşamalı Destek Programı	65
4.19 TÜBİTAK Uluslararası İşbirliklerine Katılımı Özendirmeye Yönelik Destek ve Ödül Programları	66
5. ULAŞTIRMA, DENİZCLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI	
5.1 Elektronik Haberleşme, Uzay ve Havacılık Sektöründe Ar-Ge Projeleri Desteği	67
6. BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	
6.1 Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı	69
6.2 Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri Desteği	70
6.3 Özel Sektör Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri	70
6.4 Kümelenme Destek Programı	71

6.5 Emlak Vergisi Muafiyeti	72
6.6 Bina İnşaat Harcı ve Yapı Kullanma İzni Harcı İstisnası	72
6.7 Tevhid ve İfraz İşlem Harcı İstisnası	72
6.8 Yapı Denetim Kuruluşlarına Ödenecek Hizmet Bedeli İndirimi	72
6.9 Rekabetçi Sektörler Programı	72
7. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	
7.1 Verimlilik Artıcı Projeler (VAP)	73
7.2 Enerji Sektörü Araştırma - Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (ENAR)	74
7.3 Gönüllü Anlaşma (GA) Destekleri	74
7.4 Kojenerasyon Verim Belgesi ve Lisanssız Üretim	75
7.5 Enerji Verimliliği Projelerinin Finansmanı	75
8. TÜRKİYE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VAKFI	
8.1 İleri Teknoloji Projeleri Desteği	76
9. KREDİ GARANTİ FONU	
9.1 Özkaynak Kredi Kefalet Programı	77
9.2 Mikro KOBİ'lere mikro krediler projesi	77
9.3 Her Köye bir KOBİ projesi	77
9.4 Hazine Destekli Kefalet Programı	78
10. TÜRKİYE İŞ KURUMU	
10.1 Kadınlar, Gençler ve Mesleki Yeterlilik Belgesi Sahipleri için İstihdam Teşviki	78
10.2 İşsizlik Sigortası Ödeneği Alanları İstihdam Eden İşverenler için İstihdam Teşviki	79
10.3 2017 Artı (+) İstihdam Teşviki	80
10.4 Mesleki Eğitim Kursları	81
10.5 Çalışanların Mesleki Eğitim Kursları	81
10.6 İşbaşı Eğitim Programları	81
11. KALKINMA AJANSLARI	
11.1 Doğrudan Finansman Desteği	82
11.2 Faiz Desteği ve Faizsiz Kredi Desteği	82
11.3 Fizibilite Desteği	83
11.4 Gündümlü Proje Desteği	83
11.5 Teknik Destek.....	83
12. KALKINMA BANKASI	
12.1 Desteği Anonim Şirket Statüsündeki Kobi'lere Yönelik Krediler	84
12.2 Cazibe Merkezleri Programı.....	84
TEŞVİKLERE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER	
KAYNAKÇA	
EKLER	

Bu doküman, Savunma Sanayii Müsteşarlığı tarafından İstanbul Sanayi Odası Savunma Sanayi Zirvesi'ne katılan KOBİ'lerin Devlet Destek Mekanizmaları hakkında bilgi edinmesi için hazırlanmıştır.

ÖNBİLGİ

Türkiye’de yeni kurulacak işletmelerin ve mevcut firmaların yatırımlarında yararlanabilecekleri, değişik kurumlar tarafından sağlanan pek çok teşvik ve destek programı bulunmaktadır.

Temel destek sağlayan kurumlar arasında **Kalkınma Ajansları, Ekonomi Bakanlığı, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı** yer almaktadır.

- Teşvikler: Bu konuda ana sorumlu Ekonomi Bakanlığı’dır.
- Hibe ve Krediler: Bu kapsamda TÜBİTAK- İŞKUR- KOSGEB- Kalkınma Ajansları- Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tüm sektörler için açıktır. Ayrıca Savunma Sanayii Müsteşarlığı’nın da kendi sektörüne özel “Nitelikli Ürün Kredisi” ve “EYDEP” gibi destek mekanizmaları bulunmaktadır.

Tüm kalkınma ajanslarına bağlantıdan ulaşılabilir: (bölgelere göre 26 ajans bulunmaktadır.)

<http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaAjanslari.aspx>

Her bir kurum farklı başlıklarda hibe, kredi veya vergi teşvikleri sağlayabilmektedir.

TEŞVİK/DESTEK ADI	TEŞVİK/DESTEK VEREN KURUM/KURULUŞLAR											
	Savunma Sanayii Müsteşarlığı	Ekonomi Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	TÜBİTAK	Türk Eximbank	Kredi Garanti Fonu (KGF)	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	KOSGEB	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)	Kalkınma Ajansları
Yatırım Teşviki/Desteği		√	√	√	√							
KOBİ Destekleri		√	√	√	√	√	√	√				√
Yüksek Teknolojili Ürün Destekleri	√	√	√	√					√			
Kredi Desteği	√				√	√		√				√
Ar-GE Desteği	√	√	√	√			√	√	√	√		
Genel Destekler		√						√				√
İstihdam Teşviki/Desteği		√						√			√	
Enerji Verimliliği İle İlgili Destekler								√		√		
Bina/İnşaat/Emlak İle İlgili Destekler			√									
Laboratuvar Hizmetleri Destekleri				√				√				
İşbirliği Destekleri		√	√	√				√				
Uluslararası İşbirliklerine Katılımı Özendirilmeye Yönelik Destekler				√								
Patent Desteği				√								
Sanayi Katılımı /Offset	√											

Kurumların sağladığı desteklerden firma ve yapılacak yatırımla ilgili en uygunu belirlerken lütfen şu başlıkları öncelikle dikkate alınız:

- Uygun başvuru sahibi olmak
- İlgili programa başvuru yapabilmek için gerekli şartları taşımak
- Yatırım konusu/ sektörü program kapsamında desteklenecek alanlarda olması
- Yatırım kapsamında bütçelendirilmesi gereken kalemlerin program kapsamında olması
- Tahmini yatırım tutarının kurumun verdiği destek tutarlarına uygun olması
- Yatırımın gerçekleşme süresi destek programının sürelerine uyması

Desteklerin içerikleri ilgili kurumlar tarafından dönem dönem değiştirilebilmektedir. Bu nedenle uygun bulunan destekle ilgili en güncel bilgi için ilgili kurumların internet adreslerinin takip edilmesi önemlidir. Tüm açık çağrılara ulaşmak için projenin konusuna göre www.yatirimadestek.com sitesi de ziyaret edilebilir. Özellikle yabancı sermayeli yatırımlar için Başbakanlık Yatırım Destek Ajansı ile iletişim kurulması önemlidir. (Yatırımcı Kılavuzu: <http://www.invest.gov.tr/>)

1. SAVUNMA SANAYİİ MÜSTEŞARLIĞI

1.1 Nitelikli Ürün Kredisi

Müsteşarlık olarak yerli sanayii kuruluşlarına savunma sanayiine yönelik projelerden iş almaları kaydıyla, TL üzerinden geri ödemeli kredi kullanılmaktadır.

- **Destek Konusu:** İş alınan proje kapsamında ihtiyaç duydukları makine / teçhizat yatırımlarının, savunma sanayii ve havacılık alanında üretmiş oldukları ürünlerin test, kalifikasyon, akreditasyon ve sertifikasyon faaliyetlerinin desteklenmesi
- **Faiz Oranı:** Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından en son yayımlanan İhale Yöntemiyle Satılan Hazine Bonoları ve Devlet Tahvilleri Türk Lirası yıllık ortalama bileşik faiz oranının yarısı
- **Kullanım Koşulu:** Anapara ve faiz toplamı kadar teminat mektubu

Bu kapsamda verilecek kredi için takip edilmesi gereken adımlar aşağıda listelenmiştir.

- 1 Firma Değerlendirme Formunun doldurulması
- 2 Fizibilite raporunun doldurulması
- 3 Sanayileşme portaline firma kaydının yapılması ve portalde talep edilen veri alanlarının tümünün doldurulması
- 4 Yapılacak harcamalara ilişkin liste ve proforma faturalar
- 5 Savunma sanayiine yönelik projelerden iş aldıklarını içeren sözleşmenin tarafımıza gönderilmesi gerekmektedir.

1.2 Endüstriyel Değerlendirme ve Destekleme Projesi (EYDEP)

Savunma Sanayii Müsteşarlığı (SSM) tarafından, silahlı kuvvetler envanterine girmiş ve girecek sistemlerin yurtdışı bağımlılığının kaldırılmasına yönelik olarak sektör içerisinde faaliyet gösteren firmaların yetkinliklerinin artırılması, sektöre kazandırılacak firmaların nitelikli tedarikçi olabilmelerini teminen, durum analizlerinin yapılması, gelişme planlarının oluşturulması ve bu planlar doğrultusunda desteklenebilmeleri amacıyla “Endüstriyel Yetkinlik Değerlendirme ve Destekleme Programı (EYDEP)” başlatılmıştır.

Savunma alanında dışa bağımlılığın hızla giderilebilmesini görev edinen EYDEP, sektör firmalarımızın yeteneklerinin ve çözümlerinin yerinde saptanması, bu saptamalara dayanarak kurumsallıklarının, niteliklerinin, kalitelerinin ve rekabet gücünün arttırılabilmesi, üretim yetkinliklerini nitelikli ürün sahipliğine taşıyabilmeleri için desteklenmeleri hedeflerini taşımaktadır. Saha çalışmalarında yapılacak değerlendirmeler ile başta KOBİ’ler olmak üzere firmaların yetkinlikleri ve gereksinimleri belirlendikten sonra EYDEP çatısı altında destekleme alanları ve desteklerin mahiyeti: Test, Kalite, Sertifikasyon, Kurumsallaşma, Eğitim, Danışmanlık, Ortak yatırım alanları vb. konularında olacaktır. Ayrıca bu program kapsamında firmalarımızın, ülkemizin ihtiyaç duyduğu teknoloji ve üretim alanlarına yönlendirilmeleri de sağlanabilecektir.

SSM tarafından, aşağıdaki destek kalemlerinin EYDEP çatısı altında verilmesi planlanmıştır:

1. Kurumsallaşma
2. ERP Sahipliği ve Kullanımı
3. Eğitim, Mentorluk ve Danışmanlık

4. Sertifikasyon, belgelendirme
5. Test ve Kalifikasyon
6. Ar-Ge ve Patent Yönetimi
7. Yatırım
8. Tanıtım ve Pazarlama
9. Yerleştirme

1. Kurumsallaşma

Sektörümüz şirketlerinin özellikle aile şirketi vasfında olan birimlerinin, kurumsallaşma konularında geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Seminer ve sempozyumlar şeklinde kurumsallaşma bilgilendirme etkinlikleri düzenlenebileceği gibi, şirket liderlerinden ve sahiplerinden başlayacak şekilde bireysel eğitim planları da bu kapsamda yapılacaktır.

2. ERP Sahipliği ve Kullanımı

ERP/MRP gibi uygulamaları kullanması gerektiği değerlendirilen firmalara en az 3 alternatifli yerli ERP/MRP üretici firmaların çözümleri önerilecektir. Firmalarımızın seçecek olduğu uygulamaların (yapılacak ön analizler ve rakip firmaların kendi çözümlerini tanıtım süreçlerinin ardında), ilk satın alma maliyetinin bir kısmı ve ilk 2 yıl boyunca uyumlandırma aşaması giderleri, EYDEP kapsamında verilecektir.

3. Eğitim, Mentorluk ve Danışmanlık

Firmaların ihtiyaç duyabileceği diğer alanlarda eğitimler, kendilerini eksik hissettikleri alanlarda sunulabilecek mentorluk hizmetleri, özel konularda (teknik / idari) danışmanlıklar, gerektiğinde akademik platformlar ile birlikte çalışma kültürünün de oluşmasının sağlanabilmesi adına bu başlık altında firmalarımıza sunulacaktır. Özellikle mentorluk ve danışmanlık hizmetlerinin, akademik kurumlardan ve/veya sektör tecrübelilerinden temini sağlanacaktır.

4. Sertifikasyon, Belgelendirme

Firmalarımızın sahip olmayı hedefledikleri ya da sahip olmaları gerektiği değerlendirilen sertifikasyonlar ve belgeler kabaca aşağıda verilmektedir ancak bunlar ile sınırlı değildir. Bu belgelerin alınması süreçlerinde ihtiyaç duyulabilecek danışmanlık, eğitim, hazırlık, danışmanlık, belgelendirme giderleri gibi başlıklar bu kapsamdadır:

- *AS 9100 Havacılık ve Uzay Sanayii Kalite Yönetim Sistemi*
- *ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi Sertifikasyonu*
- *ISO / IEC 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi Sertifikasyonu*
- *OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi*
- *ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi*
- *EFQM Mükemmellik Modeli*
- *Tesis Güvenlik Belgesi*

5. Test ve Kalifikasyon

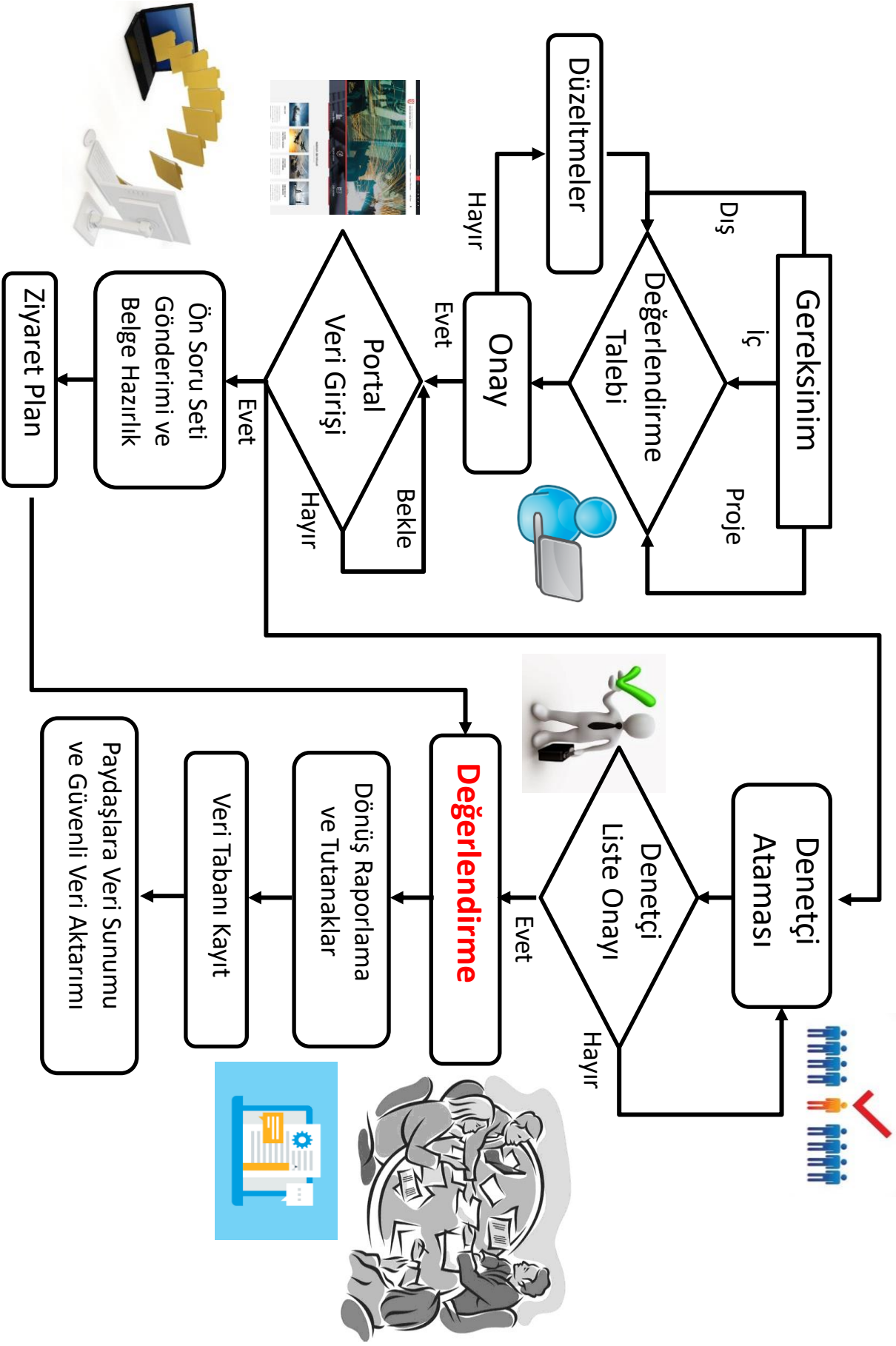
Firmalarımızın test, ölçüm, değerlendirme, ürün sertifikalandırma konularındaki ihtiyaçlarının giderilmesi için alınacak dış kaynak hizmetleri bu kapsamdadır. Bazı kritik test, ölçüm sistemlerinin EYDEP kapsamında kurulması konusunda bir destek modeli işletilebileceği gibi, kritik olduğu değerlendirilen bazı test ve kalifikasyon giderlerinin %80'i de EYDEP bütçesinden firmalarımız için kullanılabilir.

6. Ar-Ge ve Patent Yönetimi

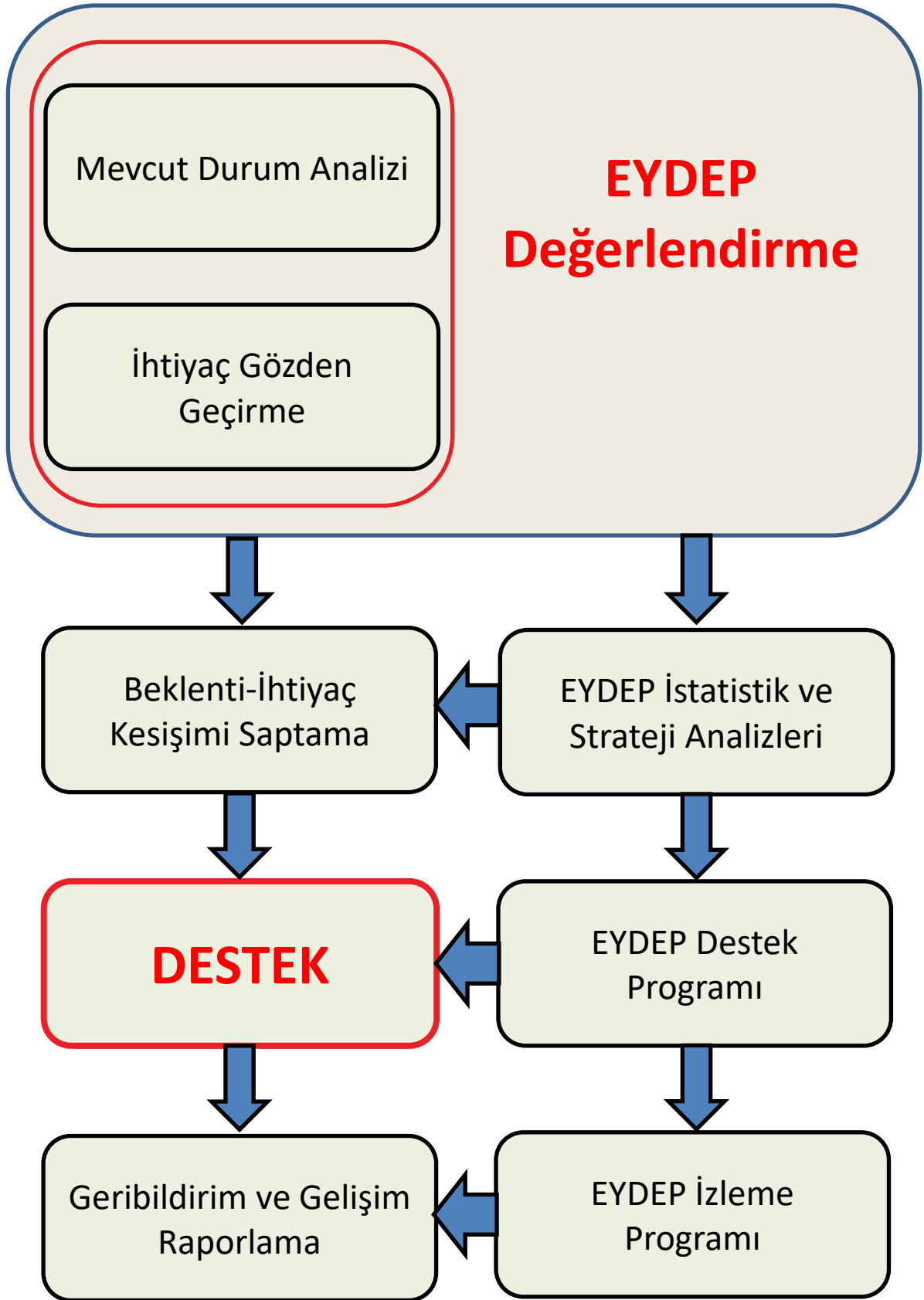
Firmalarımızın Ar-Ge ve Patent yönetimi konularındaki ihtiyaçlarının giderilmesi için alınacak hizmetler bu kapsamdadır. Firmalarımızın fikri mülkiyet hakları yönetimi konularında ne aşamada buldukları tespit edildikten sonra, ihtiyaca göre planlamalar yapılacaktır.

“EYDEP Desteği Uygulama Süreci”

EYDEP Desteği Süreç Şeması

Ardından aşağıdaki başlıklarda firmanın gelişim göstermesi sağlanabilecektir:

- Fikri Mülkiyet Hakları Genel tanıtımı, Patent Hakları ve Patent bilgisinin önemi,
- Patent başvurusunun temel esasları (Tarifname takımının hazırlanması),
- Patent Veritabanları ve patent araştırması,
- Patent, Faydalı Model Başvuruları.

7. Yatırım

Firmalarımız, yatırım alanlarında da desteklenmeleri gerektiğini yorumlamışlardır. Her ne kadar EYDEP tam anlamı ile bir yatırım destekleme programı olmasa da, kritik teknoloji alanlarında ya da yerleştirme ihtiyacı duyulan alanlarda firmaların temel yatırımlarının desteklenmesi, EYDEP'in ana amacına da hizmet edecektir. Bu nedenle, bahsedildiği üzere kritik teknolojilerde ve yerleştirme alanlarında EÜK tarafından uygun görülebilecek bazı yatırımlar desteklenebilecektir.

8. Tanıtım ve Pazarlama

Firmalarımızın tanıtım, pazarlama, ihracat geliştirme aktiviteleri, alternatif pazar oluşturma gayretleri, bu kapsamda geliştirilebilecek alanlardır. Konu hakkında temel bilgilendirme eğitimleri verilebileceği gibi, firmalarımızın kritik etkinliklerde ve fuarlarda faaliyet gösterebilmelerinin sağlanabilmesi adına destek mekanizması işletilebilecektir. Bu desteğin kullanılabilmesi de yine EÜK tarafından onaya bağlı olacaktır.

9. Yerleştirme

Firmalarımızın tespit edilecek olan yetkinliklerinin, yerleştirilmesi gereken hangi alanlar ile çakıştığı, EYDEP çıktılarında biri olacaktır. Hangi teknoloji alanının ya da ana/alt sistemlerin hangi bileşenlerinin yerleştirilmesi ihtiyacının, firmalarımızın bu ihtiyaçları karşılayabilme yeteneği ile buluşturulması da bu başlık altında verilecek desteklerdir. Özetle firmalara doğrudan prototip ürün ya da tasarım siparişi verilerek, gerektiğinde prototip üretim ve/veya tasarım maliyetlerinin de karşılanması yolu ile bu destek sunulabilecektir.

1.3 Savunma Yatırımlarında Vergi, Resim Harç Belgesi Muafiyeti

Savunma sanayi açısından önem arz eden tedarik projelerinde firmalar tarafından yapılan başvuru neticesinde Müsteşarlığımız tarafından Ekonomi Bakanlığı'na yazı gönderilmektedir. Bu yazı çerçevesinde konu belgeyi almaya hak kazanan firmalar projeler kapsamında doğan vergi resim ve harçlardan müstesna olmaktadır.

1.4 Sanayi Katılımı / Offset Uygulamaları

Yurtdışından yapılan kamu alım ve yatırımlarında; Yerli Sanayiye İş Payı Verilmesi, Ürün veya Hizmet İhracatı Sağlanması, Teknoloji Kazanımı ve Yatırım Yapılması uygulamalarıyla, yapılan harcamaların ulusal ekonomiye belli oranda geri dönüşü sağlanmaktadır. Yapılan offset uygulamaları ile Türkiye'de Üretim ve İstihdamın Artırılması, Yeni Teknoloji ve Yetenek Kazanımı, İhracatın Geliştirilmesi ve Yabancı Yatırımın Sağlanması hedeflenmektedir.

Müsteşarlığımız tarafından yürütülen projelerde ana tedarik sözleşmelerinin yanı sıra yükleniciler ile sanayi katılımı ve offset sözleşmesi imzalanmaktadır. Bu sözleşmelerde yerli veya yabancı yüklenicilerden tedarik edilen ürünlerde azami seviyede yerleştirme hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda alt yüklenici, yan sanayi ve Kobilere iş payı verilmektedir. (Ek-1 ve Ek-2 de Kategori B- Kategori C örnek süreçleri görülebilir.)

1.5 Savunma Sanayii Portalı

Savunma sanayii firma, ürün ve yetenek envanteri oluşturulmasına yönelik gerçekleştirilen çalışmalar kapsamında kullanılan Savunma Sanayii Portalı ile savunma sanayii ile ilgili faaliyetler, duyurular ve etkinlik haberleri gibi konularda bilgi paylaşımı sağlanmakta ve SSM Sanayi Katılımı / Offset kuralları, uygulamaları hakkında güncel ve sağlıklı bilgiye erişebilmektedir.

<http://sanayilesme.ssm.gov.tr> adresinden erişilen portale üyelik işlemlerinin tamamlanarak veri girişine ivedilikle başlanabilir ve konuyla ilgili sanayilesme@ssm.gov.tr e-posta adresi kullanılarak Müsteşarlığımızla iletişime geçilebilir.

Ürün ve Yetenekler	Mali Bilgiler	Savunma Sanayii Portalında Arama Yap
Portal öncelikle; Savunma sanayii alanında çalışan firmaların birbirlerinden haberdar olmalarını, iletişimlerini ve işbirliği olanaklarını artırmalarını, ürün ve yeteneklerini yerli ve yabancı potansiyel müşterilerine etkin bir şekilde tanıtmalarını sağlamayı amaçlamaktadır.	Portalın Mali Bilgiler bölümünde yer alacak veriler, yalnızca Savunma Sanayii Müsteşarlığının yetkilendirilmiş personeline açık olacaktır. Bu veriler sektörün mali performansını izlemek ve yapılacak analizler sonucunda tedarik ve destek sistemlerinde gerekli düzenlemeleri yapabilmek amacı ile kullanılacaktır. Ayrıca bu veriler, " Savunma Sanayii Analiz Raporu " çalışması faaliyetlerinin yürütülmesinde de temel teşkil edecektir.	Firma ve ürün bazında arama " Firma Rehberi " bölümünden gerçekleştirilebilmektedir. Portal bilgi işlemlerinin tamamlanması sürecinde karşılaşılan tüm sorunlar ile ilgili sorulara sanayilesme@ssm.gov.tr e-posta adresi üzerinden yanıt ve destek verilmektedir.

SAVUNMA SANAYİİ PORTALI

Sanayileşme Portalına üyelik için takip edilecek yöntem

1	2	3
http://sanayilesme.ssm.gov.tr adresinden ulaşarak yeni üyelik başvurusunda bulunulur. Üyeliğin onaylanmasının ardından firmanıza kullanıcı adı ve şifre gönderilir.	Kullanıcı adı ve şifresi ile Firma Girişi bölümünden Firma Kullanıcı sayfasına giriş gerçekleştirilir.	Siteye giriş yapılmasını takiben Sağ Üst tarafta bulunan Firma Bilgileri sekmesi içerisinde talep edilen Firma Bilgileri, Ürün Bilgileri, Mali Bilgiler, Sözleşme ve Siparişler, Test Alt Yapısı bölümleri firma tarafından doldurulur.

2. EKONOMİ BAKANLIĞI

15 Haziran 2012 tarih ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı¹ ile “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” yürürlüğe girmiş; Kararın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar da 2012/1 sayılı Tebliğ² ile belirlenmiştir.

Türkiye'nin 2023 vizyonu ile üretim ve ihracat odaklı büyüme stratejisi bakımından büyük önem taşıyan Yatırım Teşvik Programı, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedeflere uygun olarak;

- Tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek,
- Üretimi ve istihdamı artırmak,
- Uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımları özendirmek,
- Uluslararası doğrudan yatırımları artırmak,
- Bölgesel gelişmişlik farklılıklarını azaltmak,
- Kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımları özendirmek, amaçlarını gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

Yatırım Teşvik Programının sağladığı destekler, 1 Ocak 2012 tarihinden sonra müracaat edilmek suretiyle teşvik belgesine bağlanan tüm yatırımlar için geçerli olacaktır. Yatırıma başlanılmış olması için, yatırım tutarının en az yüzde onu oranında (50 milyon TL ve üzeri yatırımlarda en az 5 milyon TL) harcama yapılmış olması gerekmektedir.

2.1 Teşviklerde Sunulan Destek Unsurları

15.06.2012 tarih ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren yeni teşvik sistemi 5 farklı uygulamadan oluşmaktadır:

- 1- Genel Teşvik Uygulamaları
- 2- Bölgesel Teşvik Uygulamaları
- 3- Öncelikli Yatırımların Teşviki
- 4- Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki
- 5- Stratejik Yatırımların Teşviki

Uygulamalar ve bu uygulamalar kapsamında sunulan destek unsurları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

¹ 19 Haziran 2012 Resmî Gazete Sayı: 28328 BAKANLAR KURULU KARARI Karar Sayısı: 2012/3305 Ekli “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”ın yürürlüğe konulması; Ekonomi Bakanlığınının 15/6/2012 tarihli ve 43145 sayılı yazısı üzerine, 14/5/1964 tarihli ve 474 sayılı Kanunun 2 nci, 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Kanunun ek 3 üncü, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Kanunun ek 2 nci, 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Kanunun 13 üncü ve geçici 30 uncu, 3/6/2011 tarihli ve 637 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 inci ve 26 ncı maddeleri ile 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kanunun 32/A maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 15/6/2012 tarihinde kararlaştırılmıştır.

² 20 Haziran 2012 Resmî Gazete Sayı: 28329 TEBLİĞ Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No:2012/1)

Destek Unsurları

Destek Unsurları	Genel Teşvik Uygulamaları	Bölgesel Teşvik Uygulamaları	Öncelikli Yatırımların Teşviki	Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki	Stratejik Yatırımların Teşviki
KDV İstisnası	✓	✓	✓	✓	✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti	✓	✓	✓	✓	✓
Vergi İndirimi		✓	✓	✓	✓
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		✓	✓	✓	✓
Gelir Vergisi Stopajı Desteği*	✓	✓	✓	✓	✓
Sigorta Primi (İşçi Hissesi) Desteği*		✓	✓	✓	✓
Faiz Desteği **		✓	✓		✓
Yatırım Yeri Tahsisi		✓	✓	✓	✓
KDV İadesi***					✓

* Yatırımın 6. Bölgede, Cazibe Merkezleri Programı kapsamında yer alan 4. ve 5. bölge illerindeki OSB'lerde ve Kilis ili OSB lerinde gerçekleştirilmesi halinde sağlanır.

** Yatırımın Bölgesel Teşvik Uygulamalarında 3., 4., 5. veya 6. bölgelerde gerçekleştirilmesi halinde sağlanır.

*** Sabit yatırım tutarı 500 milyon TL üzerinde olan stratejik yatırımlara sağlanır.

2017 yılında imalat sektöründe gerçekleştirilecek teşvik belgeli tüm yatırımlara ilişkin bina-inşaat harcamaları da KDV iadesinden yararlanabilmektedir.

Teşvik uygulamaları açısından illerin gelişmişlik düzeyini gösteren bölgesel harita ve il dağılımını gösteren tablo aşağıda sunulmuştur:

Teşvik Uygulama Bölgelerine Göre İllerin Dağılımı

1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge
Ankara	Adana	Balıkesir	Afyonkarahisar	Adıyaman	Ağrı
Antalya	Aydın	Bilecik	Amasya	Aksaray	Ardahan
Bursa	Bolu	Burdur	Artvin	Bayburt	Batman
Eskişehir	Çanakkale	Gaziantep	Bartın	Çankırı	Bingöl
İstanbul	Denizli	Karabük	Çorum	Erzurum	Bitlis
İzmir	Edirne	Karaman	Düzce	Giresun	Diyarbakır
Kocaeli	Isparta	Manisa	Elazığ	Gümüşhane	Hakkari
Muğla	Kayseri	Mersin	Erzincan	Kahramanmaraş	Iğdır
	Kırklareli	Samsun	Hatay	Kilis	Kars
	Konya	Trabzon	Kastamonu	Niğde	Mardin
	Sakarya	Uşak	Kırıkkale	Ordu	Muş
	Tekirdağ	Zonguldak	Kırşehir	Osmaniye	Siirt
	Yalova		Kütahya	Sinop	Şanlıurfa
			Malatya	Tokat	Şırnak
			Nevşehir	Tunceli	Van
			Rize	Yozgat	
			Sivas		
8 İL	13 İL	12 İL	17 İL	16 İL	15 İL

Asgari sabit yatırım tutarı, uygulamalara göre aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- Genel Teşvik Sistemi'nde asgari sabit yatırım tutarı,
  - 1. ve 2. bölgelerde 1 milyon TL,
  - 3., 4., 5. ve 6. bölgelerde 500 bin TL'dir.
- Bölgesel Teşvik Uygulamaları için asgari sabit yatırım tutarı 1. ve 2. bölgelerde 1 milyon TL'den, diğer bölgelerde ise 500 bin TL'den başlamak üzere desteklenen her bir sektör ve her bir il için ayrı ayrı belirlenmiştir.
- Büyük Ölçekli Yatırımlar için asgari sabit yatırım tutarı 50 milyon TL'den başlamak üzere sektörüne göre farklı büyüklüklerle tanımlanmıştır.
- Stratejik Yatırımlar için asgari sabit yatırım tutarı 50 milyon TL'dir.
- Cazibe Merkezleri Programı kapsamındaki illerde kurulacak çağrı merkezleri ve veri merkezleri, kurulduğu bölgenin bölgesel teşviklerinden herhangi bir asgari yatırım tutarı şartı aranmaksızın yararlanır.

Teşviklerde sunulan destek unsurları aşağıda detaylı şekilde açıklanmıştır:

Katma Değer Vergisi İstisnası:

Teşvik belgesi kapsamında yurt içinden ve yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat ile belge kapsamındaki yazılım ve gayri maddi hak satış ve kiralamaları için katma değer vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Gümrük Vergisi Muafiyeti:

Teşvik belgesi kapsamında yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için gümrük vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Vergi İndirimi:

Gelir veya kurumlar vergisinin, yatırım için öngörülen katkı tutarına ulaşıncaya kadar, indirimli olarak uygulanmasıdır.

Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği:

Teşvik belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilave istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmının Bakanlıkça karşılanmasıdır.

Gelir Vergisi Stopajı Desteği:

Teşvik belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilave istihdam için belirlenen gelir vergisi stopajının terkin edilmesidir. Sadece 6. bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için düzenlenen teşvik belgelerinde öngörülür.

Sigorta Primi (İşçi Hissesi) Desteği:

Teşvik belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilave istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işçi hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmının Bakanlıkça karşılanmasıdır. Sadece 6. bölgede gerçekleştirilecek bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik yatırımlar için düzenlenen teşvik belgelerinde öngörülür.

Faiz Desteği:

Faiz Desteği, teşvik belgesi kapsamında kullanılan en az bir yıl vadeli yatırım kredileri için sağlanan bir finansman desteği olup, teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının %70'ine kadar kullanılan krediye ilişkin ödenecek faizin veya kâr payının belli bir kısmının Bakanlıkça karşılanmasıdır.

Yatırım Yeri Tahsisi:

Teşvik Belgesi düzenlenmiş yatırımlar için Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilmesidir.

Katma Değer Vergisi İadesi:³

Sabit yatırım tutarı 500 milyon TL üzerindeki Stratejik Yatırımlar kapsamında gerçekleştirilen bina-inşaat harcamaları için tahsil edilen KDV'nin iade edilmesidir.

2.2 Genel Teşvik Uygulamaları

Teşvik edilmeyecek veya teşviki için aranan şartları sağlayamayan yatırım konuları hariç olmak üzere, asgari sabit yatırım tutarı ve kapasiteler üzerindeki yatırımlar bölge ayrımı yapılmaksızın Genel Teşvik Uygulamaları kapsamında desteklenmektedir.

---

³ 2017 yılında imalat sektöründe gerçekleştirilecek teşvik belgeli tüm yatırımlara ilişkin bina-inşaat harcamaları KDV iadesinden yararlanabilmektedir.

2.3 Bölgesel Teşvik Uygulamaları

Bölgesel Teşvik Uygulamalarında her ilde desteklenecek sektörler, illerin potansiyelleri ve ekonomik ölçek büyüklükleri dikkate alınarak tespit edilmiş olup, bölgelerin gelişmişlik seviyelerine göre yardım yoğunlukları farklılaştırılmıştır. Bu uygulama kapsamında sağlanan destek oran ve süreleri özet olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Sağlanan Destek Unsurları

BÖLGESEL TEŞVİK UYGULAMALARINDA SAĞLANAN DESTEK UNSURLARI			BÖLGELER					
Destek Unsurları			I	II	III	IV	V	VI
KDV İstisnası			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı (%)	OSB ve EB Dışı	15	20	25	30	40	50
		OSB ve EB İçi	20	25	30	40	50	55
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		OSB ve EB Dışı	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl
		OSB ve EB İçi	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl	12 yıl
Yatırım Yeri Tahsisi			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Faiz Desteği	İç Kredi				3 Puan	4 Puan	5 Puan	7 Puan
	Döviz / Döviz Endeksli Kredi		-	-	1 Puan	1 Puan	2 Puan	2 Puan
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği			-	-	-	-	-	10 yıl
Gelir Vergisi Stopajı Desteği			-	-	-	-	-	10 yıl

EB: İmalat sanayine yönelik olarak Endüstri Bölgesinde gerçekleştirilen yatırımlar

*İmalat sanayine yönelik (US-97 Kodu:15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2017 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilave edilmek suretiyle, vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilir oranı %100 olarak uygulanır.

2.4 Öncelikli Yatırımların Teşviki

Ülkemizin ihtiyaçları doğrultusunda, tespit edilen alanlarda yapılacak olan yatırımlar, öncelikli yatırımlar olarak belirlenmiş ve bu yatırımlara 1. 2. 3. ve 4. Bölgelerde gerçekleştirilmiş olsalar dahi 5. Bölgede uygulanan destekler sağlanmıştır. Bu yatırımlara, 5. ve 6. Bölgede gerçekleştirilmeleri halinde ise kendi bölgelerinde uygulanan destekler sağlanmaktadır.

Öncelikli Yatırımlar kapsamında 5. bölge destekleri ile desteklenecek yatırım konuları şöyledir:

- Madencilik yatırımları,
- Demiryolu ve denizyolu ile yük veya yolcu taşımacılığına yönelik yatırımlar,
- Savunma sanayi yatırımları,
- Otomotiv, uzay veya savunma sanayine yönelik test merkezleri, rüzgâr tüneli ve bu mahiyetteki yatırımlar,

- Asgari 50.000 m² kapalı alana sahip uluslararası fuar alanı yatırımları,
- Özel sektör tarafından gerçekleştirilecek olan kreş ve gündüz bakımevleri ile okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul ve lise eğitim yatırımları,
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK ve KOSGEB tarafından desteklenen Ar-Ge projeleri neticesinde geliştirilen ürünlerin veya parçaların üretimine yönelik yatırımlar,
- Motorlu kara taşıtları ana sanayinde gerçekleştirilecek asgari 300 milyon TL tutarındaki yatırımlar ve asgari 75 milyon TL tutarındaki motor yatırımları ile asgari 20 milyon TL tutarındaki motor aksamaları, aktarma organları/aksamları ve otomotiv elektroniğine yönelik yatırımlar,
- 3213 sayılı Maden Kanununda tanımlanmış 4-b grubunda yer alan madenlerin girdi olarak kullanıldığı elektrik üretimi yatırımları,
- Mevcut imalat sanayi tesislerinde gerçekleştirilecek enerji verimliliğine yönelik yatırımlar,
- Atık ısıdan geri kazanım yolu ile elektrik üretimine yönelik yatırımlar,
- Asgari 50 milyon TL tutarındaki sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) yatırımları ve yer altı doğalgaz depolama yatırımları,
- Karbon elyaf üretimine veya karbon elyaf üretimi ile birlikte olmak kaydıyla karbon elyaftan mamul kompozit malzeme üretimine yönelik yatırımlar,
- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) teknoloji yoğunluk tanımına göre yüksek teknolojlili sanayi sınıfında yer alan ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar,
- Maden Kanununa istinaden düzenlenmiş geçerli Arama Ruhsatı veya Sertifikasına sahip yatırımcıların ruhsatlı sahalarında yapacağı maden arama yatırımları,
- Yenilenebilir enerji üretimine yönelik türbin ve jeneratör imalatı ile rüzgâr enerjisi üretiminde kullanılan kanat imalatı yatırımları,
- Direkt soğutmalı slab döküm ve sıcak haddeleme yöntemi ile alüminyum yassı mamul üretimine yönelik entegre yatırımlar.

Öncelikli Yatırımlar İçin Sağlanan Destek Unsurları

Destek Unsurları		Destek Oran ve Süreleri*
KDV İstisnası		✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti		✓
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı (%)	40
	Vergi İndirim (%)	80
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		7 yıl
Yatırım Yeri Tahsisi		✓
Faiz Desteği	İç Kredi	5 Puan
	Döviz / Döviz Endeksli Kredi	2 Puan

*1-5. Bölgelerde yapılacak yatırımlar için 5. Bölge desteği
6. Bölgede yapılacak yatırımlar için 6. Bölge desteği

**İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu:15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2017 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı mevcut orana 15 puan ilave edilmek suretiyle, vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilir oranı %100 olarak uygulanır.

2.5 Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki

Aşağıda belirtilen 12 yatırım konusu, büyük ölçekli yatırımların teşviki çerçevesinde desteklenmektedir.

Büyük Ölçekli Yatırımlar

Sıra No	Yatırım Konuları	Asgari Sabit Yatırım Tutarları (Milyon TL)
1	Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	1000
2	Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı	200
3	Liman ve Liman Hizmetleri ile Havalimanı Yatırımları	200
4	Motorlu Kara Taşıtlarının İmalatı Yatırımları	200
4-a	Motorlu Kara Taşıtları Ana Sanayi Yatırımları	
4-b	Motorlu Kara Taşıtları Yan Sanayi Yatırımları	
5	Demiryolu ve Tramvay Lokomotifleri ve/veya Vagon İmalatı Yatırımları	50
6	Transit Boru Hattıyla Taşımacılık Hizmetleri Yatırımları	
7	Elektronik Sanayi Yatırımları	
8	Tıbbi Alet, Hassas ve Optik Aletler İmalatı Yatırımları	
9	İlaç Üretimi Yatırımları	
10	Hava ve Uzay Taşıtları ve/veya Parçaları İmalatı Yatırımları	
11	Makine (Elektrikli Makine ve Cihazlar Dahil) İmalatı Yatırımları	
12	Metal Üretimine Yönelik Yatırımlar: Maden Kanununda belirtilen IV/c grubu metalik madenlerin cevher ve/veya konsantresinden nihai metal üretimine yönelik yatırımlar (bu tesislere entegre madencilik yatırımları dahil)	

Bu uygulama kapsamında sağlanan destek oran ve süreleri özet olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Büyük Ölçekli Yatırımlar İçin Sağlanan Destek Unsurları

BÜYÜK ÖLÇEKLİ YATIRIMLAR İÇİN SAĞLANAN DESTEK UNSURLARI

Destek Unsurları			BÖLGELER					
			I	II	III	IV	V	VI
KDV İstisnası			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı (%)	OSB ve EB Dışı	25	30	35	40	50	60
		OSB ve EB İçi	30	35	40	50	60	65
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		OSB ve EB Dışı	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl
		OSB ve EB İçi	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl	12 yıl
Yatırım Yeri Tahsisi			✓	✓	✓	✓	✓	✓

EB: İmalat sanayiine yönelik olarak Endüstri Bölgesinde gerçekleştirilen yatırımlar

EB: İmalat sanayiine yönelik olarak Endüstri Bölgesinde gerçekleştirilen yatırımlar

* İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu:15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2017 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilave edilmek suretiyle, vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılacak oranı %100 olarak uygulanır.

2.6 Stratejik Yatırımların Teşviki

İthalat bağımlılığı yüksek olan ara malı veya ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar stratejik yatırımların teşviki uygulamaları kapsamında desteklenmektedir. Bu kapsamda desteklenecek olan yatırımların aşağıdaki kriterlerin tamamını sağlamaları gerekmektedir.

- Asgari sabit yatırım tutarının 50 milyon TL olması,
- Yatırım konusu ürünle ilgili yurt içi toplam üretim kapasitesinin ithalattan az olması,
- Yatırımla sağlanan katma değerın asgari %40 olması (rafineri ve petrokimya yatırımlarında bu şart aranmayacaktır),
- Üretilen ürünle ilgili toplam ithalat değerinin son 1 yıl itibarıyla en az 50 milyon ABD Doları olması.

Ayrıca, asgari sabit yatırım tutarı 3 milyar TL üzerinde olan öncelikli yatırımlar stratejik yatırım olarak kabul edilir. Ancak, bu yatırımlar için sağlanacak faiz desteği tutarı 700 Bin TL'yi geçemez.

Bu uygulama kapsamında sağlanan destek oran ve süreleri özet olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Stratejik Yatırımlar İçin Sağlanan Destek Unsurları

STRATEJİK YATIRIMLAR İÇİN SAĞLANAN DESTEK UNSURLARI		
Destek Unsurları		Destek Oran ve Süreleri*
KDV İstisnası		✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti		✓
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı (%)	50
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		7 yıl (6. Bölgede 10 Yıl)
Yatırım Yeri Tahsisi		✓
Faiz Desteği	İç Kredi	5 Puan
	Döviz / Dövizle	
	Endeksli Kredi	2 Puan
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği		10 yıl (Sadece 6. Bölgede Gerçekleştirilecek Yatırımlar İçin)
Gelir Vergisi Stopajı Desteği		10 yıl (Sadece 6. Bölgede Gerçekleştirilecek Yatırımlar İçin)
KDV İadesi		✓ (Sadece 500 Milyon TL ve üzeri yatırımlar için)

* İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu:15-37) düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2017 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı mevcut orana 15 puan ilave edilmek suretiyle, vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilir oranı %100 olarak uygulanır.

2.7 Alt Bölge Desteklerinden Yararlanma

Aşağıda belirtilen yatırımlara, vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi desteği açısından alt bölgelerde sağlanan daha avantajlı destekler sağlanmaktadır:

- Organize Sanayi Bölgelerinde yapılacak yatırımlar veya imalat sanayiine yönelik olarak Endüstri Bölgesinde gerçekleştirilen yatırımlar,
- Sektörel işbirliğine dayalı yatırımlar.

OECD teknoloji yoğunluk tanımına göre orta-yüksek teknoloji sanayi sınıfında yer alan bazı yatırım konuları ise; İstanbul ili hariç olmak üzere 1., 2., ve 3. bölgede gerçekleştirilecekler 4. Bölge desteklerinden, 4., 5. ve 6. bölgede gerçekleştirilecekler ise

bulunduğu bölgede uygulanan bölgesel desteklerden yararlanacaktır.

Cazibe Merkezleri Programı kapsamında yer alan 4. ve 5.bölge illerindeki organize sanayi bölgeleri ile Kilis ilinde yer alan organize sanayi bölgelerinde gerçekleştirilecek bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik teşvik uygulamaları kapsamındaki yatırımlar, tabii olunan uygulama kapsamında 6.bölgede uygulanan desteklerden aynı oran, miktar, süre ve şartlarda yararlanmaktadır.

NOT:

Bölgesel Teşvik Uygulamalarında her ilde desteklenecek sektörler, illerin potansiyelleri ve ekonomik ölçek büyüklükleri dikkate alınarak tespit edilmiş olup, bölgelerin gelişmişlik seviyelerine göre yardım yoğunlukları farklılaştırılmıştır. Bu uygulama kapsamında;

2.7.1 Bölgesel desteklerden faydalanabilecek sektörler ve bölgeler itibariyle asgari yatırım tutarları veya kapasiteleri (19 Haziran 2012 tarihli ve 28328 sayılı Resmî Gazete Karar Sayısı: 2012/3305 Ekli “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” EK-2A)

2.7.2 İllerin bölgesel desteklerden yararlanabilecek sektörlerine ilişkin sektör numaraları(19 Haziran 2012 tarihli ve 28328 sayılı Resmî Gazete Karar Sayısı: 2012/3305 Ekli “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar EK-2B)

2.8 Desteklerden Yararlanma Koşulları

Yatırım Teşvik Sistemi kapsamındaki uygulamalarla sağlanan desteklerden, her bir uygulamanın gerektirdiği koşulları sağlamak kaydı ile;

- Gerçek kişiler, adi ortaklıklar, sermaye şirketleri, birlikler, kooperatifler, iş ortaklıkları,
- Kamu kurum ve kuruluşları(genel ve özel bütçeli kurum ve kuruluşlar, il özel idareleri, belediyeler ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların sermaye bileşimindeki hisse oranları yüzde elliye geçen kurum ve kuruluşlar),
- Kamu kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üniversiteler,
- Dernekler ve vakıflar,
- Yurt dışındaki yabancı şirketlerin Türkiye’deki şubeleri faydalanabilmektedir.

4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanununa göre yabancı ülkelerin vatandaşlığına sahip olan gerçek kişiler ve/veya yabancı ülkelerin kanunlarına göre kurulmuş (şirketler gibi) tüzel kişiler tarafından Türkiye’de kurulan şirketler, Türk şirketi statüsünde oldukları için Yatırım Teşvik Programı kapsamındaki desteklerden yerli yatırımcılarla eşit koşullarda faydalanma hakkına sahiptir.

Dolayısıyla bu nitelikteki şirketler, yukarıda belirtilen “sermaye şirketleri” kapsamında değerlendirilmekte ve Yatırım Teşvik Programı’ndan faydalanmaktadır. Diğer taraftan, merkezleri Türkiye dışında bulunan yabancı şirketlerin Türk Ticaret Kanununa göre Türkiye’de kurdukları, şirket statüsünde olmayan “şubeler” de desteklerden faydalanabilecekler arasında yer almaktadır.

Türkiye’de yatırım yapmak isteyen yabancı bir gerçek kişi Türkiye’de kuracağı anonim veya limited şirketle; yurtdışında kurulmuş bir yabancı şirket ise yine Türkiye’de kuracağı anonim veya limited şirketle ya da şubeyle Yatırım Teşvik Programı’ndan faydalanmak üzere başvuruda bulunabilmektedir.

2.9 Desteklerden Yararlanmak İçin Asgari Yatırım Tutarları

Yatırımların, Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında sağlanan desteklerden yararlanabilmesi için ilgili mevzuatta yer alan asgari yatırım tutarı ve/veya asgari kapasite ile diğer koşulların sağlanması ve desteklenmeyen yatırım konuları içerisinde bulunmaması gerekmektedir.

Asgari yatırım tutarı 1. ve 2. Bölge gibi gelişmiş bölgelerde 1 milyon TL, 3, 4, 5 ve 6. Bölgelerinde 500 bin TL olarak belirlenmiştir.

Bununla birlikte yatırımın türü, niteliği ve bulunduğu ile göre asgari yatırım tutarları değişebilmektedir.

Bu kriterleri sağlayan yatırımcı firmalar adına yatırım teşvik belgesi düzenlenir ve teşvik belgesinde kayıtlı desteklerden yararlandırılmaktadır.

2.10 Yatırım Teşvik Belgesi Müracaatı

Teşvik belgesi müracaatları, tebliğle belirlenecek bilgi ve belgelerle Ekonomi Bakanlığı'na yapılır. Ancak, genel ve bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında yer alan ve sabit yatırım tutarı on milyon Türk Lirasını aşmayan, tebliğle belirlenecek yatırımlar için yatırımcının tercihine bağlı olarak yatırımın yapılacağı yerdeki yerel birimler olan Kalkınma Ajanslarına ve Sanayi Odalarına da müracaat edilebilir.

2.11 Yatırım Teşvik Belgesi Alabilmek İçin Aranılan Belgeler

Teşvik belgesi düzenlenebilmesi için yapılacak müracaatlarda aşağıda belirtilen belgeler aranır:

- Yatırımcıyı temsil ve ilzama yetkili kişi veya kişilerce imzalı müracaat dilekçesi.
- Yatırımcıyı temsil ve ilzama yetkili kişilere ait noter tasdikli imza sirküleri, kamu kurumları ve şahıs şirketleri ile gerçek kişiler için imza beyannamesi.
- Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ'nin Ek-1'deki örneğe uygun olarak hazırlanmış, her sayfası yatırımcıyı temsil ve ilzama yetkili kişi veya kişilerce imzalı ve kaşeli yatırım bilgi formu ve taahhütname ile makine ve teçhizat listeleri.
- Bakanlığa yapılacak müracaatlarda, dört yüz Türk Lirası tutarındaki meblağın Bakanlık Döner Sermaye İşletmesine ait EK-9'da belirtilen hesaba yatırıldığına dair belge, müracaatın yerel birimlere yapılması durumunda, yukarıda belirtilen meblağın yüz Türk Lirası tutarındaki kısmının ilgili yerel birim hesabına yatırıldığına, bakiye kısmının ise Bakanlık Döner Sermaye İşletmesi hesabına yatırıldığına dair belge.
- Firmanın son ortaklık yapısını gösterir Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi veya Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Sicil Gazetesi örneği
- Kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak müracaatlar hariç olmak üzere, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca Türkiye genelinde Sosyal Güvenlik Kurumuna muaccel olmuş prim ve idari para cezası borçlarının bulunmadığına veya tecil ve/veya taksitlendirildiğine ya da yapılandırıldığına ve yapılandırmanın bozulmadığına dair Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili birimlerinden alınacak yazı veya Kurumun elektronik bilgi iletişim ortamından alınacak barkodlu çıktı.

- 3/10/2013 tarihli ve 28784 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği hükümlerine göre “Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı” veya “Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı” şartı aranması gereken yatırım konuları için Çevre ve Şehircilik Bakanlığında alınan Karar ve/veya Karara ilişkin yazı
- Teşvik belgesi talebinde bulunulmadan önce yatırımın karakteristiğine bağlı olarak ilgili mevzuatı gereği diğer kamu kurum ve kuruluşlarından alınması gereken ve EK- 2’de belirtilen bilgi ve belgeler.
- Stratejik yatırımlar için ayrıca, yatırım konusu ile ilgili olarak sektörel, mali ve teknik analizlerin yanında 10 uncu maddede belirtilen kriterlerin her birinin yerine getirildiğini tevsik eden bilgi, belge, hesap ve tabloları içeren fizibilite raporu.
- Yatırımın sektörüne, büyüklüğüne veya teşvik uygulamalarına bağlı olarak Genel Müdürlükçe talep edilebilecek diğer bilgi ve belgeler.
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tek Pencere Portal Sistemi üzerinden doldurulacak olan ithal makine teçhizat listesi ve bu listeye ait başvuru numarası.

2.12 Başvuru Ve Uygulama Usul Ve Esasları

Yatırımcıların, Yatırım Teşvik Programı kapsamındaki uygulamalar çerçevesinde desteklerden yararlanabilmek için resmi bir başvuruda bulunması gerekmektedir. Belirli usul ve esaslara dayalı olarak yapılacak başvurudan önce yatırımcılar Ekonomi Bakanlığı, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü’nden projesinin hangi uygulama kapsamında desteklenebileceği konusunda bilgi alabilir veya teşvik kararını inceleyerek hangi uygulamaya dahil olduklarını tayin edebilirler. Yatırımcıların projesi ile ilgili olarak aşağıda belirtilen konulara ilişkin bilgilere sahip olması, bu bilgi edinme sürecinin verimli bir şekilde yürütülebilmesine katkı sağlayacaktır:

- Proje için belirlenen yatırım yeri veya alternatif yatırım yerleri
- Yatırım projesinin sektörü
- Yatırım projesinin konusu, kapasitesi ve yaklaşık tutarı
- Stratejik yatırımlar için, üretilecek ürüne ilişkin yurt içi üretim kapasitesi ve ithalat verileri

Yatırımcıların başvuru yapmadan önce Ekonomi Bakanlığı internet sitesinde yer alan desteklenmeyen veya desteklenmesi belirli koşullara bağlı yatırım konularını (2012/3305 sayılı Karar Ek-4) da dikkate alması gerekmektedir.

2.13 Proje Bazlı Destek Sistemi

2012 yılından itibaren Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında yatırımlar desteklenmekle birlikte ülkemiz için stratejik önemi haiz özel nitelikli projeler ile teknolojik dönüşüm sağlayacak yatırımların desteklenmesine yönelik hazırlanan proje bazlı destek sistemine ilişkin usul ve esasları belirleyen “Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar⁴” 26 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

⁴ 26 Kasım 2016 Resmî Gazete Sayı: 2016/9495 BAKANLAR KURULU KARARI Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar

Söz konusu düzenleme ile kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda ülkemizin mevcut veya gelecekte ortaya çıkabilecek ihtiyaçlarını karşılama, arz güvenliğini sağlama, dışa bağımlılığını azaltma, teknolojik dönüşümünü sağlama, yenilikçi, Ar-Ge yoğun ve katma değeri yüksek olma niteliklerini haiz yatırımların proje bazlı olarak desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Uygulama sürecinde, sistemin amacına uygun olarak belirlenecek yatırım konularında yapılacak sabit yatırım tutarı 100 milyon ABD Dolarının üzerinde olan yatırım projelerine ilişkin müracaatlar Ekonomi Bakanlığı tarafından davet veya çağrı usulü ile toplanacaktır. Yatırım projeleri Ekonomi Bakanlığınca, Kararda belirtilen;

- Ülkemizin mevcut durumda veya gelecekte ortaya çıkabilecek kritik ihtiyaçlarını karşılama,
- Ülkemizde üretim kapasitesi yetersiz olan ürünlerde arz güvenliğini sağlama,
- Ülkemizin teknoloji açığı olan alanlarda teknoloji kapasitesini geliştirme,
- Dış ticaret açığı verilen alanlarda ithalat bağımlılığını azaltma,
- Yüksek katma değerli olma,
- Ülkemizde üretimi olmayan, yeni nesil teknolojiler kullanılarak üretim yapılmasını sağlama,
- Farklı sektörlerde ülkemize rekabet gücü kazandırma,
- Etkileşimde olduğu sektörlerde teknolojik dönüşümü hızlandırma ve bu sektörlerde pozitif dışsallık sağlama,
- Yenilikçi ve Ar-Ge yoğun yatırım olma,
- Cari işlemler dengesini olumsuz etkileyen ve hammadde sıkıntısı yaşanan sektörlerde gerçekleştirilecek yüksek katma değerli işlenmiş ürünlerin üretimine yönelik olma,
- Ülkemizin hammadde potansiyelinin değerlendirilmesine olanak sağlayan entegre üretime yönelik olma niteliklerine uygunlukları bakımından değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Ekonomi Bakanlığı tarafından uygun görülen projeler, yatırıma sağlanacak desteklerin, desteklere ilişkin oran, miktar ve sürelerin, öngörülen yatırım süresinin, desteklerin uygulamasından sorumlu kurumlar ile yatırıma ilişkin taahhütlerin belirlenmesini teminen Bakanlar Kurulu'na sunulacak olup, desteklenmesine karar verilen her bir proje için Bakanlar Kurulu Kararı (Destek Kararı) yayımlanacaktır. Destek Kararının Resmi Gazete'de yayımlanmasını müteakip proje bazlı olarak desteklenmesine karar verilen yatırım projesi için Ekonomi Bakanlığınca teşvik belgesi düzenlenecektir.

Teşvik belgesi düzenlenen yatırım projeleri için değişik nitelikteki tedbirlerden oluşan destek havuzundan bir veya birden fazlası Bakanlar Kurulunca sağlanacak olup, söz konusu projeler için sağlanabilecek destekler aşağıdaki şekilde gruplandırılmaktadır.

- **Vergisel Destekler**
  - KDV İstisnası
  - Gümrük Vergisi Muafiyeti
  - Bina inşaat harcamaları için KDV İadesi

Yatırım tutarının 2 katına kadar Kurumlar Vergisi İndirimi veya 10 yıla kadar Kurumlar Vergisi İstisnası

- **İstihdam Destekleri**
  - 10 yıla kadar Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği,

- 5 yılı geçmemek üzere aylık brüt asgari ücretin 20 katına kadar Nitelikli Personel Desteği
- 10 yıl süreyle Gelir Vergisi Stopajı Desteği
- **Finansman Desteği**
  - Enerji tüketim harcamalarının % 50'sine kadar en fazla 10 yıl süreyle Enerji Desteği
  - Yatırımın finansmanında kullanılan yatırım kredisi için 10 yıla kadar Faiz veya Kâr Payı Desteği ya da Hibe Desteği
  - Yatırım tutarının %49'unu geçmemek üzere ve edinilen payların 10 yıl içerisinde halka arz veya yatırımcıya satışı şartıyla Sermaye Katkısı
- **Yatırım Yeri İle İlgili Desteği**
  - 49 yıl süreyle bedelsiz Yatırım Yeri Tahsis ve yatırımın tamamlanmasını müteakip öngörülen istihdamın 5 yıl sağlanması şartıyla söz konusu taşınmazın bedelsiz olarak yatırımcıya devredilmesi,
  - Altyapı Desteği,
- **Diğer Desteği**
  - Kamu Alım Garantisi,
  - İzin, Ruhsat, Tahsis, Lisans ve Tescillerde istisna getirilmesi veya kolaylık sağlanması

2.14 Proje Bazlı Teşvik Sistemi Kapsamında Başvuru Süreci Ve Desteği Yararlanma Koşulları

Ekonomi Bakanlığı, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda ülkemizin mevcut durumda veya gelecekte ortaya çıkabilecek kritik ihtiyaçlarını karşılayacak, arz güvenliğini sağlayacak, dışa bağımlılığını azaltacak, teknolojik dönüşümünü gerçekleştirecek, yenilikçi, Ar-Ge yoğun ve yüksek katma değerli yatırımlar konusunda bir veya birden fazla firmayı yatırım için davet edebilir veya duyuru yapmak suretiyle çağrıda bulunabilir.

Davet veya duyuruya istinaden proje bazlı desteklerden yararlanmak isteyen yatırımcı firma, aşağıdaki bilgi ve belgelerle Ekonomi Bakanlığına müracaat eder.

Ekonomi Bakanlığına yapılacak müracaatlarda; Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar'ın Ek 1'deki örneğe uygun olarak hazırlanmış yatırımcı firma ve proje bilgileri, yatırımın fizibilitesi, etki analizi ve yatırıma sağlanması istenilen destekler ile gerekçeleri.

Yatırımcıyı temsil ve ilzama yetkili kişi veya kişilerce imzalı müracaat dilekçesi. Yatırımcıyı temsil ve ilzama yetkili kişilere ait noter tasdikli imza sirküleri ve şahıs şirketleri için imza beyannamesi yer almalıdır. Bakanlık müracaatın değerlendirme aşamasında ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgeler için talepte bulunabilir.

Müracaatlar kapsamındaki yatırım projeleri, Ekonomi Bakanlığınca ön değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Yatırımların Proje Bazlı Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında değerlendirilebilmesi için,

- 100 milyon ABD Doları asgari yatırım tutarının sağlanması ve
- Nitelik açısından

- ✓ Ülkemizin mevcut durumda veya gelecekte ortaya çıkabilecek kritik ihtiyaçlarını karşılayabilme,
- ✓ Ülkemizde üretim kapasitesi yetersiz olan ürünlerde arz güvenliğini sağlayabilme, ülkemizin teknoloji açığı olan alanlarda teknoloji kapasitesini geliştirme,
- ✓ Dış ticaret açığı verilen alanlarda ithalat bağımlılığını azaltma,
- ✓ Yüksek katma değerli olma, ülkemizde üretimi olmayan, yeni nesil teknolojiler kullanılarak üretim yapılmasını sağlayabilme,
- ✓ Farklı sektörlerde ülkemize rekabet gücü kazandırabilme,
- ✓ Etkileşimde olduğu sektörlerde teknolojik dönüşümü hızlandırma ve bu sektörler pozitif dışsallık sağlayabilme,
- ✓ Yenilikçi ve ar-ge yoğun yatırım olma,
- ✓ Cari işlemler dengesini olumsuz etkileyen ve hammadde sıkıntısı yaşanan sektörlerde gerçekleştirilecek yüksek katma değerli işlenmiş ürünlerin üretimine yönelik olma,
- ✓ ülkemizin hammadde potansiyelinin değerlendirilmesine olanak sağlayan entegre üretime yönelik olma gibi niteliklerden bir veya birkaçının sağlanması gerekmektedir.

Bu kriterleri karşıladığı tespit edilen ve Bakanlar Kurulunca proje bazlı olarak desteklenmesine karar verilen yatırımlar için teşvik belgesi düzenlenmekte ve teşvik belgesi kapsamındaki desteklerden yararlandırılmaktadır.

Ekonomi Bakanlığı, 2011 yılında Bakanlıklar bünyesinde gerçekleşen yeniden yapılanma süreci sonunda Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın lağvedilmesi sonucunda kurulmuştur. Geline nokta "İhracatta Devlet Destekleri", "Yatırım Teşvik Sistemi", Dahilde İşleme Rejimi (DİR) ve Hariçte İşleme Rejimi olmak üzere birçok farklı alanda KOBİ'lere, girişimcilere ve ihracatçılara çeşitli teşvik ve destekler sunmaktadır.

Ekonomi Bakanlığı desteklerine, desteğin tipine göre İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleri veya Ekonomi Bakanlığı'na doğrudan başvuru yapılabilmektedir. Başvurularla ilgili detaylı bilgi, aşağıda yer alan desteklerin ilgili sayfalarında yer almaktadır.

Ekonomi Bakanlığı desteklerine, desteğin tipine göre sektörel dış ticaret şirketleri, fuar organizasyon şirketleri, yazılım veya ticari faaliyete bulunan işletmeler ve sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmeler faydalanabilmektedir. Sektörlerle ilgili detaylı bilgi, aşağıda yer alan desteklerin ilgili sayfalarında yer almaktadır.

Dâhilde İşleme Rejimi, yurtdışına ihracatı yapılacak mal ve ürünlerin hammaddelerinin, şartlı muafiyete tabi tutularak ithal edilmesi işlemidir. İthal edilen hammaddeler ülke içinde işlenip, işlendikten sonra ihraç edilmesi zorunludur. Dâhilde İşleme Rejimi'nden faydalanabilmek için, ihracatçı firmanın Türkiye'de bulunması ve Dâhilde İşleme Belgesi alması zorunludur. Ekonomi Bakanlığı tarafından yatırımcılara sağlanan destekler ve teşvikler 10 başlık altında toplanmıştır:

2.15 Uluslararası Nitelikteki Yurt İçi İhtisas Fuarlarının Desteklenmesi

Destek Üst Limiti:

Organizatör için 200.000 ABD Doları (150.000 ABD Doları yurt dışı tanıtım faaliyetleri + 50.000 ABD Doları yurt içi tanıtım faaliyetleri), Katılımcı için 30.000 TL Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %50

Destek ile uluslararası nitelikteki yurtiçi ihtisas fuarlarının dış tanıtımının sağlanması ve uluslararası düzeyde katılımın artırılması amaçlanmaktadır.

Ekonomi Bakanlığı tarafından belirlenecek kriterlere uygun yerli organizatörlerin fuar öncesinde ve fuar süresince gerçekleştirecekleri tanıtım ve promosyon faaliyetlerine ilişkin giderler ile katılımcıların yer kirası ve stand konstrüksiyon harcamaları belli bir oranda destek kapsamında karşılanmaktadır.

Destekten, Fuar organize eden firmalar ve kriterleri karşılayan katılımcılar yararlanabilir. Ekonomi Bakanlığınca desteklenen fuarlar Bakanlığın internet sitesinde ilan edilmektedir. Desteklenen harcamalar:

- Fuar öncesi yapılan yurt dışı tanıtım faaliyetleri (% 50 oranında, 150.000 ABD Dolarına kadar)
- Fuar öncesi ve fuar esnasında yapılan yurt içi tanıtım faaliyetleri (%50 oranında, 50.000 ABD Dolarına kadar)
- Katılımcıların yer kirası ve stand konstrüksiyon harcamaları (%50 oranında, 30.000 TL'ye kadar)

2.16 İstihdam Yardımı

Destek Üst Limiti: 9.000 ABD Doları - 18.000 ABD Doları arası
Destek Alt Limiti: -
Destek Oranı: %75

Bu destek ile Sektörel Dış Ticaret Şirketi unvanına sahip firmaların, dış ticaret işlemlerini yürütmek üzere, nitelikli eleman istihdamının alınmasının teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. İstihdam yardımından Sektörel Dış Ticaret Şirketleri yararlanabilir.

Destek oranı % 75 ve süresi en fazla 1 yıldır. Firmaların istihdam edeceği en fazla bir yönetici ile iki elemanın ücretleri için bir defa destek sağlanmaktadır. Uygulamacı Kuruluş ve Başvuru Mercı, İhracatçı Birlikleri'dir.

2.17 Yurt Dışı Fuarlara Katılım Desteği

Destek Üst Limiti: -
Destek Alt Limiti: -
Destek Oranı: %50 ile %75 arası

Firmaların yurt dışında yapılan fuarlara iştiraki ve sektörel nitelikteki uluslararası fuarlara bireysel katılımlarının sağlanması, ayrıca Türk ihraç ürünlerinin tanıtılması ve pazarlanması suretiyle fuarlara katılan firmaların Ekonomi Bakanlığı tarafından desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Yurt dışı fuar organizasyonu gerçekleştiren organizatörler ve söz konusu fuara iştirak eden firma ve kuruluşlar ile sektörel nitelikteki uluslararası fuarlara bireysel katılım sağlayan firma ve kuruluşlar yararlanabilir.

Sağlanan Destekler

2.17.1 Yurt Dışı Fuarlarda Katılımcıların Desteklenmesi

Yurt Dışı Fuar Organizasyonlarında, katılımcı tarafından organizatöre ödenen katılım bedelinin % 50'si destek kapsamında katılımcıya ödenmektedir.

Katılımcının Sektörel Dış Ticaret şirketi ve Üretici/İmalatçı organizasyonları olması durumunda, organizatöre ödenecek katılım bedelinin % 75'i destek kapsamında katılımcıya ödenmektedir.

Destegin üst sınırları aşağıdaki gibidir:

- Genel Ticaret Fuarı: 10 bin ABD Doları,
- Sektörel Fuar: 15 bin ABD Doları,
- Prestijli Fuar: 50 bin ABD Doları,

Fuarın nitelikli sektörlerde olması durumunda katılım bedelinin % 70'i destek kapsamında katılımcıya ödenmektedir. (Üst sınır: Genel Ticaret Fuarında 10 bin ABD Doları, Sektörel Fuarlarda ise 15 bin ABD Doları'dır.)

2.17.2 Yurt Dışı Fuarlara İlişkin Organizatör Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Ekonomi Bakanlığınca görevlendirilen organizatör firmalar tarafından yapılan tanıtım faaliyetlerine yönelik harcamalar, tüm katılımcıların toplam katılım bedelinin % 25'ini geçmemek üzere; % 75 oranında desteklenmektedir.

Genel Ticaret Fuarında üst sınır 80.000 ABD Doları, Sektörel Fuarlarda ise üst sınır 120.000 ABD Doları'dır. Ayrıca, Sektörel Türk İhrac Ürünleri Fuarları ve sektörel nitelikteki uluslararası fuarlara milli katılım kapsamında sunulacak ilave tanıtım projelerine verilecek ön uygunluğa istinaden harcamaların %75'i geçmemek üzere 80.000 ABD Dolarına kadar ilave destek sağlanmaktadır.

2.17.3 Bireysel Katılımların Desteklenmesi

Bireysel firmaların katılacağı sektörel nitelikteki uluslararası fuarlar için, fuarın yetkili organizatörüne ödeyeceği boş stand ve/veya standart donanımlı stand kirasının ve nakliye harcamalarının %50'si destek kapsamında katılımcıya ödenmektedir.

Katılımcının SDŞ olması durumunda, boş stand ve/veya standart donanımlı stand kirasının ve nakliye harcamalarının % 75'i destek kapsamında katılımcıya ödenmektedir.

Üretici/İmalatçı organizasyonlarının katılacağı sektörel nitelikteki uluslararası fuarlar için, fuarın yetkili organizatörüne ödeyeceği boş stand ve/veya standart donanımlı stand kirasının ve nakliye harcamalarının % 75'i destek kapsamında katılımcıya ödenmektedir.

2.17.4 Hedef Ülke Bazında İlave Fuar Desteği ve Geçici İlave Fuar Desteği

Her yıl belirlenen 15 hedef ülkede düzenlenecek fuarlara iştirak eden katılımcıların %50 destek oranına 20 puan ilave destek sağlanmaktadır.

Uygulamacı Kuruluş – Başvuru Mercii: İhracatçı Birlikleri'dir.

2.18 Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Destek Üst Limiti: 50.000 ABD Doları ile 250.000 ABD Doları arası

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %40- %60 (Aralık 2016- 2017 dönemi için tanıtım %70, marka tescil giderleri %60 oranında desteklenecektir.)

Bu destek ile firmaların ürünlerinin pazarlama ve tanıtımının yapılmasını sağlamak, bu çerçevede yurt dışında gerçekleştirilen tanıtım, marka tescil giderleri ile yurt dışında mal ticareti yapmak amacıyla açılan birimlerle ilgili giderlerinin bir kısmının Ekonomi Bakanlığı tarafından karşılanması amaçlanmaktadır.

Türkiye'de sınai ve/veya ticari faaliyet gösteren için işbirliği faaliyeti gerçekleştiren Türkiye İhracatçılar Meclisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, İhracatçı Birlikleri, Ticaret ve/veya Sanayi şirketler ile İşbirliği Kuruluşları (Üyeleri Odaları, Organize Sanayi Bölgeleri, Endüstri Bölgeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Sektör Dernekleri ve Kuruluşları, Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ), Ticaret Borsaları, İşveren Sendikaları ile imalatçıların kurduğu dernek, birlik ve kooperatifleri) yararlanabilmektedir. Destek 4 yıl süreyle, 25 yurt dışı birim için verilmektedir. Başvuru süresi 6 aydır.

Sağlanan Destekler

2.18.1 Birim Kira Giderlerinin Desteklenmesi

Ticari Şirketler için: Mağaza kurulumu üst limiti 100 bin USD, Ofis, showroom, depo kurulumu üst limiti: 75 bin ABD Doları (Destek oranı %40)

Sınai ve Ticari Şirketler ve İşbirliği kuruluşları için: Mağaza kurulumu üst limiti 120 bin ABD Doları, Ofis, showroom, depo kurulumu üst limiti: 100 bin ABD Doları (Destek oranı %50)
Destek süresi yurt dışı birimin bulunduğu ülke başına 4 yıl olarak belirlenmiştir.

2.18.2 Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Birime bağlı üst limit: 150 bin ABD Doları
Marka Tescile bağlı üst limit: 250 bin ABD Doları
Destek oranı: %60

2.18.3 Yurtdışı Marka Tescil Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Destek üst limiti: 50 bin ABD Doları
Destek oranı: %50
Yurtdışı Onay Mercii: Ticaret Müşavirlikleri / Ataşeliği veya Konsolosluklar
Başvuru Mercii: İhracatçı Birlikleri

2.19 Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi

Destek Oranı: %50
“İhracatçı Birlikleri”, “Üretici Dernekleri”, “Üretici Birlikleri”nin, sektörlerinin yurtdışında tanıtımı amacıyla gerçekleştirecekleri harcamalara ilişkin giderler, Türkiye’de ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketlerin ürünlerinin markalaşması amacıyla gerçekleştirecekleri faaliyetlere ilişkin giderler ile İhracatçı Birliklerinin TURQUALITY® Programı kapsamında firmalara yurt içinde ve yurt dışında markalaşma sürecinde vereceği desteklere ilişkin harcamalar, Türk markalarının pazara giriş ve tutunmalarına yönelik gerçekleştireceği her türlü faaliyet ve organizasyonlara ilişkin giderler ile olumlu Türk malı imajının oluşturulması ve yerleştirilmesi için yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştireceği her türlü harcamaların uluslararası kurallara göre desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Yurtdışında Onay Yeri: Ticaret Müşavirlikleri/Ataşeliği veya Konsolosluklar

Başvuru Mercii: Ekonomi Bakanlığı (İhracat Genel Müdürlüğü)

Başvuru Süresi: 6 ay

Yararlananlar: İhracatçı Birlikleri, Üretici Dernek/Birlikleri, Türkiye’de ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketler

Destek Oranı: Şirketler % 50 (İhracatçı Birlikleri %80)

Destek Süresi: 4 Yıl (Marka Destek Programı), 5 Yıl (TURQUALITY® Destek Programı)

Destegın kapsamı Türkiye’de ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketlerin

a) Marka Destek Programı Kapsamındaki Firmalar için;

-Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları ile destek kapsamına alınan markalarının yurtdışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 50.000 ABD Doları,

-Hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde, destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili olarak gerçekleştirdikleri, tanıtım harcamaları, %50 oranında ve yıllık en fazla 400.000 ABD Doları,

-Hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili olarak açtıkları mağaza/lokanta/kafe, ofis, depo ve satış sonrası servis hizmeti veren birimlere ilişkin;

- Brüt kira (depo için ardiye gideri, vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ve komisyon harcamaları ile hukuki danışmanlık giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 600.000 ABD Doları,

-Kiralanan birimin konsept mimari çalışma ve kurulum/dekorasyon giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 ABD Doları,

- Hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde faaliyet gösteren ve farklı markaların satıldığı teşhir mekanı (showroom)/büyük mağazalar (department store)/marketlerde destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili olarak kiraladıkları reyon, raf, dekorasyonlu köşe (shop in shop), kiosk, stand (floor display) vb. tahsis edilmiş satış alanlarına ilişkin brüt kira (vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, komisyon, konsept mimari çalışmaları harcamaları ile anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ile hukuki danışmanlık giderleri ve bu birimlere ilişkin kurulum/dekorasyon giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Doları,

- Hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde destek kapsamına alınan markalı ürünlerinin satışı amacıyla açtıkları teşhir mekanlarına (showroom) ilişkin brüt kira (vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, komisyon, konsept mimari çalışmaları harcamaları ile anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ile hukuki danışmanlık giderleri ve bu birimlere ilişkin kurulum/dekorasyon giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Doları,

- Çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesi ve mağaza/lokanta/kafe açılışı ve işletilmesini teminen gerçekleştirilen; kalite, hijyen, çevre belgeleri ile insan can, mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretlere ilişkin danışmanlık dahil her türlü giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 50.000 ABD Doları,

- Destek kapsamına alınan markaları ile ilgili olarak franchise vermeleri halinde, franchising sistemi ile yurt dışında açılacak ve faaliyete geçirilecek yıllık en fazla 10 mağazaya ilişkin;

- Kurulum/dekorasyon harcamaları, %50 oranında ve mağaza başına en fazla 50.000 ABD Doları,

- Kira giderleri %50 oranında, mağaza başına en fazla iki yıl süresince ve yıllık mağaza başına azami 50.000 ABD Doları,

- Uluslararası pazarlarda rekabet avantajını artırmak üzere alacakları danışmanlıklara ilişkin giderler, %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 ABD Doları,
- Destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili, destek kapsamındaki şirket veya harcama yetkisi verilen şirket tarafından istihdam edilen moda/endüstriyel ürün tasarımcısı, aşçı/şef giderleri, aynı anda azami 3 kişi için, %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Doları,
- Pazar araştırması çalışması ve raporlarına ilişkin giderler, %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Doları, desteklenmektedir.

b)TURQUALITY® Destek Programı Kapsamındaki Firmalar için;

- Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları ile TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalarının yurtdışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri,
- Çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesi ve mağaza/lokanta/kafe açılışı ve işletilmesini teminen gerçekleştirilen; kalite, hijyen, çevre belgeleri ile insan can, mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretlere ilişkin danışmanlık dahil her türlü giderleri,
- TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalı ürünleriyle ilgili, destek kapsamındaki şirket veya harcama yetkisi verilen şirket tarafından istihdam edilen moda/endüstriyel ürün tasarımcısı, aşçı/şef giderleri, aynı anda azami 5 kişi için,
- Hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde, TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalı ürünleriyle ilgili olarak gerçekleştirdikleri tanıtım harcamaları,
- Hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde, TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalı ürünleriyle ilgili olarak;
  - Açtıkları, aynı anda azami 50 adet mağaza/lokanta/kafeye ilişkin;
    - Brüt kira (depo için ardiye gideri, vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ve komisyon harcamaları ile hukuki danışmanlık giderleri,
    - Kiralanan birimin konsept mimari çalışma ve kurulum/dekorasyon giderleri, mağaza/lokanta/kafe başına azami 200.000 ABD Doları,
  - Açtıkları ofis, depo, showroom, satış sonrası servis hizmeti veren birimler ile farklı markaların satıldığı teşhirmekani (showroom)/büyük mağazalar (department store)/marketlerde kiraladıkları reyon, raf, dekorasyonlu köşe (shopin shop), kiosk, stand (floor display) vb. tahsis edilmiş satış alanlarına ilişkin;
    - Brüt Kira (depo için ardiye gideri, vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ve komisyon harcamaları ile hukuki danışmanlık giderleri,
    - Kiralanan birimin konsept mimari çalışma ve kurulum/dekorasyon giderleri birim başına azami 200.000 ABD Doları,
  - Franchise vermeleri halinde, franchising sistemi ile yurt dışında faaliyete geçirecek, 5 yıllık destek süresi boyunca toplam azami 100 mağaza için,
    - Kira giderleri, aynı mağaza için en fazla iki yıl süresince ve yıllık mağaza başına azami 200.000 ABD Doları,
    - Kurulum/Dekorasyon harcamaları mağaza başına azami 100.000 ABD Doları,
- Uluslararası pazarlarda rekabet avantajını artırmak üzere alacakları danışmanlıklara ilişkin giderler,
- Pazar araştırması çalışması ve raporlarına ilişkin giderler desteklenmektedir.

2.20 Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği

Destek Üst Limiti: 5.000 ABD Doları (Yurtdışı pazar araştırması), 200.000 ABD Doları (Pazara giriş desteği), 200.000 ABD Doları (İleri Teknolojili Firma Satın Alımı)

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: Şirketler için: %70 (Yurtdışı pazar araştırması), %60 (Pazara giriş desteği)

Bu destek programı, "Yurtdışı Pazar Araştırması Desteği", "Pazara Giriş Desteği", "Sektörel Ticaret Heyeti ve Alım Heyeti Programlarının Desteklenmesi" ve "E- Ticaret Sitelerine Üyelik Desteği" olmak üzere 4 ayrı destekten oluşmaktadır.

Program ile, üretim ve/veya hizmetler sektörlerinde faaliyet gösteren şirketlerin yurt dışı pazar araştırması, pazara giriş stratejileri hazırlanması vb. ile ilgili danışmanlık giderleri ve e-ticaret sitelerine üyelik giderleri gibi maliyetler Ekonomi Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır.

2.20.1 Yurtdışı Pazar Araştırması Desteği

Sınai ve/veya ticari şirketler ile yazılım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerce gerçekleştirilen yurt dışı pazar araştırması gezilerine ilişkin giderlerin karşılanması amaçlanmaktadır. Yurt dışı pazar araştırması gezisi başına en fazla 5.000 ABD Dolarına kadar destek verilecektir. Türkiye’de sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan şirketler Yurtdışı Pazar Araştırması Desteğinden yararlanabilir.

Sağlanan Destekler

Bir yurt dışı pazar araştırması gezisi kapsamında en fazla 2 şirket çalışanının aşağıda belirtilen giderleri desteklenir:

- Ulaşım: Uluslararası ve şehirlerarası ulaşımda kullanılan ekonomi sınıfı uçak, tren, gemi ve otobüs bileti ücretleri ile günlük 50 ABD Dolarına kadar araç kiralama giderleri.
- Konaklama: Şirket başına günlük 150 ABD Dolarına kadar konaklama (oda + kahvaltı) giderleri.

Destek Tutarı:

Yurt dışı pazar araştırması gezilerine ilişkin giderler %70 oranında ve yurt dışı Pazar araştırması gezisi başına en fazla 5.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

Yetkili - Uygulamacı Kuruluş: Ekonomi Bakanlığı

2.20.2 Pazara Giriş Desteği

Rapor ve Yurtdışı Şirket Alım Desteği

Yurt dışına yönelik pazara giriş stratejileri ve eylem planlarının oluşturulabilmesi amacıyla uluslararası kuruluşlara yaptırılan ve satın alınan sektör, ülke, yabancı şirket veya marka odaklı raporlara (mali ve hukuki raporlar dahil) ilişkin giderlerin limitler dahilinde karşılanması amaçlanmaktadır.

Türkiye’de sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan şirketler, İşbirliği Kuruluşları (Türkiye İhracatçılar Meclisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, İhracatçı Birlikleri, İl Ticaret ve/veya Sanayi Odaları, Sektör Dernekleri ve Kuruluşları, Organize Sanayi Bölgeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile imalatçıların kurduğu dernek, birlik ve kooperatifler) ve Organizatör Kuruluşlar (Bakanlık koordinasyonunda Sektörel

Ticaret Heyeti veya Alım Heyeti organizasyonu yapan İşbirliği Kuruluşu) Pazara Giriş Desteğinden yararlanabilir.

Sağlanan Destekler

Uluslararası kuruluşlara yaptırılan ve satın alınan sektör, ülke, yabancı şirket veya marka odaklı raporlar ile yabancı şirket alımlarına yönelik danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderler karşılanmaktadır.

Destek Tutarı

Şirketler %60, İşbirliği Kuruluşları %75 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

İleri teknolojiye sahip yurt dışı şirket alım desteği

İleri teknolojiye sahip ve teknoloji transferi sağlayacak merkezleri yurt dışında bulunan yerleşik şirketlerin satın alınmasına yönelik mali ve hukuki danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderler %75 oranında ve yıllık 500.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

Satın alınacak merkezleri yurt dışında bulunan yerleşik şirketlerin ileri teknolojiye sahip ve teknoloji transferi sağlayacak nitelikte olup olmadığı; Ekonomi Bakanlığı, TÜBİTAK ve/veya başvuru bazında gerekli görülen üniversite, ileri teknoloji enstitüsü ve diğer kamu kurum/kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla oluşturulacak Değerlendirme Komisyonu tarafından oybirliği ile verilecektir.

2.20.3 Küresel Tedarik Zinciri Yetkinlik Desteği

Ekonomi Bakanlığı'nın "2014/8 Sayılı Pazara Giriş Belgelerinin Desteklenmesine İlişkin Karar'ın Uygulama Usul Ve Esasları Genelgesi" kapsamında yer alan Küresel Tedarik Zinciri Yetkinlik Proje Desteği ile Türk tedarikçi firmalarının küresel tedarik zincirine daha etkin bir tedarikçi olarak katılımlarını sağlamak için ara malı üretim ve ihracat yetkinliklerinin artırılması amaçlanmaktadır.

- **Küresel Tedarik Zinciri Yetkinlik Projesi:** Şirketlerin küresel firmalarla tedarikçi ilişkisi kurmalarını sağlayacak mahiyette ve Genelge'de belirtilen nitelikteki giderleri içerir projeyi
- **Küresel Firma:** Marka, ihracat, ciro gibi unsurlar itibariyle sektöründe küresel ölçeğe haiz Bakanlıkça uygun bulunan yurt dışındaki firmaları
- **Tedarikçi:** Ara malı üreten ve çalışmakta olduğu veya çalışacağı *Küresel Firma'ya* yeni ürün tedarik edecek veya mevcut ürünü ile yeni bir *Küresel Firma'ya* tedarikçi olacak şirketi
- **Küresel Tedarik Zinciri:** Ham maddelerin ara malına ve ara malların nihai ürünlere çevrilmesi, ara malı/nihai ürünlerin müşterilere dağıtımı ve satış sonrası hizmetler safhalarını içeren üretici ve dağıtıcılardan oluşan küresel ağı

belirtmektedir.

Destek Üst Limiti ve Oranı: 1.000.000 USD, %50 (Hibe)

Proje Destek Süresi: 2 Yıl

Desteklenecek Harcama Kalemleri: Bu kapsamda aşağıdaki kalemleri içeren harcamalar desteklenecektir.

- Makine, Ekipman, Donanım Alımı
- Yurt Dışı Ofis-Depo Harcamaları
- Yazılım Alımı
- Eğitim, Danışmanlık ve Müşteri Ziyaretleri

- Sertifikasyon, Test/Analiz, Ürün Doğrulama Harcamaları

Küresel Tedarik Zinciri Proje desteğinden faydalanmak isteyen firmalar öncelikle Bakanlık onayı almak zorundadırlar. Genelgeye uygun bir şekilde yazılmış olan proje ile birlikte Ekonomi Bakanlığı'na başvuru yapılacaktır. Bakanlık yazılan projede başvuru sahibinin projeyi gerçekleştirebilecek potansiyelde olup olmadığına ve tedarikçisi olacağı firmanın uluslararası pazarda belli bir ölçüğe sahip olup olmadığına bakacak ve proje onaylandığı takdirde firmanın harcamaları desteklenecektir.

Bakanlığa ibraz edilen başvurular; içerik, şekil ve bütünlük açısından incelenir. İbraz edilen belgelere yönelik olarak yapılan ön inceleme çalışmasında aşağıdaki konulardaki yetkinlikler değerlendirilir

- Mevcut üretim yetkinliği ve geliştirme potansiyeli,
- Finansal performans,
- Bilgi sistemleri yönetimi,
- Organizasyon ve insan kaynakları.

Ön inceleme çalışmasının yanı sıra gerekli görülen durumlarda Bakanlık yetkilileri başvuru sahibi tedarikçiyi yerinde inceleyebilir.

Proje fonlama süreci aşağıdaki gibi işlemektedir.

1. Başvuru dosyasının hazırlanması
2. Projenin Ekonomi Bakanlığı'na sunulması
3. Projenin Değerlendirilmesi
4. Onay Süreci
5. Destek Bildirimi ve Sözleşme Süreci
6. Dönemsel Raporlamalar
7. Hakedişlerin Ödenmesi

2.20.4 Sektörel Ticaret Heyeti ve Alım Heyeti Programlarının Desteklenmesi

Organizatör kuruluşlarca düzenlenen sektörel ticaret heyeti ile alım heyeti programlarına ilişkin giderlerin karşılanması amaçlanmaktadır.

Sağlanan Destekler:

- Ulaşım
- Konaklama
- Tercümanlık giderleri,
- Seminer, konferans yerlerinin kiralama giderleri
- Reklam giderleri
- Halkla ilişkileri hizmeti giderleri
- Broşür, katalog, afiş tanıtım malzemeleri giderleri

Destek Tutarı

Sektörel ticaret heyeti programlarına ilişkin giderler %50 oranında ve program başına 100.000 ABD Dolarına kadar, alım heyeti programlarına ilişkin giderler %50 oranında ve program başına 75.000 ABD Dolarına kadar desteklenir. Sektörel ticaret heyetlerinin Bakanlıkça belirlenen hedef ve öncelikli ülkelere yönelik olması durumunda destek oranı on puan artırılır.

2.20.5 E- Ticaret Sitelerine Üyelik Desteği

İşbirliği kuruluşlarının 250 ve daha fazla sayıda üye firması için Bakanlığımızın onayladığı bir e-ticaret sitesinden aldıkları üyelik hizmeti için ödedikleri bedeller

desteklenmektedir. İşbirliği kuruluşları en fazla 5 e-ticaret sitesi için destekten yararlanabilir. Toplu üyelik başvurularında yer alan şirketlerin aynı site için en fazla 3 yıllık üyeliği desteklenir.

Destek Tutarı: Üyelik giderleri %80 oranında ve her bir şirket için, e-ticaret sitesi başına yıllık 2.000 ABD Dolarına kadar desteklenmektedir.

2.21 Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği (UR-GE)

İşbirliği kuruluşlarının Ekonomi Bakanlığınca uygun görülen proje bazlı giderlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

İşbirliği Kuruluşları Türkiye İhracatçılar Meclisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, İhracatçı Birlikleri, Ticaret ve/veya Sanayi Odaları, Organize Sanayi Bölgeleri, Endüstri Bölgeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Sektör Dernekleri ve Kuruluşları, Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ), Ticaret Borsaları, İşveren Sendikaları ile imalatçıların kurduğu dernek, birlik ve kooperatifler yararlanabilir.

İşbirliği kuruluşları tarafından yürütülen ortalama 3 yıllık bir süreye sahiptir. Projenin performansına göre proje süresi 2 yıla kadar uzatılabilir.

UR-GE projelerinin ilk aşaması ihtiyaç analizidir. Analiz sürecinde firmalar ve sektörün durum analizi yapılarak 3 yıllık proje süresince gerçekleştirilecek faaliyetleri içeren yol haritası hazırlanmaktadır. İhtiyaç analizini takip eden süreçte, analiz çıktıları doğrultusunda eğitim, danışmanlık, yurtdışı pazarlama ve alım heyeti faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Bir UR-GE projesi süresince ihtiyaç analizi, eğitim, danışmanlık ve tanıtım faaliyetleri için en fazla 400.000 ABD Dolarına kadar, yurt dışı pazarlama faaliyeti için faaliyet başına 150.000 ABD Dolarına kadar en fazla 10 faaliyet ve alım heyetleri için faaliyet başına 100.000 ABD Dolarına kadar en fazla 10 alım heyeti için destek sağlanmaktadır. Bu projelerde görevlendirilen en fazla 2 (iki) uzman personelin istihdam giderlerinin en fazla %75'i desteklenmektedir.

Proje Bazlı Bireysel Danışmanlık Programı

UR-GE projesinde katılımcı olarak yer alan şirketlerin proje bitiminde, yıllık 50.000 ABD Dolarına kadar Ekonomi Bakanlığı tarafından uygun görülecek alanlarda 3 (üç) yıl alacakları danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderleri %70 oranında karşılanmaktadır.

Yetkili Kuruluş: Ekonomi Bakanlığı

2.22 Tasarım Desteği

Markalaşmanın önemli bir unsuru olan tasarımın doğrudan desteklenebilmesini teminen; tasarımcı şirketleri/tasarım ofisleri ve işbirliği kuruluşlarının gerçekleştireceği tanıtım, reklam, pazarlama, istihdam, danışmanlık harcamaları, yurt dışında açacakları birimlere ilişkin giderleri ile şirketlerin yurtdışı pazarlara yönelik yüksek katma değerli ürün geliştirmek amacıyla yürütecekleri tasarım ve ürün geliştirme projelerine ilişkin giderlerin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Destek Oranı: %50

Destek Süresi: Tasarımcı Şirketleri ve Tasarım Ofisleri en fazla 4 yıl, Tasarım ve Ürün Geliştirme Projeleri 3 yıl, İşbirliği Kuruluşları ise proje bazında desteklenmektedir.

Destegın Kapsamı

Tasarımcı Şirketlerin ve Tasarım Ofislerinin Desteklenmesi

Yurt dışına yönelik olarak gerçekleştirecekleri tanıtım harcamaları tasarımcı şirketler için en fazla 300.000 ABD Doları, tasarım ofisleri için en fazla 150.000 ABD Doları, Yurt dışında açacakları ve destek kapsamında değerlendirilen birimlerinin (şirket, ofis, mağaza, depo, şube, showroom, reyon, gondol vb.);

Kurulum/dekorasyon ve konsept mimari çalışması giderleri tasarımcı şirketler için en fazla 100.000 ABD Doları, tasarım ofisleri için en fazla 50.000 ABD Doları,

Brüt kira harcamaları ve bu birimlerin kiralanmasına ilişkin danışmanlık giderleri ile vergi/resim/harç giderleri, tasarımcı şirketler için en fazla 200.000 ABD Doları, tasarım ofisleri için en fazla 100.000 ABD Doları,

Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları ile markalarının yurtdışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri tasarımcı şirketler ve tasarım ofisleri için en fazla 50.000 ABD Doları,

İstihdam edilen tasarımcılar ve modelistlerin brüt maaş giderleri tasarımcı şirketler için en fazla 150.000 ABD Doları, tasarım ofisleri için en fazla 200.000 ABD Doları,

İş yönetimi kapsamında satın alacakları her türlü danışmanlık giderleri tasarımcı şirketler için en fazla 200.000 ABD Doları, tasarım ofisleri için en fazla 100.000 ABD Doları'na kadar desteklenmektedir.

İşbirliği Kuruluşlarının Desteklenmesi

Yurt dışına yönelik olarak gerçekleştirecekleri görsel ve yazılı tanıtım giderleri ile bu faaliyetlerin tanıtımı, marka-promosyon ajansı, stratejik danışmanlık gibi tanıtım, reklam ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin harcamaları, %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

Düzenlenen tasarım yarışmalarında dereceye giren yıllık en fazla 60 (altmış) adet tasarımcının yurtdışındaki eğitim giderlerinin tamamı ile aylık 1.500 ABD Dolarını aşmamak kaydıyla oluşacak yaşam giderlerine ilişkin harcamalar en fazla 2 (iki) yıl süresince desteklenmektedir.

Tasarım ve Ürün Geliştirme Projelerinin Desteklenmesi

İstihdam edilen tasarımcı, modelist ve mühendislerin brüt maaşları toplam en fazla 1.000.000 ABD Doları,

Alet, teçhizat, malzeme ve yazılım giderleri toplam en fazla 250.000 ABD Doları, Seyahat ve web sitesi üyeliğine ilişkin giderleri toplam en fazla 150.000 ABD Doları'na kadar desteklenmektedir.

Gemi ve Yat Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Desteklenmesi

Gemi ve yat sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin Türkiye'de yerleşik şirketlerden alacakları tasarım hizmetine ilişkin giderleri yıllık en fazla 200.000 ABD Dolarına kadar % 50 oranında ve 5 yıl süresince desteklenmektedir.

Başvuru Mercii: İhracatçı Birlikleri

Yararlanıcılar: Tasarımcı Şirketleri, Tasarım Ofisleri, İşbirliği Kuruluşları, Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Kurulan Şirketler ile Gemi ve Yat Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketler

2.23 Döviz Kazandırıcı Hizmetlerin Desteklenmesi

2015/8 Sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Karar⁵ kapsamındaki destekler aşağıda yer almaktadır.

Bilişim, Eğitim Sektörlerine Yönelik Ortak Destek Unsurları:

•Ürün/Hizmet/Marka Tescil-Korunma Desteği:

-Sektörde faaliyet gösteren yararlanıcıların ürün ve hizmet tesciline ilişkin harcamaları ile yurtiçinde tescil ettirilmiş markaların yurt dışında tescil ve korunmasına ilişkin giderleri % 50 oranında ve yıllık 50.000 ABD dolarına kadar desteklenir.

-Yatırım teşvik uygulamaları bakımından 4. 5. ve 6. bölge illerinde merkezi bulunan Yararlanıcılar için destek oranı 10 baz puan artırılır.

- Yararlanıcılar tarafından hedef ülkelere yönelik olarak gerçekleştirilecek tescil faaliyetleri için destek oranı 10 baz puan artırılır.

•Rapor Ve Yurtdışı Şirket Alımına Yönelik Danışmanlık Desteği:

- Yararlanıcıların pazar araştırması, sektör, ülke, uluslararası mevzuat, veri madenciliği/veri izleme/değerlendirme faaliyetlerine ilişkin giderler ile yabancı şirket alımlarına yönelik danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderler Yararlanıcılar için % 60 oranında ve yıllık 200.000 ABD dolarına kadar; İşbirliği Kuruluşları (yukarıda sayılan sektörlerle ilave olarak lojistik ve yayıncılık) için % 70 oranında ve yıllık 300.000 ABD dolarına kadar desteklenir.

•Belgelendirme Desteği:

-Yararlanıcıların çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesi ve ön tanı merkezi, ofis açılışı ve işletilmesini teminen gerçekleştirilen; kalite, hijyen, çevre belgeleri, ilgili ruhsat ve izinler ile bir ülke pazarına girişte zorunlu olarak aranan veya pazara girişte avantaj sağlayan belge/sertifikalara ilişkin eğitim, danışmanlık dahil her türlü belgelendirme giderleri, %50 oranında ve belge başına en fazla 50.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

•Danışmanlık Desteği:

-Yararlanıcılar tarafından alınacak danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderler %50 oranında ve yıllık 200.000 ABD dolarına kadar desteklenir.

•Fuar Katılım Desteği:

-Yararlanıcı ve işbirliği kuruluşlarının gerek bireysel gerekse milli katılım şeklinde gerçekleştirilen fuar, kongre, konferans, seminerlere ilişkin katılım giderleri ile en fazla iki temsilcisinin ekonomi sınıfı gidiş-dönüş ulaşım masrafları %50 oranında ve etkinlik başına en fazla 15.000 ABD Doları desteklenir.

•Milli Fuar Tanıtım Desteği:

-İşbirliği Kuruluşları veya Organizatörler tarafından gerçekleştirilen Milli Katılım organizasyonlarında reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin harcamalar ile infostand, gösteri/etkinlik/trend alanına ilişkin giderler, %75 oranında ve organizasyon başına en fazla 120.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

⁵ 2 Haziran 2015 Resmi Gazete Sayı: 29374 KARAR 2015/8 Sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Karar

•Reklam Tanıtım Ve Pazarlama Desteği:

-Yararlanıcı ve işbirliği kuruluşların yurtdışına yönelik olarak gerçekleştirilecek reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetleri Yararlanıcılar için % 60 oranında ve yıllık 400.000 ABD dolarına kadar; İşbirliği Kuruluşları (yukarıda sayılan sektörlerle ilave olarak lojistik ve yayıncılık) için % 70 oranında ve yıllık 500.000 ABD dolarına kadar desteklenir.

-Yatırım teşvik uygulamaları bakımından 4. 5. ve 6. bölge illerinde merkezi bulunan Yararlanıcılar için destek oranı 10 baz puan artırılır.

-Yararlanıcılar tarafından hedef ülkelere yönelik olarak gerçekleştirilecek reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetleri için destek oranı 10 baz puan artırılır.

•Yurt Dışı Birim Desteği:

-Yurt dışında açılan birimlerin brüt kira ve komisyon harcamaları, Yararlanıcılar için %60 oranında ve birim başına yıllık en fazla 120.000 ABD Doları, İşbirliği Kuruluşları (yukarıda sayılan sektörlerle ilave olarak lojistik ve yayıncılık) için % 70 oranında ve birim başına yıllık en fazla 300.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

-Yatırım teşvik uygulamaları bakımından 4. 5. ve 6. bölge illerinde merkezi bulunan Yararlanıcılar için destek oranı 10 baz puan artırılır.

-Yararlanıcılar tarafından hedef ülkelerde açılacak birimler için destek oranı 10 baz puan artırılır.

-Her bir birim için destek süresi en fazla 4 yıldır.

•Ticaret Heyeti/Alım Heyeti Desteği:

-İşbirliği Kuruluşları tarafından düzenlenen ticaret ve alım heyeti programlarında yararlanıcıların/katılımcıların ulaşım ve konaklama giderleri ile programa ilişkin reklam, pazarlama, danışmanlık, tanıtım ve organizasyon giderleri; %70 oranında ve program başına en fazla 150.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

-İşbirliği kuruluşları bir takvim yılı içerisinde en fazla 10 adet ticaret ve 10 adet alım heyeti programına yönelik desteklerden yararlanabilir.

-Destek unsurundan yararlanılabilmesi için ön onay alınması gerekmektedir.

•Yurt İçi Tanıtım ve Yurt İçi Eğitim Desteği:

-İşbirliği Kuruluşları tarafından yurt dışından davet edilen ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile münhasıran yurt dışına yönelik olarak yurt içinde düzenledikleri tanıtım ve pazarlama etkinliklerine ilişkin giderler % 70 oranında ve program başına tanıtım için 100.000 ABD Doları ve eğitim için 300. 000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

Yönetim Danışmanlığı Sektörüne Yönelik Destek Unsurları

•Ürün/Hizmet/Marka Tescil-Korunma Desteği:

-Sektörde faaliyet gösteren yararlanıcıların ürün ve hizmet tesciline ilişkin harcamaları ile yurtiçinde tescil ettirilmiş markaların yurt dışında tescil ve korunmasına ilişkin giderleri % 50 oranında ve yıllık 50.000 ABD dolarına kadar desteklenir.

-Yatırım teşvik uygulamaları bakımından 4. 5. ve 6. bölge illerinde merkezi bulunan Yararlanıcılar için destek oranı 10 baz puan artırılır.

-Yararlanıcılar tarafından hedef ülkelere yönelik olarak gerçekleştirilecek tescil faaliyetleri için destek oranı 10 baz puan artırılır.

•Fuar Katılım Desteği:

-Yararlanıcı ve işbirliği kuruluşlarının gerek bireysel gerekse milli katılım şeklinde gerçekleştirilen fuar, kongre, konferans, seminerlere ilişkin katılım giderleri ile en fazla iki temsilcisinin ekonomi sınıfı gidiş-dönüş ulaşım masrafları %50 oranında ve etkinlik başına en

fazla 15.000 ABD Doları desteklenir.

•Milli Fuar Tanıtım Desteği:

-İşbirliği Kuruluşları veya Organizatörler tarafından gerçekleştirilen Milli Katılım organizasyonlarında reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin harcamalar ile infostand, gösteri/etkinlik/trend alanına ilişkin giderler, %75 oranında ve organizasyon başına en fazla 120.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

•Reklam Tanıtım Ve Pazarlama Desteği:

-Yararlanıcı ve işbirliği kuruluşların yurtdışına yönelik olarak gerçekleştirilecek reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetleri Yararlanıcılar için % 60 oranında ve yıllık 400.000 ABD dolarına kadar; İşbirliği Kuruluşları (yukarıda sayılan sektörlerle ilave olarak lojistik ve yayıncılık) için % 70 oranında ve yıllık 500.000 ABD dolarına kadar desteklenir.

-Yatırım teşvik uygulamaları bakımından 4. 5. ve 6. bölge illerinde merkezi bulunan Yararlanıcılar için destek oranı 10 baz puan artırılır.

-Yararlanıcılar tarafından hedef ülkelere yönelik olarak gerçekleştirilecek reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetleri için destek oranı 10 baz puan artırılır.

•Yurt Dışı Birim Desteği:

-Yurt dışında açılan birimlerin brüt kira ve komisyon harcamaları, Yararlanıcılar için %60 oranında ve birim başına yıllık en fazla 120.000 ABD Doları, İşbirliği Kuruluşları (yukarıda sayılan sektörlerle ilave olarak lojistik ve yayıncılık) için % 70 oranında ve birim başına yıllık en fazla 300.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

-Yatırım teşvik uygulamaları bakımından 4. 5. ve 6. bölge illerinde merkezi bulunan Yararlanıcılar için destek oranı 10 baz puan artırılır.

-Yararlanıcılar tarafından hedef ülkelerde açılacak birimler için destek oranı 10 baz puan artırılır.

-Her bir birim için destek süresi en fazla 4 yıldır.

•Ticaret Heyeti/Alım Heyeti Desteği:

-İşbirliği Kuruluşları tarafından düzenlenen ticaret ve alım heyeti programlarında yararlanıcıların/katılımcıların ulaşım ve konaklama giderleri ile programa ilişkin reklam, pazarlama, danışmanlık, tanıtım ve organizasyon giderleri; %70 oranında ve program başına en fazla 150.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

-İşbirliği kuruluşları bir takvim yılı içerisinde en fazla 10 adet ticaret ve 10 adet alım heyeti programına yönelik desteklerden yararlanabilir.

-Destek unsurundan yararlanılabilmesi için ön onay alınması gerekmektedir.

•Yurt İçi Tanıtım ve Yurt İçi Eğitim Desteği:

-Yararlanıcılar tarafından yurt dışından davet edilen ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile münhasıran yurt dışına yönelik olarak yurt içinde düzenledikleri tanıtım ve pazarlama etkinliklerine ilişkin giderler, % 50 oranında ve program başına en fazla 50.000 ABD Doları,

-Yurt dışından davet edilen akademisyen/uzman/ilgili kişi veya kurum/kuruluş temsilcilerinin katılımıyla münhasıran yurt dışına yönelik olarak yurt içinde gerçekleştirdikleri eğitim programlarına yönelik harcamalar ise %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

-Yurt içi Tanıtım ve Eğitim desteklerinden yıllık en fazla 5'er adet etkinlik/eğitim program için yararlanabilir.

Lojistik Ve Yayıncılık Sektörlerine Yönelik Destek Unsurları

•Fuar Katılım Desteği:

-Yararlanıcı ve işbirliği kuruluşlarının gerek bireysel gerekse milli katılım şeklinde

gerçekleştirilen fuar, kongre, konferans, seminerlere ilişkin katılım giderleri ile en fazla iki temsilcisinin ekonomi sınıfı gidiş-dönüş ulaşım masrafları %50 oranında ve etkinlik başına en fazla 15.000 ABD Doları desteklenir.

•Milli Fuar Tanıtım Desteği:

-İşbirliği Kuruluşları veya Organizatörler tarafından gerçekleştirilen Milli Katılım organizasyonlarında reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin harcamalar ile infostand, gösteri/etkinlik/trend alanına ilişkin giderler, %75 oranında ve organizasyon başına en fazla 120.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

•Ticaret Heyeti/Alım Heyeti Desteği:

-İşbirliği Kuruluşları tarafından düzenlenen ticaret ve alım heyeti programlarında yararlanıcıların/katılımcıların ulaşım ve konaklama giderleri ile programa ilişkin reklam, pazarlama, danışmanlık, tanıtım ve organizasyon giderleri; %70 oranında ve program başına en fazla 150.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

-İşbirliği kuruluşları bir takvim yılı içerisinde en fazla 10 adet ticaret ve 10 adet alım heyeti programına yönelik desteklerden yararlanabilir.

-Destek unsurundan yararlanılabilmesi için ön onay alınması gerekmektedir.

•Yurt İçi Tanıtım ve Yurt İçi Eğitim Desteği:

-Yararlanıcılar tarafından yurt dışından davet edilen ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile münhasıran yurt dışına yönelik olarak yurt içinde düzenledikleri tanıtım ve pazarlama etkinliklerine ilişkin giderler, % 50 oranında ve program başına en fazla 50.000 ABD Doları,

-Yurt dışından davet edilen akademisyen/uzman/ilgili kişi veya kurum/kuruluş temsilcilerinin katılımıyla münhasıran yurt dışına yönelik olarak yurt içinde gerçekleştirdikleri eğitim programlarına yönelik harcamalar ise %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

-Yurt içi Tanıtım ve Eğitim desteklerinden yıllık en fazla 5'er adet etkinlik/eğitim program için yararlanabilir.

Bilişim Sektörlerine Yönelik Ek Destek Unsurları

•Bilgisayar Oyunu / Mobil Uygulama (Bo/Mu) Pazara Giriş Desteği:

-Bilgisayar Oyunu ve Mobil Uygulama Geliştiren Şirketler tarafından gerçekleştirilen bilgisayar oyunları veya mobil uygulamaların pazara giriş giderleri (yerleştirme, DVD hazırlama, çoğaltma, barındırma giderleri ile görsel, yazılı, işitsel medya, internet reklamları ve internet sitesi hazırlanmasına ilişkin giderler) % 50 oranında ve bilgisayar oyunu/mobil uygulama başına 200.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

•Bilgisayar Oyunu / Mobil Uygulama (Bo/Mu) Komisyon Desteği:

-Bilgisayar Oyunu ve Mobil Uygulama Geliştiren Şirketlerin bilgisayar oyunları veya mobil uygulamalarının yurt dışı satışına yönelik olarak uygulama/oyun platformlarınca tahsil edilen komisyon bedelleri % 50 oranında ve bilgisayar oyunu/mobil uygulama başına 100.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

•Bilgisayar Oyunu / Mobil Uygulama (Bo/Mu) Geliştirme Desteği:

-Bilgisayar Oyunu ve Mobil Uygulama Geliştiren Şirketlerin bilgisayar oyunları veya mobil uygulamaların geliştirilmesine yönelik satın alınan/kiralanan yazılımlara ilişkin giderler % 50 oranında yıllık 50.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

-Bilgisayar oyunları veya mobil uygulamaların geliştirilmesi süreçlerinde istihdam edilen en fazla 2 adet personelin brüt ücret giderleri her bir personel için yıllık 25.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

-İstihdam için destek süresi 4 yıldır.

-Destek unsurundan yararlanılabilmesi için ön onay alınması gerekmektedir.

Tüm Hizmet Sektörlerine Yönelik Sağlanan Destek Unsurları

•Hizmet Sektörü Rekabet Gücünün Artırılması Projesi Desteği (HİSER)

İşbirliği kuruluşlarının tüm hizmet sektörlerinde yürüteceği Hizmet Sektörü Rekabet Gücünün Artırılması Projeleri kapsamında gerçekleştirilen;

-İhtiyaç analizi, eğitim, danışmanlık ve organizasyon harcamaları ile projede istihdam edilen en fazla 2 adet personelin brüt ücretleri, %75 oranında ve proje bazında en fazla 400.000 ABD Doları,

-Yol ve konaklama dahil yurt dışı ve yurt içi tanıtım ve organizasyon faaliyetlerine ilişkin giderler ise % 75 oranında ve faaliyet başına en fazla 150.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

-Proje kapsamında gerçekleştirilecek yıllık en fazla 10 'ar adet yurt dışı ve yurt içi faaliyet desteklenmektedir.

-İşbirliği kuruluşları Hizmet Sektörü Rekabet Gücünün Artırılması Projesi desteğinden en fazla 3 yıl süresince yararlanabilir.

-İşbirliği kuruluşlarının proje başlangıç tarihinden en az 2 ay önce Bakanlığa başvurması ve projenin Bakanlık tarafından destek kapsamına alınması gerekmektedir.

•Yarışma/Etkinlik Desteği:

-TİM ve Birlikler tarafından hizmet sektörlerine yönelik olarak düzenlenen ve Bakanlık tarafından desteklenmesi uygun görülen yarışma ve etkinliklere ilişkin giderler %70 oranında ve yarışma/etkinlik başına en fazla 200.000 ABD Doları tutarında desteklenmektedir.

-TİM ve Birlikler yıllık en fazla 5 adet yarışma/etkinlik için destekten yararlanabilir.

2015/9 Sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Destekleri Hakkında Karar⁶ kapsamındaki destekler aşağıda yer almaktadır.

Hizmet Sektörleri Marka Programı Desteği

Marka Destek Programı” kapsamında hizmet sektörü yararlanıcılarımıza 4 yıla kadar destek sağlanmakta ve yurtdışında markalaşmak adına gerçekleştirilen faaliyetler desteklenmektedir.

•Ürün/Hizmet/Marka Tescil-Korunma Desteği

-Yararlanıcıların ürün ve hizmet tesciline ilişkin harcamaları ile destek kapsamına alınan markalarının yurt dışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 50.000 ABD Doları,

•Reklam Tanıtım Ve Pazarlama Desteği:

-Yararlanıcıların destek kapsamına alınan markalı ürün/hizmetleriyle ilgili olarak hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelere ilişkin olarak gerçekleştirdikleri, reklam, tanıtım ve pazarlama harcamaları, %50 oranında ve yıllık en fazla 400.000 ABD Doları,

•Yurt Dışı Birim Desteği:

-Yararlanıcıların hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde destek kapsamına alınan markalı ürün/hizmetleriyle ilgili olarak açtıkları yurt dışı birimlere ilişkin; Brüt kira (depo için ardiye gideri, vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ve komisyon harcamaları ile hukuki danışmanlık giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 600.000 ABD Doları,

⁶ 2 Haziran 2015 Resmi Gazete Sayı: 29374 KARAR 2015/9 Sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Destekleri Hakkında Karar

•Yurt Dışı Birim Dekorasyon ve Kurulum Desteği:

-Yararlanıcıların kiralanan birimin konsept mimari çalışma ve kurulum/dekorasyon/teknik donanım giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 ABD Doları,

•Yurt Dışı Satış Alanı Kira ve Kurulum Desteği:

-Yararlanıcıların hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde faaliyet gösteren ve farklı markaların satıldığı teşhir mekanı (showroom)/büyük mağazalar (department store)/marketlerde destek kapsamına alınan markalı ürün/hizmetleriyle ilgili olarak kiraladıkları reyon, raf, dekorasyonlu köşe (shop in shop), kiosk, stand (floor display) vb. tahsis edilmiş satış alanlarına ilişkin brüt kira (vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, komisyon, konsept mimari çalışmaları harcamaları ile anılan birimlerin kiralınmasına yönelik uygun mahal araştırması ile hukuki danışmanlık giderleri ve bu birimlere ilişkin kurulum/dekorasyon giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Doları,

•Belgelendirme Desteği:

-Yararlanıcıların evre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesi ve yurt dışı birim açılışı ve işletilmesini teminen gerçekleştirilen; kalite, hijyen, evre belgeleri, ilgili ruhsat ve izinler ile bir ülke pazarına girişte zorunlu olarak aranan veya pazara girişte avantaj sağlayan belge/sertifikalara ilişkin eğitim, danışmanlık dahil her türlü belgelendirme giderleri, %50 oranında ve belge başına en fazla 50.000 ABD Doları,

•Franchising Desteği:

Yararlanıcıların destek kapsamına alınan markaları ile ilgili olarak franchise vermeleri halinde, franchising sistemi ile yurt dışında açılacak ve faaliyete geçirilecek yıllık en fazla 10 adet mağaza/konaklama tesisi/klinik/kafe/lokantaya ilişkin;

-Kira giderleri %50 oranında ve anılan birimlerin her biri için en fazla iki yıl süresince ve birim başına yıllık en fazla 50.000 ABD Doları,

-Kurulum/dekorasyon/teknik donanım harcamaları, %50 oranında ve birim başına en fazla 50.000 ABD Doları,

•Danışmanlık Desteği:

-Yararlanıcıların Uluslararası pazarlarda rekabet avantajını artırmak üzere alacakları, danışmanlık faaliyetlerine ilişkin giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

•İstihdam Desteği (Aşçı/şef, yazılımcı, mühendis, tercüman):

-Yararlanıcıların destek kapsamına alınan markalı ürün/hizmetleriyle ilgili, kendisi ve/veya harcama yetkisi verilen şirket/kuruluş tarafından istihdam edilen aşçı/şef, yazılımcı, mühendis/sağlık kuruluşları için tercüman istihdamına yönelik giderleri, aynı anda azami 3 kişi için, %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

•Rapor Desteği:

-Yararlanıcıların pazar araştırması çalışması ve raporlarına ilişkin giderleri, veri madenciliği/veri izleme/değerlendirme faaliyetleri ile mali ve hukuki raporlar da dahil olmak üzere %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

•Gelişim Yol Haritası Desteği:

-Yararlanıcıların Bakanlık tarafından yetkilendirilen danışmanlık şirketlerince gerçekleştirilecek Gelişim Yol Haritası alışması en fazla 200.000 ABD Doları ve %75 oranında desteklenir.

TURQUALITY® Destek Programı

“TURQUALITY® Programı” kapsamında hizmet sektörü yararlanıcılarımıza 5 yıla (performansa göre ilave 5 yıl daha) kadar destek sağlanmakta ve yurtdışında markalaşmak adına gerçekleştirilen faaliyetler desteklenmektedir.

•Ürün/Hizmet/Marka Tescil-Korunma Desteği:

-Yararlanıcıların ürün ve hizmet tesciline ilişkin harcamaları ile TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalarının yurt dışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri, %50 oranında desteklenir.

•Reklam Tanıtım Ve Pazarlama Desteği:

-Yararlanıcıların TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalı ürün/hizmetleriyle ilgili olarak hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelere ilişkin olarak gerçekleştirdikleri, reklam, tanıtım ve pazarlama harcamaları %50 oranında desteklenir.

•Yurt Dışı Birim Desteği:

Yararlanıcıların hedef pazar olarak belirledikleri ve Bakanlıkça onaylanan ülkelerde, TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalı ürün/hizmetleriyle ilgili olarak;

-Açtıkları, aynı anda azami 50 adet mağaza/konaklama tesisi/klinik/eğitim merkezi/lokanta/kafeye ilişkin giderler % 50 oranında,

-Brüt kira (depo için ardiye gideri, vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, anılan birimlerin kiralınmasına yönelik uygun mahal araştırması ve komisyon harcamaları ile hukuki danışmanlık giderleri % 50 oranında desteklenir.

•Yurt Dışı Birim Dekarasyon ve Kurulum Desteği:

-Yararlanıcıların kiralanan birimin konsept mimari çalışma ve kurulum/dekorasyon/teknik donanım harcamaları % 50 oranında, yurt dışı birim başına azami 200.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

•Yurt Dışı Satış Alanı Kira ve Kurulum Desteği:

Yararlanıcıların açtıkları ön tanı merkezi, ofis, depo, showroom, satış sonrası servis hizmeti veren birimler ile farklı markaların satıldığı teşhir mekanı (showroom)/büyük mağazalar (department store)/marketlerde kiraladıkları reyon, raf, dekorasyonlu köşe (shop in shop), kiosk, stand (floor display) vb. tahsis edilmiş satış alanlarına ilişkin;

-Brüt Kira (depo için ardiye gideri, vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, anılan birimlerin kiralınmasına yönelik uygun mahal araştırması ve komisyon harcamaları ile hukuki danışmanlık giderleri % 50 oranında, birim başına azami 200.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

-Kiralanan birimin konsept mimari çalışma ve kurulum/dekorasyon giderleri % 50 oranında, birim başına azami 200.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

•Belgelendirme Desteği:

-Yararlanıcıların çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesi ve yurt dışı birim açılışı ve işletilmesini teminen gerçekleştirilen; kalite, hijyen, çevre belgeleri, ilgili ruhsat ve izinler ile bir ülke pazarına girişte zorunlu olarak aranan veya pazara girişte avantaj sağlayan belge/sertifikalara ilişkin eğitim, danışmanlık dahil her türlü belgelendirme giderleri, %50 oranında desteklenir.

•Franchising (Kira ve Kurulum) Desteği:

Yararlanıcıların franchise vermeleri halinde, franchising sistemi ile yurt dışında faaliyete geçirilecek, 5 yıllık destek süresi boyunca toplam azami 100 adet mağaza/konaklama tesisi/klinik/lokanta/kafe için,

-Kira giderleri, anılan herbir birim için en fazla iki yıl süresince % 50 oranında ve birim başına yıllık en fazla 200.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

-Kurulum/dekorasyon/teknik donanım harcamaları % 50 oranında ve birim başına en fazla 100.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

•Danışmanlık Desteği:

-Yararlanıcıların uluslararası pazarlarda rekabet avantajını artırmak üzere alacakları, danışmanlık faaliyetlerine ilişkin giderleri %50 oranında ve yıllık 600.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

•İstihdam Desteği (Aşçı/şef, yazılımcı, mühendis, tercüman):

-Yararlanıcıların TURQUALITY® Sertifikasını haiz markalı ürün/hizmetleriyle ilgili, kendisi ve/veya harcama yetkisi verilen şirket/kuruluş tarafından istihdam edilen aşçı/şef, yazılımcı, mühendis/sağlık kuruluşları için tercüman istihdamına yönelik giderleri, aynı anda azami 5 kişi için, %50 oranında desteklenir.

•Rapor Desteği:

-Yararlanıcıların veri madenciliği/veri izleme/değerlendirme faaliyetleri ile mali ve hukuki raporlar da dahil olmak üzere pazar araştırması çalışması ve raporlarına ilişkin giderleri % 50 oranında desteklenir.

•Gelişim Yol Haritası Desteği:

-Yararlanıcıların Bakanlık tarafından yetkilendirilen danışmanlık şirketlerince gerçekleştirilecek Gelişim Yol Haritası çalışması en fazla 200.000 ABD Doları ve %75 oranında desteklenir.

İşbirliği Kuruluşlarının Desteklenmesi

•Reklam Tanıtım ve Pazarlama Desteği:

-TİM ve işteğal ettiğı sektöru tek başına temsil eden Birlikler için reklam tanıtım ve pazarlama harcamaları %80 oranında ve proje başına yıllık en fazla 500.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

-Birden fazla sektöru temsil eden Birlikler için söz konusu harcamalar %80 oranında ve proje başına yıllık en fazla 250.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

-Diğer İşbirliği Kuruluşları için söz konusu harcamalar %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Doları desteklenir.

-Birden fazla Birlik tarafından oluşturulan ve destek kapsamına alınan projeler, Birlik başına 250.000 ABD Doları desteklenir.

•Danışmanlık Desteği Rapor Desteği:

-TİM ve işteğal ettiğı sektöru tek başına temsil eden Birlikler için danışmanlık harcamaları %80 oranında ve proje başına yıllık en fazla 500.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

-Birden fazla sektöru temsil eden Birlikler için söz konusu harcamalar %80 oranında ve proje başına yıllık en fazla 250.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

-Diğer İşbirliği Kuruluşları için söz konusu harcamalar %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Doları desteklenir.

-Birden fazla Birlik tarafından oluşturulan ve destek kapsamına alınan projeler, Birlik başına 250.000 ABD Doları desteklenir.

•Rapor Desteği:

-TİM ve işteğal ettiğı sektöru tek başına temsil eden Birlikler için pazar araştırması çalışması ve raporlara ilişkin harcamaları %80 oranında ve proje başına yıllık en fazla 500.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

-Birden fazla sektöru temsil eden Birlikler için söz konusu harcamalar %80 oranında ve proje başına yıllık en fazla 250.000 ABD Doları tutarında desteklenir.

-Diğer İşbirliği Kuruluşları için söz konusu harcamalar %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Doları desteklenir.

-Birden fazla Birlik tarafından oluşturulan ve destek kapsamına alınan projeler, Birlik başına 250.000 ABD Doları desteklenir.

3. KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI (KOSGEB)

KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı), 3624 sayılı Kanun⁷ kapsamında ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında KOBİ'lerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla 20 Nisan 1990 tarihinde kurulmuştur. Misyonu, "KOBİ ve girişimcilerin rekabet güçlerini geliştirecek destek ve hizmetler sunarak ekonomik ve sosyal kalkınmadaki paylarını artırmak"; vizyonu ise "Küresel pazarda söz sahibi KOBİ'ler için güçlü ve öncü KOSGEB"tir. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili kuruluşu olan ve tüzel kişiliğe haiz KOSGEB'in hedef kitlesi Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmektedir.

Buna göre;

- Madencilik ve taş ocakçılığı

⁷ 20 Nisan 1990 Resmi Gazete Sayı: 20498 Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi

- İmalat
- Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım
- Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
- İnşaat
- Ulaştırma ve depolama
- İdari ve destek hizmet faaliyetleri

sektörleri tüm alt başlıklar dâhilinde;

- Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı
- Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
- Bilgi ve iletişim
- Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler
- Kültür, sanat, eğlence, dinlenme ve spor
- Diğer hizmet faaliyetleri

sektörleri ise bazı alt başlıklar hariç tutularak desteklenmektedir.

KOSGEB tarafından KOBİ'lere sağlanan destekler 12 başlık altında toplanmıştır. Bunlar:

3.1. Girişimcilik Destek Programı

Destek Üst Limiti: 150.000 TL – (50.000 TL'si geri ödemesiz, 100.000 TL geri ödemeli)

Destek Oranı: 1. ve 2. Bölge için: %60 (Kadın, gazi, birinci derecede şehit yakını ve engelli için %80), 3., 4., 5. ve 6. Bölge için: %70 (Kadın, gazi, birinci derecede şehit yakını ve engelli için %90)

Bu destek ile, ekonomik kalkınma ve istihdam sorunlarının çözümünün temel faktörü olan girişimciliğin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması, yerel dinamiklere dayalı girişimciliğin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Girişimcilik Destek Programı, girişimciler için dört alt unsurdan oluşur:

- Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi
- Yeni Girişimci Desteği
- İŞGEM Desteği
- İş Planı Ödülü

Girişimcilerin bu destekten yararlanabilmesi için, "Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi" başarıyla tamamlanmalı ya da işletmesini İŞGEM'de kurması gerekmektedir.

3.1.1 Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, ülkede girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin kurulması genel hedefine uygun olarak; girişimcilerin iş kurma ve yürütme konularında bilgi ve beceri sahibi olmaları, bu süreçte kendi rol ve sorumluluklarının farkına varmaları ve kendi iş fikirlerine yönelik iş planı hazırlayabilecek bilgi ve deneyim kazanmaları amacıyla düzenlenmektedir.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, en az 32 saat süren, genel katılıma açık ve ücretsiz eğitimler olup aşağıdaki kategorilere ayrılmaktadır:

KOSGEB birimleri tarafından düzenlenen,

Ulusal veya uluslararası projeler kapsamında KOSGEB tarafından yürütülen, KOSGEB ile işbirliği içerisinde çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen eğitimler, Üniversiteler tarafından örgün eğitim kapsamında verilen girişimcilik dersleridir.

3.1.2 Yeni Girişimci Desteği

Bu destekten Uygulamalı Girişimcilik Eğitimini tamamlayan ya da İŞGEM’de yer alacak Girişimciler yararlanabilmektedir.

Girişimcinin başvuru tarihi itibarıyla son 1 (bir) yıl içerisinde aynı faaliyet konusunda (Güncel NACE-Ekonomik Faaliyet Sınıflamasında yer alan 4’lü koda göre) şahıs işletmesinin bulunmaması gerekmektedir. Ayrıca Girişimcinin tüzel kişi statüsünde kurulmuş herhangi bir işletmede% 50’den fazla ortaklığının olmaması gerekmektedir.

Girişimcinin kuracağı işletme, Türk Ticaret Kanunu’nda tanımlı gerçek veya tüzel kişi statüsünde olmalıdır. Girişimcinin destek sürecinde; başka bir işletme/kurum/kuruluştaki SGK hükümlerine tabi olarak çalışmaması gerekmektedir. Ancak İnkübatör’lerde yer alacak öğretim elemanları için bu şart aranmaz.

Yeni Girişimci Destek Unsurları

DESTEK UNSURU		ÜST LİMİT (TL)	DESTEK ORANI (%) (1. ve 2. Bölge)	DESTEK ORANI (%) (3., 4., 5., 6. Bölge)
İşletme Kuruluş Desteği	Geri ödemesiz	2.000	60 (Kadın, Engelli, Gazi ve birinci dereceden şehit yakını girişimciye 80)	70 (Kadın, Engelli, Gazi ve birinci dereceden şehit yakını girişimciye 90)
Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat ve Ofis Donanım Desteği		18.000		
İşletme Giderleri Desteği		30.000		
Geri Ödemesiz Destekler Toplamı		50.000		
Sabit Yatırım Desteği	Geri Ödemeli	100.000		

- (1) İşletme kuruluş giderleri için geri ödemesiz olarak 2.000 TL destek sağlanmaktadır.
- (2) Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Ofis Donanım ve Yazılım Desteği kapsamında, işletmenin kuruluş tarihinden itibaren 24 ay içinde satın alınan/alınacak makine, teçhizat, yazılım ve ofis donanımları için geri ödemesiz olarak üst limiti 18.000 TL destek sağlanmaktadır.
- (3) İşletme Giderleri Desteği kapsamında, işletme kuruluş tarihinden itibaren 24 ay içinde gerçekleşen işyeri kirası ve personel net ücretlerine yönelik olarak, aylık azami 5.000 TL ve toplamda geri ödemesiz olarak 30.000 TL destek sağlanmaktadır.
- (4) Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteği ile İşletme Giderleri Desteği üst limitleri; bu destek unsurları için belirlenen üst limitlerin toplamını aşmamak üzere ihtiyaç duyulması halinde Kurul Kararı ile % 50’ye kadar arttırılabilmektedir. Bu durumda Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Yazılım ve Ofis Donanım Desteğinin üst limiti 27.000 TL, İşletme Giderleri Desteği üst limiti 45.000 TL ve her iki desteğin üst limitleri toplamı ise 48.000 TL’yi geçmemektedir.
- (5) Sabit Yatırım Desteği kapsamında, işletme kuruluş tarihinden itibaren 24 ay içinde satın alınacak makine, teçhizat ve yazılım için teminat karşılığı geri ödemeli olarak 100.000 TL destek sağlanmaktadır.

İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği

KOBİ'lere işletme geliştirme koçluğu, destek ağlarına ulaşım, finans kaynaklarına erişim imkânı, uygun koşullarda iş yeri mekânı, ortak ofis ekipmanı ve ofis hizmetleri sunmak amacıyla kurulacak bir İŞGEM'in, kuruluş ve işletme giderlerine destek sağlanmaktadır. Desteğe belediyeler, yükseköğretim kurumları, özel idareler, meslek kuruluşları ve inkübatörler başvurabilmektedir. Destekleme süresi İŞGEM Kuruluş Desteği için en fazla 18 ay, İŞGEM İşletme Desteği için en fazla 36 aydır.

İŞGEM Destek Unsurları

DESTEK UNSURU		ÜST LİMİTİ (TL)	DESTEK ORANI (%) (1. ve 2. Bölge)	DESTEK ORANI (%) (3., 4., 5. ve 6. Bölge)
İŞGEM Kuruluş Desteği		650.000	60	70
- Bina Tadilatı		500.000		
- Mobilya Donanım		100.000		
- Personel Gideri		50.000		
İŞGEM İşletme Desteği	Geri Ödemesiz	200.000	60	70
- Personel		100.000		
- Eğitim, Danışmanlık		50.000		
- Küçük Tadilat		20.000		
İŞGEM tanıtım/organizasyon giderleri, işbirliği ağlarına erişim giderleri için		30.000		

İŞGEM Kuruluş Desteği;

1. Bina tadilatı için 500.000 TL,
2. Ofisler ve ortak kullanım alanları için gerekli olan mobilyalar ve donanım (bilgisayar altyapısı dâhil) alımı için toplam 100.000 TL,
3. c) Personel net ücreti (asgari geçim indirimi, ikramiye, prim vb. ek ödemeler hariç), kişi başına 3.000 TL'yi geçmemek üzere en fazla 3 personel için, toplam 50.000 TL olmak üzere, geri ödemesiz destek üst limiti 650.000 TL'dir.

İŞGEM İşletme Desteği;

- a) Personel net ücreti (asgari geçim indirimi, ikramiye, prim vb. ek ödemeler hariç), kişi başına 3.000 TL'yi geçmemek üzere en fazla 5 personel için, toplam 100.000 TL
- b) İŞGEM işletmelerine yönelik toplu eğitim/danışmanlık faaliyetleri için 50.000 TL,
- c) İŞGEM Binası küçük tadilat işleri için 20.000 TL,
- d) İŞGEM tanıtım/organizasyon giderleri, işbirliği ağlarına erişim giderleri için 30.000 TL, olmak üzere geri ödemesiz destek üst limiti 200.000 TL'dir.

Destekten Yararlanma Koşulu ve Başvuru

İŞGEM kuruluş ve işletme desteği için KOSGEB Müdürlüğü'ne iş planı ve ilgili belgeler ile birlikte başvuru yapılması esastır. Destekten yararlanmak isteyen işletici kuruluş, www.kosgeb.gov.tr adresindeki KOSGEB Veri Tabanına kayıt olmalıdır.

İş Planı Ödülü

Yüksek Öğretim Kurumları tarafından örgün eğitim kapsamında verilen “Girişimcilik” dersini alan öğrenciler arasında İş Planı Ödülü Yarışması düzenlenmektedir.

İş Planı Ödülünden yararlanmak isteyen üniversite KOSGEB’e başvurur.

İş planları ilk üç dereceye girmiş olan öğrencilere, en fazla 24 ay içinde işini kurmuş olmaları kaydı ile,

Birinciye 15.000 TL,
İkinciye 10.000 TL,
Üçüncüye 5.000 TL ödül verilmektedir.

3.2 Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı

Destek Üst Limiti: 100.000 TL

Destek Oranı: %75

(SPK kurul kaydına alma ücreti, BIST Gelişen İşletmeler Piyasası Listesine kabul ücreti, Merkezi Kayıt Kuruluşu masrafı vb. masraflar %100 oranında desteklenmektedir.) Program ile gelişme ve büyüme potansiyeline sahip KOBİ’lerin (küçük ve orta ölçekli işletmelerin), Borsa İstanbul (BIST) Gelişen İşletmeler Piyasası’nda işlem görerek, söz konusu işletmelerin sermaye piyasalarından fon temin edilmesine imkân sağlanması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında hangi masraflar karşılanmaktadır?

- Piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli,
- Bağımsız denetim hizmeti bedeli,
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) kurul kaydına alma ücreti,
- BIST Gelişen İşletmeler Piyasası Listesine kabul ücreti,
- Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) masrafı,
- Aracı kuruluşa ödenecek aracılık komisyonu, vb. masraflar KOSGEB tarafından karşılanmaktadır.

Programa başvuracak KOBİ’lerin, KOSGEB veri tabanına kayıtlı olması gerekmektedir.

KOBİ Destek Programı Destek Unsurları

Destek Unsurları	Destek Ödemesi Üst Limiti (TL)	Oranı (%)
Piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli (azami 2 yıl)	60.000	75
Bağımsız denetim hizmeti bedeli	20.000	75
SPK kurul kaydına alma ücreti	10.000	100
BIST Gelişen İşletmeler Piyasası Listesine kabul ücreti		
Merkezi Kayıt Kuruluşu masrafı		
Aracı kuruluşa ödenecek aracılık komisyonu	10.000	75

3.3 Genel Destek Programı

Destek Üst Limiti: Her bir destek için üst limit farklı olmakla birlikte, destek üst limitleri 15.000 TL ile 75.000 TL arasında değişmektedir. Program kapsamında toplam 470.000 TL’ye kadar

destek verilmektedir.

Destek Oranı: 1. bölgede %50, 2., 3. ve 4. bölgelerde % 60, 5. ve 6. bölgelerde % 70 olarak uygulanmaktadır.

Bu program ile proje hazırlama kapasitesi düşük KOBİ'lerin, rekabet gücünü artırıcı bireysel faaliyetleri için işletme geliştirme destekleri sağlanması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında KOBİ'ler aşağıdaki desteklerden faydalanabilmektedir:

Genel Destek Programı Destekleri

	GENEL DESTEK PROGRAMI DESTEKLERİ	DESTEK ÜST LİMİTİ (TL)	DESTEK ORANI (%)		
			1. Bölge	2., 3., 4. Bölgeler	5. ve 6. Bölgeler
1	Yurt İçi Fuar Desteği	45.000	% 50	% 60	% 70
2	Yurt Dışı İş Gezisi Desteği	20.000*			
3	Tanıtım Desteği	25.000			
4	Eşleştirme Desteği	30.000			
5	Nitelikli Eleman İstihdam Desteği	50.000			
6	Danışmanlık Desteği	22.500			
7	Eğitim Desteği	20.000			
8	Enerji Verimliliği Desteği	75.000			
9	Tasarım Desteği	22.500			
10	Sınai Mülkiyet Hakları Desteği	30.000**			
11	Belgelendirme Desteği	30.000***			
12	Test, Analiz ve Kalibrasyon Desteği	30.000			
13	Bağımsız Denetim Desteği	15.000			
14	Gönüllü Uzmanlık Desteği	15.000			
15	Lojistik Desteği	40.000			

(*KOSGEB KOBİ ve Girişimcilik Ödülleri kapsamında her yıl belirlenen finalistler, KOSGEB tarafından düzenlenen Yurtdışı İş Gezisi Programından bir defaya mahsus olmak üzere üst limitler dikkate alınmaksızın %100 (yüz) oranında desteklenir.

(**)TSE ve TPE'den alınacak belgeler, bölge farkı aranmaksızın % 100 (yüz) oranında desteklenir.

(***)Başkanlıkça belirlenecek esaslar dahilinde %100 oranında uygulanır.

3.4 Tematik Proje Destek Programı

Tematik Proje Destek programı iki alt bileşenden oluşmaktadır.

- Çağrı Esaslı Tematik Program
- Meslek Kuruluşu Proje Destek programı

3.4.1 Çağrı Esaslı Tematik Program

Destek Üst Limiti: Üst limit, proje teklif çağrısında belirtilmekte, çağrıya göre değişebilmektedir.

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: 1. ve 2. Bölgede % 50, 3., 4., 5. ve 6. Bölgede %60

Bu destek programı ile KOBİ'lerin kendi işletmelerini geliştirmeleri ve büyütmeleri için daha fazla proje hazırlamalarının teşvik edilmesi, belirlenen tematik alanlarda bölgesel ve sektörel

ihtiyaçların karşılanması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında, KOBİ'lerin aşağıda belirtilen giderleri karşılanmaktadır:

- Hizmet alım giderleri,
- Personel ücretleri ve seyahat giderleri,
- Makine-ekipman, yazılım ve donanım alımı veya kiralanması giderleri,
- Sarf malzemesi giderleri,
- Genel idari giderler

Bu destek programı çağrı esaslı olmasından dolayı, proje süresi ve destek üst limitleri çağrıya göre değişebilmektedir.

Programa başvurmak isteyen KOBİ'lerin, KOSGEB veri tabanına kayıtlı olmaları gerekmektedir.

3.4.2 Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı

Destek Üst Limiti: 150.000 TL

Destek Oranı: 1. ve 2. Bölgede % 50, 3., 4., 5. ve 6. Bölgede %60

Bu destek programı ile Meslek Kuruluşu tarafından, proje sonuçlarından yararlanabilecek işletme sayısının büyüklüğü, ilin ve/veya bölgenin öncelikli geçim kaynakları, yeni girişimci potansiyeli gibi hususlar gözetilerek, bölgede oluşturulacak istihdam ve pazara giriş imkânlarının sunulması, insan kaynaklarının geliştirilmesi, çevre ve enerji verimliliği, iş güvenliği, teknik mevzuat v.b. konularda işletmelerin ve/veya girişimciliğin geliştirilmesi için hazırlanmış projeler desteklenmektedir. Meslek Kuruluşunun kendi kurumsal faaliyetleri ile ilgili projeleri desteklenmemektedir.

Program kapsamında, desteklenecek proje giderlerine Kurul karar vermektedir. Başvuru dönemleri dışında proje başvurusu kabul edilmez.

Başvuru ve Değerlendirme Dönemleri

	Başvuru Dönemi	Değerlendirme Dönemi
1. Dönem	Ocak, Şubat	Mart, Nisan
2. Dönem	Mayıs, Haziran	Temmuz, Ağustos
3. Dönem	Eylül, Ekim	Kasım, Aralık

Programa başvurmak isteyen Meslek Kuruluşlarının, KOSGEB veri tabanına kayıtlı olmaları gerekmektedir.

Meslek Kuruluşu Proje Destekleri

	Çağrı Esaslı Tematik Program	Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı
Başvuru Yapabilecekler	KOBİ'ler ve Meslek Kuruluşları	Meslek Kuruluşları
Program Süresi	-	3 Yıl
Proje Süresi	Proje Teklif Çağrısında Belirlenir	24 Ay (+12 Ay)

Destek Oranı	Proje Teklif Çağrısında Belirlenir	1. ve 2. Bölgede %50 3.,4., 5. ve 6. Bölgede % 60
Destek Ödemesi	Geri Ödemeli ve Geri Ödemesiz	Geri Ödemesiz
Destek Üst Limiti	Proje Teklif Çağrısında Belirlenir	150.0 TL

3.5 İşbirliği-Güç Birliği Destek Programı

Destek Üst Limiti:

- 300.000 TL (Geri Ödemesiz), 700.000 TL (Geri Ödemeli) olmak üzere toplam 1.000.000 TL
- Orta Yüksek ve Yüksek Teknoloji alanlarında 300.000 TL (Geri Ödemesiz), 1.200.000 TL (Geri Ödemeli) olmak üzere toplam 1.500.000 TL

Destek Oranı: 1. Bölgede %50, 2., 3. Ve 4. Bölgelerde % 60, 5. Ve 6. Bölgelerde % 70 olarak uygulanmaktadır. (Projeye konu satın alınacak makine ve teçhizatın; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca 13/09/2014 tarih ve 29118 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan SGM 2014/35 sayılı Yerli Malı Tebliği’ne uygun olarak alınmış yerli malı belgesi ile tefrik edilmesi durumunda, bu destek oranlarına % 15 (onbeş) ilave edilir.)

Bu destek programında, KOBİ’lerin işbirliği-güçbirliği anlayışında bir araya gelerek ölçek ekonomisinden yararlanması, tedarik, düşük kapasite kullanımı, rekabet gücü zayıflığı ve finansmana erişim gibi konularda avantaj kazanması, KOBİ’ler arasında ortaklık ve işbirliği kültürünün geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu destek programı çerçevesinde oluşturulabilecek ortaklık modelleri aşağıdaki gibidir:

- Proje ortağı işletmelerin mevcudiyetlerini koruyarak kurulacak olan işletici kuruluşa ortak olmaları,
- Proje ortağı işletmelerin bir kısmının ya da tamamının kendilerini feshederek kurulacak işletici kuruluşa ortak olmaları,
- Proje ortağı işletmelerin bir kısmının kendilerini feshederek ortaklardan birinin bünyesinde birleşmesi,

Buna ek olarak, yukarıda verilen ortaklık modellerinin tümünde en az 5 işletmenin bir araya gelmesi şartı aranmaktadır. Orta Yüksek ve Yüksek Teknoloji alanlarında gerçekleştirilecek projelerde en az 3 firmanın katılımı yeterli olmaktadır.

Desteklenecek proje konuları aşağıdaki gibidir:

- Hammadde, ara mamul, mamul, lojistik ve diğer hizmetleri daha hızlı ve ucuz temin edebilmeleri amacıyla ortak tedarik,
- Müşteri istekleri ve pazarın talebi doğrultusunda ürün ve hizmet geliştirmeleri, ürettikleri ürün ve hizmetleri yeni pazarlara sunmaları amacıyla ortak tasarım,
- Ürün ve hizmet kalitelerini yükseltmek ulusal ve uluslararası Pazar paylarını artırmak, marka imajı oluşturmak, uluslararası pazarın ihtiyaçlarına cevap vermeleri amacıyla ortak pazarlama,
- Ürün ve hizmet standartlarını geliştirmeleri amacıyla ortak laboratuvar,
- Üretim ve hizmet kapasitelerini, çeşitlerini, verimliliğini ve kalitelerini artırmak amacıyla ortak imalat ve hizmet sunumu konularında sunacakları projeler desteklenmektedir.

Proje süresi 6 ile 24 ay arasında değişebilmektedir. Uygun görüldüğü takdirde, proje süresi 12 ay daha uzatılabilmektedir.

3.6 Ar-Ge İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı

Destek Üst Limiti: Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı üst limiti 1.568.000 TL'dir. (800.000 TL geri ödemeli)

Ar-Ge ve İnovasyon Programı için üst limit 750.000 TL'dir. (300.000 TL geri ödemeli)

Endüstriyel Uygulama Programı için üst limit 818.000 TL'dir. (500.000 TL geri ödemeli)

Destek Oranı: %75 (Başlangıç Sermayesi destek oranı %100'dür.) Proje kapsamında satın alınan yerli malı belgesine haiz makine- teçhizat, güncel yerli malı belgesi bulunması durumunda destek oranları %90 olarak uygulanmaktadır.

Programdan KOBİ'ler ve Girişimciler faydalanabilmektedir.

Söz konusu destek programı, "Ar-Ge İnovasyon Programı" ve "Endüstriyel Uygulama Programı" olmak üzere 2 alt programdan oluşmaktadır.

3.6.1 Ar-Ge ve İnovasyon Programı

Bu destek programı ile yenilikçi faaliyetlerin desteklenmesi, KOBİ'lerde Ar-Ge kültürünün oluşturulması, inovatif fikirlere sahip girişimcilerin desteklenmesi ve yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ'lerin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma, geliştirme ve inovasyon konularında projesi olan işletmeler-girişimciler yararlanabilmektedir.

Desteklenecek Giderler:

- İşlik Desteği
- Kira Desteği
- Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği
- Personel Gideri Desteği
- Başlangıç Sermayesi Desteği
- Proje Geliştirme Desteğidir.

3.6.2 Endüstriyel Uygulama Programı

Yeni bir ürün/hizmetin; üretilmesi, kalitesinin artırılması, maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin uygulamaya alınması, ürün ya da süreçlerinin pazara uygun biçimde ticarileştirilmesi amacıyla hazırlanan projeler desteklenmektedir. Endüstriyel Uygulama Programına;

- Ar-Ge ve/veya inovasyon projesi kamu kaynakları ile desteklenerek başarıyla tamamlanmış projelerin,
- Doktora çalışması neticesinde ortaya çıkan projelerin ve
- Patent belgesi ile koruma altına alınmış ve prototip aşaması tamamlanmış buluş ve fikirlerin

sahipleri başvurabilmektedir.

Desteklenecek Giderler:

- Kira Desteği
- Personel Gideri Desteği
- Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Gideri Desteğidir.

Kamu kaynakları ile desteklenerek başarıyla tamamlanmış Ar-Ge ve İnovasyon projesi sahibi

işletmelerin, projenin başarı ile tamamlandığı tarihten itibaren 3 yıl içinde Endüstriyel Uygulama Programı'na proje başvurularını yapmaları esastır.

Proje Süresi

- Ar-Ge ve İnovasyon Programı için en çok 24 ay,
- Endüstriyel Uygulama Programı için en çok 18 ay,
- Her iki program için de Kurul kararı ile 12 aya kadar ek süre verilebilmektedir.

Ayrıca destek programı kapsamında geri ödemeli destek almaya hak kazanan ve taahhütname veren işletmeler **Teminat giderleri desteğinden** faydalanabilmektedir. KOSGEB tarafından talep edilen Banka Teminat Mektubu veya Kefalet Mektubu için ödenen, Başvuru/İnceleme/Teklif Ücreti ile Yıllık Komisyon Ücretlerine www.kosgeb.gov.tr internet adresinde ilan edilen Destek Üst limitleri geri ödemesiz olarak %100 oranında desteklenmektedir.

AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destekleri

AR-GE, İNOVASYON VE ENDÜSTRİYEL UYGULAMA DESTEK PROGRAMI		Destek Üst Limiti (TL)	DESTEK ORANI (%)
Ar-Ge ve İnovasyon Programı			
İşlik Desteği		İşliklerden bedel alınmaz	
Kira Desteği		24.000 (teknopark dışı) 30.000 (teknopark içi)	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği		150.000	75*
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)		300.000	75*
Personel Gideri Desteği		150.000	75
Başlangıç Sermayesi Desteği		20.000	100
	Proje Danışmanlık Desteği	25.000	
	Eğitim Desteği	10.000	
	Sınai ve Fikri Mülkiyet Hakları Desteği	20.000	
Proje Geliştirme Desteği	Proje Tanıtım Desteği	5.000	75
	Yurtdışı Kongre/Konferans/Fuar Ziyareti/Teknolojik İşbirliği Ziyareti Desteği	15.000	
	Test, Analiz, Belgelendirme Desteği	25.000	
Endüstriyel Uygulama Programı			
Kira Desteği		18.000	75
Personel Gideri Desteği		150.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Gid. Desteği		150.000	75*
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)		500.000	75*

*Proje kapsamında satın alınan yerli malı belgesine haiz makine- teçhizat, güncel yerli malı belgesi bulunması durumunda destek oranları %15 artırımlı uygulanmaktadır.

3.7 Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama (Teknopazar) Destek Programı

Destek Üst Limiti: 150.000 TL geri ödemesiz

- Yurt dışındaki tanıtım ve pazarlama faaliyetleri için 100.000 TL,
- Yurt içindeki tanıtım ve pazarlama faaliyetleri için ise 50.000

TL'dir. Destek Alt Limiti:-

Destek Oranı: Tüm bölgelerde %100

Teknoloji tabanlı KOBİ'lerin uluslararası pazarlarda rekabet güçlerinin artırılarak daha dinamik bir yapıya kavuşturulmalarında teknolojik ürün veya prototiplerin ticarileşmesi amacıyla tanıtım ve pazarlanmasına yönelik destek sağlanmaktadır. Destek programının süresi 12 aydır.

3.8 Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı

Bu programın amacı; Ar-Ge ve inovasyon faaliyetleri ülkemizde gerçekleştirilen teknolojik ürünlerin uluslararası pazarlarda yer alması, ihracatın artırılması, yerli teknoloji yoğun başlangıç işletmelerinin gelişmiş girişimcilik ekosistemleri içerisinde yer alması için, uluslararası kuluçka merkezi kurulmasını ve işletmelerin hızlandırma programlarına katılmasını desteklemektir.

Bu program,

a)Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı

b)Uluslararası Hızlandırıcı Programı olmak üzere iki alt programdan oluşmaktadır.

3.8.1 Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı

Destek Üst Limiti: 3.850.000 ABD Doları geri ödemesiz

Kuruluş ve Donanım Desteği kapsamında 100.000 ABD Doları,

Operasyonel Giderler Desteği kapsamında 3.750.000 ABD Doları.

Destek Oranı: Destek oranı 1. ve 2. yıl %80, 3., 4. ve 5. yıl %60'tır.

Program süresi 5 yıldır.

Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı'ndan üniversiteler, üniversitelerin bu amaçla kurulmuş iştirakleri ve teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri tek başına ya da konsorsiyum olarak başvuru yapmaları halinde faydalanabilmektedir.

• Uluslararası Hızlandırıcı Programı

Destek Üst Limiti: 60.000 ABD Doları geri ödemesiz

Destek Oranı: %80

Program süresi 3 yıl

Uluslararası Hızlandırıcı Programı'ndan işletmeler faydalanabilmektedir. Program iki alt başlıktan oluşmaktadır.

a) Organizasyonel Uluslararası Hızlandırıcı Programı

Organizasyonel Uluslararası Hızlandırıcı Programı kapsamında, işletmelerin KOSGEB birimleri, üniversiteler, teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri, teknoloji transfer ofisleri ve özel kuluçka merkezleri/hızlandırıcılar tarafından münferiden veya birlikte düzenlenecek uluslararası hızlandırıcı programlarına katılmalarına destek verilmektedir.

b) Bireysel Olarak Katılım Sağlanacak Uluslararası Hızlandırıcı Programı KOSGEB tarafından Ar-Ge ve inovasyon projesi desteklenerek başarı ile tamamlanmış işletmelerin bireysel olarak uluslararası hızlandırıcı programlarına katılmalarına destek verilecek olup, Bireysel olarak katılım sağlanabilecek uluslararası hızlandırıcılar, Organizasyonel Uluslararası Hızlandırıcı Programı Kurulu tarafından uygun bulunan hızlandırıcılar da dikkate alınarak ilgili Başkanlık birimi tarafından belirlenerek www.kosgeb.gov.tr internet adresinde yayınlanması planlanmaktadır.

3.9 KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı

Destek Üst Limiti: Geri ödemesiz 300.000 (üç yüz bin) TL ve geri ödemeli 700.000 TL olmak üzere azami 1.000.000 TL'dir.

Program kapsamında desteklenecek proje süresi azami 36 aydır.

Destek Oranı: 1. ve 2. Bölgelerde % 60 olup; 3., 4., 5. ve 6. Bölgelerde bu oran % 80 olarak uygulanmaktadır. Yukarıdaki limitler, aşılmamak kaydıyla Proje Teklif Çağrısında çıkılan konunun özelliğine göre değişiklik gösterebilmektedir.

Bu destek programı ile ülkenin ulusal ve uluslararası hedefleri doğrultusunda, küçük ve orta ölçekli işletmelerin, ekonomideki paylarının ve etkinliklerinin artırılması, rekabet güçlerininve sağladıkları katma değerini yükseltmesi amacıyla hazırlayacakları projelerin desteklenmesidir.

Program kapsamında desteklenecek proje giderleri Başkanlık tarafından Proje Teklif Çağrısında belirlenmekte ve belirlenen esaslar dahilinde desteklenecek proje giderlerine Kurul karar vermektedir. Ancak; gayrimenkul alım, bina inşaat, tefrişat, taşıt aracı alım ve kiralama, proje ile ilişkilendirilmemiş personel giderleri ve diğer maliyetler ile vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri desteklenmemektedir. Programa başvurmak isteyen KOBİ'lerin, KOSGEB veri tabanına kayıtlı olmaları gerekmektedir.

3.10 Kredi Faiz Desteği

Destek Üst Limiti: 300.000 TL

Destek Oranı: Nakdi veya gayri nakdi kredilerin faiz/kar payı, komisyon vb. masrafların tamamı veya belirli bir kısmı karşılanmaktadır. Kredi Faiz Desteği programları ile KOBİ'lere uygun koşullarda finansal destek temin edilerek, üretim, kalite standartları ve rekabet seviyelerini artırmaları, finansmana erişim sorunlarının çözülmesi amaçlanmaktadır.

Bu destek, anapara riski bankaya ait olmak kaydıyla, yatırım, işletme sermayesi ve ihracata yönelik Türk Lirası veya döviz cinsinden nakdi ya da gayri nakdi kredilerin, faiz/kar payı, komisyon vb. tutarlarının kısmen veya tamamının KOSGEB tarafından diğer masrafların (vergi yükümlülükleri, dosya masrafları vb.) işletme tarafından karşılanması suretiyle yürütülmektedir.

KOSGEB KOBİ kredi faiz desteğinin vadesi azami 48 ayı, üst limiti işletme başına 300.000 TL'yi geçmemektedir. Kredi Faiz Destek uygulamaları, web tabanlı yazılım sistemi üzerinden on-line olarak, tarafların müdahalesine imkân vermeyecek şekilde, başvuru sırasına göre ayrılan kaynak tükenene kadar olmak üzere, makul miktarda da yedek başvurular kabul edilerek yürütülmektedir. Teminat sorunu yaşayan tüm KOBİ'ler, Kredi Garanti Fonu A.Ş. (KGF)'den sağlanabilecek kefaletle daha uygun koşullarda bu destekten faydalanabilmektedir.

3.11 Teminat Giderleri Desteği

Teminat Giderleri Desteği ile KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği kapsamında yürütölmekte olan Destek Programlarında, KOSGEB tarafından talep edilen Banka Teminat Mektubu veya Kefalet Mektubuna ilişkin teminatlar için teminat giderlerini desteklenmektedir.

Bu destekten;

- Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı,
- Girişimcilik Destek Programı,
- İşbirliği Güçbirliği Destek Programı ve
- KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı

kapsamında geri ödemeli destek almaya hak kazanan ve taahhütname veren işletmeler/işletici kuruluşlar yararlanabilmektedir.

Teminat giderleri desteği olarak, KOSGEB tarafından talep edilen Banka Teminat Mektubu veya Kefalet Mektubu için ödenen, Başvuru/İnceleme/Teklif Ücreti ile Yıllık Komisyon Ücretlerine www.kosgeb.gov.tr internet adresinde ilan edilen Destek Üst limitleri geri ödemesiz olarak % 100 oranında desteklenmektedir. Laboratuvar Hizmetleri Desteği

Destek Üst Limiti: Verilen hizmete göre değişmektedir.

Destek Alt Limiti: Verilen hizmete göre değişmektedir.

3.12 Laboratuvar Hizmetleri Desteği

KOBİ'lerin ürettikleri ürünlerin kalitesinin artırılması amacıyla, ürünlerini test ettireceği Laboratuvar ücretleri, KOSGEB'e kayıtlı KOBİ Statüsündeki işletmelere % 50 oranında indirimli olarak uygulanmaktadır. KOSGEB Laboratuvar Hizmetleri; 9 ilde kurulu 12 laboratuvar ile sunulmakta olup, bu laboratuvarlardan 11 tanesi metal mühendislik malzemelerine yönelik test ve analiz hizmetleri verirken, KOSGEB Bursa Müdürlüğü bünyesinde Plastik Kauçuk Laboratuvarı hizmetleri de verilmektedir.

KOSGEB Müdürlükleri bünyesine hizmet veren laboratuvarlardan, 3 tanesi hâlihazırda TÜRKAK tarafından TS EN ISO/IEC 17025 standardına göre akredite edilmiştir.

95 alanda yapılacak deney ve test hizmetlerinde destek sağlanmaktadır. Laboratuvar ücretleri, KOSGEB'e kayıtlı KOBİ Statüsündeki işletmelere % 50 oranında indirimli olarak uygulanmaktadır.

Laboratuvarın bulunduğu iller; Adana, Ankara (Ostim ve Sincan Müdürlüğü), Bursa, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul (Anadolu Yakası ve İkitelli Müdürlüğü), İzmir, Konya ve Samsun'dur.

3.13 KOSGEB Enerji Verimliliği Etüt/Danışmanlık/Eğitim Destekleri

Enerji Verimliliği Kanunu'un 9'uncu Maddesi 1'inci fıkrası (b) bendinde yer alan " Küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik olarak, 12/4/1990 tarihli ve 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunda tanımlanan işletmelerin enerji verimliliğine yönelik alacakları eğitim, etüt ve danışmanlık hizmetleri, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından desteklenir. Bu uygulama ile ilgili usül ve esaslar, Bakanlık ile müştereken hazırlanarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenlenir." hükmü uyarınca KOSGEB'in sorumlu olduğu ikincil mevzuat olan KOSGEB Destek Yönetmeliği'ne ilave

edilen maddelerle 18 Ekim 2008 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe konulan bir destektir. Desteğe ilişkin yararlanma koşulları; 15 Haziran 2010 tarihinde yapılan düzenlemeyle KOBİ’ler lehine iyileştirilmiş ve yararlanma ön koşulu olan (üç yıllık ortalama) yıllık enerji tüketim miktarı 500 TEP’ten 200 TEP’e düşürülmüştür.

Yönetmelik, ‘Enerji Verimliliği Etüt ve Danışmanlık Desteği’ ve ‘Enerji Verimliliği Eğitim Destekleri’ni kapsamaktadır. “Enerji Verimliliği Destekleri” kapsamında; 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu kapsamında yetkilendirilmiş Enerji Verimliliği Danışmanlık Şirketlerinden (EVD) KOBİ’lerin alacakları ön etüt/detaylı etüt hizmetleri, verimlilik artırıcı projeler için danışmanlık ve enerji yöneticiliği eğitimleri desteklenebilmektedir. Program süresince Enerji Verimliliği Desteğinin üst limiti 30.000 (otuz bin) TL’dir. Ön Etütler 2000 TL’ye, Detaylı Etütler 20.000 TL’ye ve Verimlilik Arttırıcı Projelere Yönelik Danışmanlıklar 5000 TL’ye kadar desteklenebilmektedir. Destek oranı, 1. ve 2. bölgelerde % 50 (elli), 3. ve 4. bölgelerde %60 (altmış) olarak uygulanmaktadır.

Destek programlarından yararlanacak işletme, meslek kuruluşu ve işletici kuruluşların KOSGEB Veri Tabanında yer alması koşulu aranır. KOSGEB Veri Tabanında yer almak için KOSGEB’in www.kosgeb.gov.tr internet adresinde belirtilen belgelerle birlikte KOSGEB Birimine başvuru yapılması gerekmektedir.

4. TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU (TÜBİTAK)

TÜBİTAK, akademik ve endüstriyel araştırma geliştirme çalışmalarını ve yenilikleri desteklemek, ulusal öncelikler doğrultusunda Araştırma-Teknoloji-Geliştirme çalışması yürüten Ar-Ge enstitülerini işletme işlevlerinin yanı sıra, ülkemizin Bilim ve Teknoloji politikalarını belirlemekte ve toplumun her kesiminde bu farkındalığı artırmak üzere kitaplar ve dergiler yayınlamaktadır. Bilim insanlarının yurt içi ve yurt dışı akademik faaliyetleri burs ve ödüller ile desteklenmekte, özendirilmekte, üniversitelerimizin, kamu kurumlarımızın ve sanayimizin projeleri çeşitli destekler vererek, ülkemizin rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir.

4.1 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı

Destek Üst Limiti: Proje başına 18.750.000 TL’dir. Destek Alt Limiti: -
Destek Oranı: %60

Programın amacı, firma düzeyinde katma değer yaratan kuruluşların Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) çalışmalarını desteklemek ve bu yolla Türk sanayisinin Ar-Ge yeteneğinin yükseltilmesine katkıda bulunmaktadır.

Bu kapsamda;

- Yeni bir ürün üretilmesi
- Mevcut bir ürünün geliştirilmesi veya iyileştirilmesi
- Ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi
- Maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi vb. projeleri desteklenmektedir.

Başvuruda bulunan kuruluşların sektör ve ölçeğine bakılmaksızın, temel destek oranı %40’tır. Toplam destek oranı; temel destek oranı ve diğer ilave desteklerle beraber en fazla %60 olabilmektedir.

Desteklenen gider kalemleri;

- Personel giderleri,
- Proje personeline ait proje kapsamındaki seyahat giderleri kapsamında; uçak, tren, otobüs, gemi ile yapılan şehirlerarası ve uluslararası ekonomi sınıfı ulaşım giderleri,
- Alet, teçhizat, yazılım ve yayım alım giderleri,
- Malzeme ve sarf giderleri,
- Yurt içi ve yurt dışı danışmanlık hizmeti ve diğer hizmet alım giderleri
- Türkiye'deki üniversiteler, TÜBİTAK'a bağlı Ar-Ge birimleri, özel sektör Ar-Ge kuruluşları ve benzeri Ar-Ge kurum ve kuruluşlarına yaptırılan Ar-Ge hizmet giderleri.

4.2 1507- KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı

Destek Üst Limiti: 500.000 TL

Destek Alt Limiti: - Destek

Oranı: %75

Bu destek ile KOBİ'lerin, teknolojik ve yenilik kapasitelerinin artırılması, sistematik bir şekilde proje hazırlamasına yardımcı olunması, katma değeri yüksek ürün geliştirme kapasitelerinin artırılması, KOBİ'lere kurumsal araştırma ve teknoloji geliştirme kültürü aşılması hedeflenmektedir.

KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı ile KOBİ'lerin mevcut kapasitelerini geliştirmesi, yeni bir ürün üretmesi, ürün kalitesini ve standardını yükseltmesi veya maliyetlerin düşürülmesi yönünde yeni yöntemlerin, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Destek kapsamında en fazla 500.000 TL'ye kadar ve 18 ay süre ile toplam üç proje desteklenmektedir.

Destek sağlanacak projelerin:

- Kavram geliştirme
- Teknolojik/teknik ve ekonomik yapılabirlik etüdü
- Geliştirilen kavramdan tasarıma geçiş sürecinde yer alan laboratuvar ve benzeri çalışmalar
- Tasarımı, tasarım uygulama ve tasarım doğrulama çalışmaları
- Prototip üretimi
- Pilot tesisin kurulması
- Deneme üretimi ve tip testlerinin yapılması, aşamalarından tamamını veya bir kısmını içermesi beklenir.

KOBİ'lerin en az ikisi ortaklı olmak üzere iki projeleri desteklenebilecektir. Toplamda 2'si ortaklı olmak üzere 5 proje desteklenebilecektir.

4.3 1509 - Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı

Destek Üst Limiti: -

Destek Oranı: Büyük Ölçekli Firmalar için %60, KOBİ'ler için %75

Programın amacı, uluslararası Ar-Ge ve yenilik projeleri yapan Türkiye'de yerleşik kuruluşlara sağlanacak destekle, ülkemizdeki teknik yeterliliğin ve bilgi birikiminin artırılması, kuruluşların uluslararası teknoloji birikimine erişiminin ve teknoloji transferinin sağlanması, edinilen teknolojik bilgi ve deneyimin kuruluş bünyesinde içselleştirilerek, özgün teknolojilerin geliştirilmesinde ivme kazandırıcı ve yönlendirici bir etken olması ve kuruluşların uluslararası pazarlarda yer almasına katkı sağlanmasıdır.

Bu program kapsamında destek almaya hak kazanan

- Büyük ölçekli firmaların Ar-Ge projelerinin, uygun bulunan proje harcamalarına en fazla %60,
- KOBİ'lerin proje harcamalarına da %75 oranında hibe destek sağlanması öngörülmektedir.

Programa başvuruda bulunacak projelerin destek süresinde ve proje bütçelerinde herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı;

- Eureka
- Eurostars
- Ortak Teknoloji Girişimleri
- 7.Çerçeve Programı vb. programlar kapsamındaki çağrılardan, KOBİ'lerin yararlanabilmesi amacıyla oluşturulmuştur.

4.4 Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı

Destek Üst Limiti: Destek sınırı bulunmamaktadır.

Destek Oranı: Büyük ölçekli kuruluşlar için %60, KOBİ'ler için %75

Ülkemiz öncelikli alanlarında hedef ve ihtiyaç odaklı, izlenebilir sonuçları olan projelerin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Program kapsamında sağlanacak desteklerle,

- Teknolojik yeterlilik ve bilgi birikiminin artırılması
- Mevcut yeteneklerin farklı alanlarda da değerlendirilmesi
- Özgün teknolojilerin geliştirilmesi
- Teknolojik gelişimde ivme kazanılması hedeflenmektedir.

Firmaların desteklenen proje giderlerine harcama sonrası büyük ölçekli kuruluşlar için %60, KOBİ'ler için %75 oranında geri ödemesiz (hibe) destek verilmektedir. Destek Süresi: Her çağrı duyurusunda belirtilir.

Desteklenen giderler:

- Personel giderleri
- Seyahat (yalnızca ulaşım) giderleri
- Alet, teçhizat, yazılım ve yayın alım giderleri
- Ülke içindeki üniversiteler, TÜBİTAK'a bağlı Ar-Ge birimleri, özel sektör Ar-Ge kuruluşları ve benzeri Ar-Ge kurum ve kuruluşlarına yaptırılan Ar-Ge hizmet giderleri
- Yurtiçi ve yurtdışı danışmanlık hizmeti ve diğer hizmet alım giderleri
- Malzeme ve sarf giderleri
- Projenin Ar-Ge faaliyetlerini yürütmek amacıyla proje kapsamında gerçekleşen; destek personeli, elektrik, su, gaz, bakım-onarım, haberleşme, vb. giderlere karşılık gelen proje genel giderleri (proje genel giderleri, projenin her bir AGY311'i için belirlenen dönemsel desteklemeye esas harcama tutarının %10'u olup, bu tutar dönemsel desteklemeye esas harcama tutarına ilave edilir.)

Program kapsamında, ülkemizin Ar-Ge ve yenilik kapasitesinin güçlü olduğu veya geliştirilmesinin amaçlandığı alanlardaki hedefleri veya ihtiyaçları doğrultusunda çağrı duyuruları yapılarak Ar-Ge projeleri desteklenecektir.

Ulusal Bilim Teknoloji Yenilik Stratejisi 2011-2016' belgesinde ülkemiz öncelikli alanları

aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

- Öncelikli Alanlar: Otomotiv, BİT, Makine İmalat
  - İvme Kazanmamız Gereken Alanlar: Enerji, Gıda, Su, Savunma, Uzay, Sağlık
- Öncelikli Alanlar dışında, Bilim Kurulu kararı ile de öncelikli alanlara girmeyen alanlarda çağrı açılabilmektedir. Programa ait çağrılar, TÜBİTAK web sitesinde yayımlanmaktadır.

2012-2016 yıllarında 144 Çağrıya çıkılmış, 2.165 proje başvurusu alınmış, 479 proje için destek kararı verilmiştir.

4.5 1515 Öncül Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı

Programın amacı, Türk bilim insanlarının araştırma niteliklerinin yükseltilmesi ve ülkemizin belirli bilim ve teknoloji alanlarında küresel çekim merkezi olmasının sağlanmasıdır.

Belirtilen amaçlarla, alanında öncül bilimsel ve teknolojik bilgi üreten ulusal/uluslararası kuruluşların Türkiye’de kuracağı Ar-Ge laboratuvarlarının belirli giderleri geri ödemesiz olarak desteklenmektedir.

Desteklenecek öncül teknoloji alanları Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) tarafından belirlenen öncelikli alanları kapsamaktadır. Öncelikli alanlar haricinde gelen başvuruların değerlendirilmeye alınması öncesinde Bilim Kurulu kararı aranmaktadır.

1515 Öncül Ar-Ge laboratuvarları kapsamında, ülkemizde Ar-Ge laboratuvarı kurmayı amaçlayan ve alanında önde gelen teknolojiler oluşturan firmaların, Türkiye’deki sermaye şirketi şeklindeki yapılanmaları başvuru yapabilmektedir.

TÜBİTAK’a niyet beyanında bulunan ve kuruluşun içerisinde yer aldığı ulusal veya uluslararası alanında önde gelen teknolojiler oluşturan firmanın;

- Son üç yıldaki ortalama Ar-Ge yoğunluğunun en az %1 olan ve
- Son üç yıldaki net satış ortalamasının 2 Milyar TL olması gerekmektedir.

Başvurusu onaylanan Ar-Ge laboratuvarı 5+5 yıl süreyle programdan yararlanabilmekte, Ar-Ge laboratuvarı bütçesinin %75’i desteklenmektedir. 2015 yılında 6 firmadan 6 tane niyet mektubu gelmiştir. Farklı konu kapsamalarına sahip niyet mektupları ilgili Yürütme Komitesi onayından geçmiştir. Bu şirketler başvuru sürecine devam etmektedirler.

4.6 1505 - Üniversite Sanayi İşbirliği Destek Programı

Destek Üst Limiti: 1.000.000 TL

Destek Oranı: %75 (KOBİ’ler), %60 (Büyük işletmeler)

Üniversite Sanayi İşbirliği Destek Programı’nın amacı, üniversitelerdeki bilgi birikimi ve teknolojinin, ürüne ya da sürece dönüştürülerek sanayiye aktarılması ve ticarileştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Programa KOBİ’ler ve büyük işletmeler başvurabilmektedir.

- Proje bütçesi için üst sınır 1.000.000 TL olup, destek miktarı KOBİ’ler için %75’i, büyük ölçekli işletmeler için %60’tır.
- Destek süresi 24 ay olarak belirlenmiştir.
- Başvurular 2014 yılı içerisinde TÜBİTAK’a yapılmaktadır.
- TÜBİTAK’ın karşılayacağı bütçe oranı, müşteri kuruluş KOBİ ise proje bütçesinin %75’i, büyük ölçekli ise %60’dır. Kalan tutar müşteri kuruluş tarafından karşılanacaktır.

4.7 1512 - Teknogirişim Sermaye Desteği (BiGG-Bireysel Genç Girişim)

Destek Üst Limiti:

2. Aşama için: 150.000 TL'dir.

3. Aşama için; 500. 000 TL

Destek Oranı:

2. Aşama için; %100,

3. Aşama için; %75 (bu aşamada ayrıca %10 genel gider desteği)

1512 Teknogirişim Sermaye Destek Programı ile girişimcilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmeleri için, fikir aşamasından pazara kadar olan faaliyetlerin desteklenmesi, böylece nitelikli girişimciliğin özendirilmesi ve uluslararası rekabet gücü olan, yenilikçi, teknoloji düzeyi yüksek ürün ve hizmetleri geliştirebilen başlangıç firmalarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

Program kapsamında girişimcilere girişimcilik eğitimi verilmekte, ayrıca sanayi deneyimi olan rehberler ile girişimciye teknik, ticari ve idari konularda destek sağlanmaktadır.

Bu program yenilikçi iş fikirlerinin ticari ürüne/sürece/hizmete dönüştürülmesine yönelik aşağıda açıklanan üç aşamadan oluşmaktadır. Girişimci her bir aşamayı sırasıyla tamamlayarak TÜBİTAK tarafından uygun bulunması durumunda bir sonraki aşamaya geçebilmektedir.

Aşama 1; girişimcilerin iş fikirlerini uygulayıcı kuruluşlara sunduğu, uygulayıcı kuruluşun bu iş fikirlerini değerlendirdiği, başarılı bir iş planına dönüşme olasılığı yüksek olan iş fikirleri için girişimcilere eğitim, rehberlik, kuluçka vb. hizmetler verdiği, iş fikrinin iş planına dönüşmesi sürecinde fikrin ticari açıdan doğrulanması çalışmalarının yürütüldüğu aşamadır. Aşama 1, teknogirişim sermaye desteği çağrısında belirtilen iş planı son başvuru tarihinde tamamlanmaktadır.

Uygulayıcı Kuruluş aracılığı ile yürütülecek 1. Aşama sürecinde tüm Türkiye'den ve teknoloji alanı gözetmeksizin her teknoloji alanından gelecek iş fikri başvuruları Uygulayıcı Kuruluşlar tarafından toplanacak, değerlendirilecek ve 2. Aşama başvurusu yapacak girişimci adayları belirlenmektedir.

Aşama 2: Uygulayıcı Kuruluşlarca belirlenen adaylar arasından, TÜBİTAK İş planı değerlendirme panelleri ile seçilmiş iş planı sahiplerine şirket kurdurur. Ticari prototip ve pazarlama desteği bu aşamada sağlanmaktadır.

2012 yılından bu yana program kapsamında 6.459 iş fikri başvurusu alınmış, bu iş fikirlerinden 1.623 iş planı hazırlanmış ve iş planlarından, 558'i firmalarını kurmuşlardır.

Aşama 3: İleri Ar-Ge aşaması. İlk Ar-Ge Projesi 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı kapsamında desteklenmektedir.

4.8 Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)

Destek Üst Limiti: -

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %75

Bu destek programı ile sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın katma değer yaratan firmaların, üniversiteler ile işbirliği halinde hazırlayacağı projeler desteklenmektedir.

Programın amaçları Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından aşağıdaki şekilde belirtilmektedir:

- Üniversite-sanayi-kamu işbirliğini kurumsallaştırmak,
- Katma değeri yüksek, teknoloji tabanlı ürün ve üretim yöntemleri geliştirilmesi desteklenerek ülkemizin dünya pazarında rekabet gücünün yükseltilmesine yardımcı olmak,
- KOBİ'lerin teknoloji ve AR-GE kültürü edinmelerini sağlamak,
- Özellikle, sanayimizin %98'ini oluşturan ve halen geleneksel üretim yöntemi ile
- Çalışmaya devam eden KOBİ'lerimizi teknolojik ürün ve üretim yöntemlerini kullanmaya cesaretlendirmek,
- Bu işletmelerin kendi öz varlıklarıyla gerçekleştiremeyecekleri AR-GE, teknoloji ve inovasyona yönelik çalışmaların hem üniversite hem de devlet desteği ile gerçekleştirilmesini sağlamak,
- Üniversitede yapılan akademik bilginin ticarileşmesini sağlamak,
- Akademisyenler ve üniversite mezunu gençler arasında şirketleşme kültürünü yaygınlaştırarak yenilikçi yeni şirketler doğmasını sağlamak,
- Üniversitelerde doktora veya yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin tez konularının KOBİ'ler tarafından talep edilen, imalat sanayine yönelik yeni teknolojilere dayalı ürün, üretim yöntemi ve AR-GE tabanlı ihtiyaçlara yönelik olarak belirlenmesini sağlamak,
- Bu projelerde daha fazla sayıda yüksek lisans ve doktora öğrencisinin desteklenmesini sağlayarak nitelikli eleman sayısının artırılmasına yardımcı olmak,
- Bu projelerde çalışan tez öğrencilerinin ileride bu firmalarda AR-GE personeli olarak istihdam edilmesinin önünü açmaktır.

San-Tez projelerinde proje ortağı firma;

- Mikro işletme ise en az %15
- Küçük işletme ise en az %20
- Orta büyüklükteki işletme ise en az %25
- Büyük işletme ise en az %35

oranında proje katkı payını üstlenmektedir. Kalan tutar program kapsamında Bakanlıkça hibe olarak desteklenmektedir.

SAN-TEZ Projelerinin birinci dönem son başvuru tarihi, her yılın Mart ayının 15'i, ikinci dönem son başvuru tarihi ise her yılın Ağustos ayının 15'i olarak belirlenmiştir.

Bu programdan yararlanmak isteyen firmalar ve üniversiteler, San-Tez Proje Başvuru Dokümanına uygun şekilde hazırlanmış projesi planını, 2 kopya halinde hazırlayarak Sanayi Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğe teslim etmelidir.

Bakanlık tarafından uygulanan en yüksek destek oranı %75 olup, toplam proje bedelinin %25'inin firmalar tarafından karşılanması gerekmektedir.

4.9 1513 Teknoloji Transfer Ofisleri Destek Programı

Üniversitelerdeki bilgi ve teknolojinin, uygulamaya dönüştürülerek ticarileştirilmesine, üniversite ve özel sektör kuruluşları arasında işbirliği oluşturulmasına ayrıca sanayinin ihtiyaç duyduğu bilgi ve teknolojinin üniversitelerde üretilmesine yardımcı olan Teknoloji Transfer Ofisleri (TTO)'ne hibe destek verilmektedir.

TTO'ların faaliyetleri 5 modül çerçevesinde desteklenmektedir:

- Ar-Ge projeleri oluşturma, geliştirme ve lojistik destek sağlama,
- Üniversite sanayi işbirliğinin gelişmesine katkı sağlama,

- Fikri ve sınai mülkiyet haklarının tescili ve korunması, pazarlanması, ticarileştirilmesi,
- Girişim sermayesi desteği, kuluçka merkezi kurma, iş rehberliği, danışmanlık ve eğitim hizmetleri sağlama,
- Bu konularda bilinçlenme oluşturacak etkinlikler düzenleme, yayınlar yapma Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak teknoloji transfer ofislerinin projelerine katkı sağlama.

Başvuru Yapabilecek Kuruluşlar şunlardır:

- Üniversiteler,
- Üniversitelerin ortak olduğu şirketler,
- Teknopark yönetici şirketleri,
- Teknopark yönetici şirketinin ortak olduğu şirketler.

Destekleme süresi 5 yıldır. Bu süre en fazla 5 yıl daha uzatılabilir. Yıllık destek miktarı her bir TTO için 1.000.000 TL’ye kadardır. Destek, ön ödeme ve hibe şeklindedir. Destek oranı ilk 5 yıl için %80, ikinci beş yıl için %60’dır.

“1601 TTO Kapasite Geliştirme” çağrısından 16 Üniversite, 1513 Programı ile 25 Üniversite, toplamda 41 Üniversite desteklenmiştir. 2013-2016 yıllarında toplam 41 TTO’ya yaklaşık 79 Milyon TL (*2016 Sabit Fiyatlarıyla) hibe destek verilmiştir.

4.10 1503 -Proje Pazarları Destekleme Programı

Destek Üst Limiti: Ulusal İşbirlikleri için 20.000 TL, Uluslararası İşbirlikleri için 25.000 TL

Destek Oranı: %75

Proje Pazarları Destekleme Programı;

- Somut Ar-Ge düşünce ya da proje önerilerine sahip olup, bunları gerçekleştirmek için kendi yetenekleri dışında başka uzmanlık alanlarında katkıya gereksinim duyan,

- Proje öneri veya sonuçlarına ilişkin talep varlığını araştıran,
- Arz edilen proje işbirliği önerilerine teknolojik veya finansal katkıda bulunmak isteyen,

üniversite, araştırma ve özel sektör kuruluşlarından temsilcilerin bir araya gelerek aktif katılımları ile projelerini birbirlerine tanıtmaları yoluyla işbirliği olanaklarına ortam oluşturulmasına yönelik düzenlenen ulusal ve/veya uluslar arası etkinliklerdir.

Proje Pazarı etkinliğinde en az bir üniversite ile

- Sanayi Odası,
- Ticaret Odası,
- Ticaret ve Sanayi Odası,
- İhracatçı Birliğinden

herhangi biri veya daha fazlasının katılımcı olması zorunlu olup, bu katılımcı kuruluşlardan (üniversite, sanayi odası, ticaret odası, ticaret ve sanayi odası, ihracatçı birliği) herhangi biri TÜBİTAK’a etkinlik için destek başvurusunda bulunabilir.

TÜBİTAK tarafından belirlenen üst sınırı geçmeyecek biçimde, etkinliği düzenleyen kuruluşun talebinin uygun görülen kısmı için hibe destek sağlanmaktadır. (2011 yılında her bir etkinlik için toplam destek tutarı en fazla 20.000 TL, söz konusu etkinliğin uluslararası katılımlı olması durumunda toplam destek tutarı en fazla 25.000 TL olarak belirlenmiştir.)

4.11 1601 Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı

Destek süresi: Çağrıda duyurulur. En fazla 36 aydır.

Bütçe: Projeler geri ödemesiz olarak % 100'e kadar desteklenebilmektedir. Proje bütçesi üst sınırı ve destek oranı çağrı duyurusunda belirtilmektedir.

Girişimciliğin geliştirilmesine yönelik eğitim, mentorlük, iş birliği ağları, proje ve teknoloji yönetimi, yatırımcı pazarı gibi mekanizmaları içeren projelere hibe destek sağlanmaktadır. Özel sektör, üniversiteler ve bireysel girişimcilere yönelik farklı çağrılarla TÜBİTAK tarafından proje bazlı destek sağlanacak programla, özel sektörün Ar-Ge ve yeniliğe yaptıkları yatırımın sonuçlarını etkin bir şekilde alabilmeleri, üniversite sanayi işbirliklerinin canlanması ve teknolojik iş fikirleri olan girişimcilerin kurduğu başlangıç firmalarının daha hızlı gelişmesine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

2013, 2014 ve 2015 Çağrıları:

2013 yılında açılan Üniversitelerde Girişimcilik Sertifika Programı Oluşturulması ve Yürütülmesi Çağrısı kapsamında 14 üniversitenin kendi lisans ve lisansüstü öğrencileri ile öğretim elemanlarına yönelik açtığı sertifika programları desteklenmektedir.

2013 yılında açılan Özel Sektör Firmalarının Ar-Ge ve Yenilik Kapasitesini Artırmaya Yönelik Mentorlük Mekanizması Geliştirilmesi ve Uygulanması çağrısı kapsamında 6 kuruluş desteklenmiştir.

Programın 2014 yılında açılan Teknoloji Transfer Ofislerine Yönelik Hazırlık, Başlangıç ve Kapasite Artırımı Sağlanması ve Uygulanması çağrısı kapsamında 9 üniversitenin Teknoloji Transfer Ofislerine 01 Ocak 2015 - 31 Aralık 2016 tarihleri arasında 2 yıl süreyle destek sağlanmıştır.

2015 yılında açılan Üniversitelerde Girişimcilik Sertifika Programı Oluşturulması ve Yürütülmesi Çağrısı'na yapılan 61 başvurunun değerlendirilmesi sonucunda 35 üniversitenin desteklenmesi uygun bulunmuştur.

2015 yılında açılan 1512 Bireysel Genç Girişim Programı (BiGG) 1.Aşama Uygulayıcı Kuruluş Çağrısı kapsamında desteklenecek 17 kuruluş belirlenmiştir.

2015 yılında açılan Mentor Eğiticisi Çağrısı'na gelen 14 başvuru alınmış bunlardan 8'i destek kapsamına alınmıştır. 1 Ağustos 2015 - 31 Temmuz 2016 tarihleri arasında yaklaşık 1650 mentor adayına eğitim verilmiştir.

2015 yılında açılan Özel Sektörde Doktoralı Personel İstihdamının Desteklenmesi Çağrısı

kapsamında; 48 kuruluştan başvuru alınmış, 32'si uygun bulunmuştur. Başvuru sonucu destek kararı alan kuruluşlara sağlanacak destek ile kariyerinin başlangıç seviyesindeki doktoralı araştırmacıların özel sektörde istihdamının artırılması amaçlanmaktadır. Doktoralı araştırmacının kuruluşta istihdam edildiği süre ile orantılı olarak destek verilecektir. Destek süresi 24 aydır. Çağrı kapsamında sağlanacak destek ödül niteliğinde olup kuruluşa doğrudan ödenecektir.

2015 yılında Teknoloji Transfer Ofislerine Yönelik Hazırlık, Başlangıç ve Kapasite Artırımı Sağlanması ve Uygulanması çağrısı ile başvuran 17 üniversitenin 7'sine destek verilmiştir.

2016 yılında, 1512 Bireysel Genç Girişim (BiGG) Programı 1. Aşama Çağrısı (Uygulayıcı Kuruluşlar Çağrısı) ile 7 kuruluşa destek verilmiştir.

2015 çağrısı; Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde TTO Kurulum ve Kapasite Artırımının Sağlanması ile de 4 TGB destek almıştır.

Ayrıca 2016 yılında çıkan "Teknoloji Transfer Ofislerine Yönelik Hazırlık, Başlangıç ve Kapasite Artırımı Sağlanması ve Uygulanması" çağrısının başvuru süreci devam etmektedir.

4.12 1602- TÜBİTAK Patent Destek Programı

Ülkemiz kaynaklı ulusal ve uluslararası patent başvuru sayısının artırılması, gerçek ve tüzel kişilerin patent başvurusu yapmaya teşvik edilmesi ve ülkemizdeki patent sayısının artırılması hedeflenen programda destekler hibe şeklindedir.

Destek Üst Limiti: Gerçek kişiler için 5 başvuru, tüzel kişiler için 20 başvuruya kadar

Destek Alt Limiti: Destek alt limiti bulunmamaktadır

Destek Oranı: -

1602 kodlu "TÜBİTAK Patent Destek Programı" ile Türk Patent Enstitüsüne (TPE), Dünya Fikri Haklar Örgütüne (WIPO), Avrupa Patent Ofisine (EPO), Japonya Patent Ofisine (JPO), Amerika Birleşik Devletler Patent ve Marka Ofisine (USPTO) yapılacak olan her patent başvurusu için destek alınabilecektir.

TPE, WIPO, EPO, JPO veya USPTO'dan herhangi birisine başvuru yaparak, başvuru numarası alan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları veya ülkemizde yerleşik olan şirketler, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları bu Uygulama Esasları kapsamında öngörülen desteklerden faydalanabilirler.

Gerçek kişiler bir takvim yılı içerisinde en fazla 5 patent başvurusu için, Tüzel kişiler bir takvim yılı içerisinde en fazla 20 patent başvurusu için desteklerden faydalanabilirler.

1 Ocak 2015 yılından itibaren patentin yurt dışında alınıp alınmadığının araştırılması ve incelenmesi kapsamında verilen destek 400 Euro'dan 600 Euro'ya yükseltilmiştir.

Ulusal Patent Tescil Ödülü ve Uluslararası Patent Tescil Ödüllerine sadece gerçek kişiler, üniversiteler ile KOBİ ölçeğindeki şirketler başvurabilir.

Türk Patent Enstitüsü'ne (TPE) yapılacak olan Ulusal Patent Başvurularında;

- Araştırma Raporu Desteği,
- İnceleme Raporu Desteği,
- Vekil kullanılan başvurulara vekil desteği,
- Patent alınması durumunda ise Patent Sahibine ve başvuru süreçlerin patent vekillerine

Patent Tescil ödülü verilecektir.

WIPO, EPO, USPTO, ve JPO'ya yapılan patent başvurularında ise;

- Başvuru veya Araştırma Raporu Desteği,
- İnceleme Raporu Desteği,
- EPO, USPTO veya JPO'dan Patent alınması durumunda patent ödülü verilecektir.

Ulusal Patent Başvurusu Araştırma ve İnceleme Raporu, Uluslararası Patent Başvuru Desteklerine uygun şartları sağlayan tüm başvurular desteklenecektir.

Desteğe başvururken dikkat edilmesi gereken hususlar

☐ **Ulusal Patent Başvurularında;**

Başvuru sahibi, TPE'nin internet adresi üzerinden elektronik ortamda yapacağı araştırma raporu/inceleme raporu talebinde bulunurken dolduracağı form yoluyla www.tpe.gov.tr adresi üzerinden Ulusal Patent Başvurusu Araştırma Raporu Desteği/Ulusal Patent İnceleme Raporu Desteği talebini de yapar.

Patent Tescil Ödülü, Vekil Desteği ve Patent Tescil Vekil Ödülüne başvurular TÜBİTAK'a yapılır.

☐ **Uluslararası Patent Başvurularında;**

WIPO'ya yapılan PCT başvurularında kabul ofisi olarak Türkiye seçilmesi zorunludur. Bu kapsamında PCT başvuruları için talep edilecek olan Uluslararası Patent Başvuru Desteğine ilişkin talepler doğrudan TPE'ye yapılacaktır.

EPO, JPO ve USPTO'ya yapılan patent başvurularına ilişkin Uluslararası Patent Başvuru Desteği, Uluslararası Patent İnceleme Raporu Desteği, Uluslararası Patent Tescil Ödüllerine ilişkin başvurular TÜBİTAK'a yapılacaktır.

4.13 Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı (1001)

Destek Üst Limiti: 360.000 TL

Destek Alt Limiti: Destek sınırı bulunmamaktadır.

Destek Oranı: % 100

Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programının amacı, yeni bilgiler üretilmesi, bilimsel yorumların yapılması veya teknolojik problemlerin çözümlenmesi için bilimsel esaslara uygun olan projeler desteklemektir.

Özel sektörde çalışan araştırmacılardan oluşan ekiplerin projelerine % 100 geri ödemesiz (hibe) destek verilmektedir.

Destek Süresi: En fazla 36 ay

Desteklenen giderler:

- Alet, makine, teçhizat, yazılım ve yayın alım giderleri,
- Malzeme ve sarf malzemesi alım giderleri,
- Danışmanlık ve hizmet alım giderleri,
- Proje kapsamında kullanılan cihazların bakım onarım giderleri,
- Yurt içi ve yurt dışı seyahat giderleri,
- Posta ve nakliye giderleri,
- Yardımcı personel giderleri,
- Bursiyer giderleri,
- Proje teşvik ikramiyesi,
- Kurum hissesi,
- Proje ile doğrudan veya dolaylı ilgili olan diğer giderler.

Program yılda iki kere olmak üzere dönemli başvuru almaktadır. Son başvuru tarihleri, her yılın Mart ve Eylül ayları içerisinde yer almaktadır. Başvurular, son başvuru tarihlerinden yaklaşık

2 ay önce çevrimiçi olarak alınmaya başlanmaktadır.

4.14 Öncelikli Alanlar Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (1003)

Destek Üst Limiti: 2.500.000 TL

Destek Alt Limiti: Destek sınırı bulunmamaktadır.

Destek Oranı: % 100

Bu destek programının amacı, Ulusal Bilim Teknoloji ve Yenilik Stratejisi çerçevesinde belirlenecek öncelikli alanlarda sonuç odaklı, izlenebilir hedefleri olan, ilgili bilim/teknoloji alanlarının dinamiklerini gözeterek ve yurt içinde yapılan Ar-Ge projelerini desteklemek ve bu projeler arasında eşgüdüm sağlamaktır.

Özel sektörde çalışan araştırmacılardan oluşan ekiplerin projelerine % 100 geri ödemesiz (hibe) destek verilmektedir. Ancak, makine-teçhizat kaleminin %50'si öneren kuruluş tarafından karşılanmaktadır.

Destek Süresi: En fazla 36 ay

Desteklenen giderler:

- Alet, makine, teçhizat, yazılım ve yayın alım giderleri,
- Malzeme ve sarf malzemesi alım giderleri,
- Danışmanlık ve hizmet alım giderleri,
- Proje kapsamında kullanılan cihazların bakım onarım giderleri,
- Yurt içi ve yurtdışı seyahat giderleri,
- Posta ve nakliye giderleri,
- Personel giderleri,
- Bursiyer giderleri,
- Proje teşvik ikramiyesi,
- Kurum hissesi,
- Toplantı, fuar ve organizasyon giderleri (Bu destek programı kapsamında beklenen proje çıktılarının ilgili paydaşlar ve potansiyel kullanıcılar ile paylaşılmasına yönelik yapılacak toplantı, fuar, sergi, çalıştay vb. çalışmalar için proje bütçesine ödenek konulabilir),
- Proje ile doğrudan veya dolaylı ilgili olan diğer giderler.

Program kapsamında, ülkemizin Ar-Ge ve yenilik kapasitesinin güçlü olduğu veya geliştirilmesinin amaçlandığı alanlardaki hedefleri veya ihtiyaçları doğrultusunda çağrı duyuruları yapılarak Ar-Ge projeleri desteklenmektedir.

Ulusal Bilim Teknoloji Yenilik Stratejisi 2011-2016 belgesinde ülkemiz öncelikli alanları aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

- Öncelikli Alanlar: Otomotiv, BİT, Makine İmalatı ve Kazanmamız Gereken Alanlar: Enerji, Gıda, Su, Savunma, Uzay, Sağlık Programına ait çağrılar, TÜBİTAK web sitesinde yayınlanmaktadır.

4.15 Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı (1005)

Destek Üst Limiti: 200.000 TL

Destek Alt Limiti: Destek sınırı bulunmamaktadır.

Destek Oranı: % 100

Programın amacı; ülkemizde ihtiyaç duyulan, teknolojik dışa bağımlılığımızı azaltacak ve/veya

ülkemizin rekabet gücünü artıracak ulusal/uluslararası yeni bir ürün/süreç/yöntem/model geliştirme amacına yönelik uygulamalı araştırma ve/veya deneysel geliştirme projelerinin desteklenmesidir.

Özel sektörde çalışan araştırmacılardan oluşan ekiplerin projelerine % 100 geri ödemesiz (hibe) destek verilmektedir.

Destek Süresi: En fazla 18 ay

Desteklenen giderler:

- Alet, makine, teçhizat, yazılım ve yayın alım giderleri,
- Malzeme ve sarf malzemesi alım giderleri,
- Danışmanlık ve hizmet alım giderleri,
- Proje kapsamında kullanılan cihazların bakım onarım giderleri,
- Yurt içi ve yurtdışı seyahat giderleri,
- Posta ve nakliye giderleri,
- Personel giderleri,
- Bursiyer giderleri,
- Proje teşvik ikramiyesi,
- Kurum hissesi,
- Toplantı, fuar ve organizasyon giderleri (Bu destek programı kapsamında beklenen proje çıktılarının ilgili paydaşlar ve potansiyel kullanıcılar ile paylaşılmasına yönelik yapılacak toplantı, fuar, sergi, çalıştay vb. çalışmalar için proje bütçesine ödenek konulabilir),
- Proje ile doğrudan veya dolaylı ilgili olan diğer giderler.

Program yılda iki kere olmak üzere dönemli başvuru almaktadır. Son başvuru tarihleri, her yılın Mart ve Eylül ayları içerisinde yer almaktadır. Başvurular, son başvuru tarihlerinden yaklaşık 2 ay önce çevrimiçi olarak alınmaya başlanmaktadır.

4.16 Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı (1007)

Destek Üst Limiti: Her çağrı duyurusunda belirtilir.

Destek Alt Limiti: Destek sınırı bulunmamaktadır.

Destek Oranı: % 100

Kamu kurumlarının Ar-Ge ile giderilebilecek ihtiyaçlarının karşılanması ya da sorunlarının çözümü amacıyla 10 Mart 2005 tarihinde yapılan “Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK)” toplantısında alınan karar doğrultusunda Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı (1007 Programı) başlatılmıştır. Program ile;

- Kamuda satın almaya dayalı tedarik yöntemi,
- Teknolojik nitelikli ürün/sistem tedarikinin yurtdışından yapılması,
- Teknolojik nitelikli ürün/sistem için çok miktarda kaynağın yurtdışına aktarımı, yerine
- Ar-Ge’ye dayalı tedarik yöntemi,
- Teknolojik nitelikli ürün/sistem tedarikinin ulusal kaynaklardan sağlanması,
- Teknolojik nitelikli ürün/sistem ithalatı için yurtdışına aktarılan kaynakların daha az maliyetle yurtiçinde üretime aktarılması hedeflenmektedir.

Kamu kurumları tarafından tespit edilen sorunların çözümüne ve/veya ihtiyaçlara yönelik olarak ilan edilen çağrılara üniversiteler, kamu Ar-Ge birimleri ve özel kuruluşların bilgi birikimi, yetişmiş insan gücü ve alt yapı imkanları kullanılarak sunulan Ar-Ge nitelikli projeler desteklenmektedir.

Özel sektörde çalışan araştırmacılardan oluşan ekiplerin projelerine % 100 geri ödemesiz (hibe)

destek verilmektedir. Özel kuruluşların seri üretim amacıyla da kullanılabilen makine-teçhizat talepleri en fazla %40 oranında desteklenmektedir.

Destek Süresi: En fazla 48 ay.

Desteklenen giderler:

- Alet, makine, teçhizat, yazılım ve yayın alım giderleri,
- Malzeme ve sarf malzemesi alım giderleri,
- Danışmanlık ve hizmet alım giderleri,
- Proje kapsamında kullanılan cihazların bakım onarım giderleri,
- Yurt içi ve yurtdışı seyahat giderleri,
- Posta ve nakliye giderleri,
- Personel giderleri,
- Bursiyer giderleri,
- Proje teşvik ikramiyesi,
- Kurum hissesi,
- Toplantı, fuar ve organizasyon giderleri (Bu destek programı kapsamında beklenen proje çıktılarının ilgili paydaşlar ve potansiyel kullanıcılar ile paylaşılmasına yönelik yapılacak toplantı, fuar, sergi, çalıştay vb. çalışmalar için proje bütçesine ödenek konulabilir),
  - Proje ile doğrudan veya dolaylı ilgili olan diğer giderler. Programa ait çağrılar, TÜBİTAK web sitesinde yayınlanmaktadır.

4.17 Başlangıç Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı (3001)

Destek Üst Limiti: 60.000 TL

Destek Alt Limiti: Destek sınırı bulunmamaktadır.

Destek Oranı: % 100

Programın amacı, Ar-Ge projesi hazırlama ve yürütme kültürünün yaygınlaşmasını sağlamak için, ARDEB tarafından desteklenen projelerde yürütücü olarak görev almamış olan, üniversite, kamu kurum/kuruluşu veya özel kuruluşlardaki araştırmacıların sunacakları Ar-Ge projelerini desteklemektir.

Özel sektörde çalışan araştırmacılardan oluşan ekiplerin projelerine % 100 geri ödemesiz (hibe) destek verilmektedir.

Destek Süresi: En fazla 24 ay.

Desteklenen giderler:

- Alet, makine, teçhizat, yazılım ve yayın alım giderleri,
- Malzeme ve sarf malzemesi alım giderleri,
- Danışmanlık ve hizmet alım giderleri,
- Proje kapsamında kullanılan cihazların bakım onarım giderleri,
- Yurt içi ve yurtdışı seyahat giderleri,
- Posta ve nakliye giderleri,
- Personel giderleri,
- Bursiyer giderleri,
- Proje teşvik ikramiyesi,
- Kurum hissesi,
- Toplantı, fuar ve organizasyon giderleri (Bu destek programı kapsamında beklenen proje çıktılarının ilgili paydaşlar ve potansiyel kullanıcılar ile paylaşılmasına yönelik yapılacak toplantı, fuar, sergi, çalıştay vb. çalışmalar için proje bütçesine ödenek konulabilir),
  - Proje ile doğrudan veya dolaylı ilgili olan diğer giderler. Program, yılın 365 günü başvuruya açıktır.

4.18 Girişimcilik Aşamalı Destek Programı

Destek Üst Limiti: 100.000 TL'dir. Destek Alt Limiti: -
Destek Oranı: Harcamaların tamamı desteklenmektedir.

TÜBİTAK Girişimcilik Aşamalı Destek Programı (1512) ile girişimcilerin, katma değer odaklı yenilikçi iş fikirlerini işletme kurarak faaliyete geçirebilmeleri amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, fikir aşamasından pazara kadar olan faaliyetlerin desteklenerek, yenilikçi, teknoloji düzeyi yüksek ürün ve süreçleri geliştirebilen Ar-Ge yoğun firmaların kurulması hedeflenmektedir.

Program doğrultusunda girişimci adaylarına öncelikle girişimcilik eğitimi verilmekte, ayrıca sanayi deneyimi olan kişilerin rehberliğinde girişimci adaylarına teknik, ticari ve idari konularda destek sağlanmaktadır.

Program, 4 aşamadan oluşmaktadır:

1. aşama; girişimcinin iş fikri başvurusunu sunması ve fikrin olumlu değerlendirilmesi durumunda girişimciye bu fikri bir girişim planı ile projelendirmesi için isteğe bağlı olarak eğitim ve rehber desteği sağlanması ile başlamaktadır.

2. aşama; girişimciye geri ödemesiz "Teknogirişim Sermaye Desteği" sağlandığı ve bu doğrultuda kavramsal tasarım, teknik ve ekonomik fizibilite, teknolojik doğrulama çalışmalarının desteklendiği aşamadır.

3. aşama; ikinci aşamada elde edilen ıktıların Ar-Ge çalışmasına dönüőeęi durumlarda, detay tasarım, prototipin geliştirilmesi, denemeler ve saha testleri gibi faaliyetlerinin "KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı" kapsamında desteklendiği aşamadır.

4. aşama; işletmenin talebi üzerine TÜBİTAK'ın girişim sermayesi firmalarına çağrıda bulunarak alternatif finansman kaynaklarının arandığı ve işletme tarafından üretilen ürünün satışını kolaylaştırmak üzere belirli aralıklarla TÜBİTAK tarafından proje pazarları vb. düzenlendiği aşamadır.

Programa;

- Üniversitelerin örgün öğrenim veren herhangi bir lisans programından mezun veya
- Üniversitelerin herhangi bir yüksek lisans veya doktora programına kayıtlı öğrenci veya
- Üniversitelerin herhangi bir yüksek lisans veya doktora programından mezun kişilerden;
- Başvuru tarihinde; 45 yaşından gün almamış (doktora programı mezunlarında bu şart aranmaz) ya da doktora mezuniyet tarihinin üzerinden 5 sene geçmemiş ve
- Herhangi bir şirkete ortak olmayan kişiler başvurabilecektir. Programa ait ağrılar TÜBİTAK web sitesinde yayınlanmaktadır. Programa dair önemli bilgiler:
- 2. aşamaya geçen girişimcilere 100.000 TL'ye kadar geri ödemesiz sermaye desteği sağlanarak, iş fikrini ispatlayacak bir çıktı (ön prototip, demo, yazılım algoritması, vb.) elde etmesi beklenir.
- 2. aşamada desteklenecek projelerin süresi en fazla 12 aydır.
- 2. aşamada isteğe bağlı olarak teknik, mali ve idari rehberlik desteği sağlanır.
- Desteklenecek proje giderleri, Personel giderleri; Seyahat giderleri, Alet, teçhizat, yazılım, yayın giderleri, Malzeme ve sarf giderleri, Yurtiçi danışmanlık ve hizmet alımları, Yeminli Mali Müşavir giderleri (YMM), Proje genel giderleri (%20)
- 2. aşama ıktıları üzerine daha fazla Ar-Ge yapmak isteyen firmalar 3. aşamaya geçerek 1507-TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Destek Programına başvuru yapabilirler.

- 3. aşamada 550.000 TL destek sağlanmakta olup, giderlerin %75'i desteklenmektedir.

4.19 TÜBİTAK Uluslararası İşbirliklerine Katılımı Özendirmeye Yönelik Destek ve Ödül Programları

Avrupa Birliği Çerçeve Programları'na Türkiye'den katılımı özendirmek ve sunulan proje kalitesini artırmak amacıyla tasarlanan "TÜBİTAK Uluslararası İşbirliklerine Katılımı Özendirmeye Yönelik Destek ve Ödül Programları" kapsamında verilen destek ve ödüllere ilişkin bilgiler şu şekildedir:

4.19.1 Ufuk2020 Seyahat Desteği

U2020 Seyahat Desteği, Ufuk2020 Programı'na sunulacak projelerde yer almak isteyen proje yürütücüsü adaylarının proje pazarları, bilgi günleri, konsorsiyum toplantıları ve TÜBİTAK tarafından uygun görülebilecek diğer toplantılara ve etkinliklere katılımı için verilmektedir.

U2020 Seyahat Desteği, Ufuk2020 Programı'na sunulacak projelerde yer almak isteyen akademisyenler ile kamu sektörü veya özel sektör çalışanı olan proje yürütücüsü adaylarına yöneliktir.

Destek sürekli başvuruya açıktır ve online olarak başvuru alınmaktadır. Destek için belirlenen üst limit seyahat başına 1.500 Avro'dur.

4.19.2 MSCA Ön Değerlendirme Desteği Programı

Marie Skłodowska-Curie Programları kapsamındaki Bireysel Burslar (Individual Fellowships-IF) ve Kurumsal Burs Desteği Programı (CO-FUND) projeleri için, proje önerilerinin başarı şansını yükseltmek amacıyla uzman kişi ve kuruluşlardan ön değerlendirme hizmeti alınması için verilen destektir.

Marie Skłodowska-Curie Proje Ön Değerlendirme Destek Programı kapsamında, Avrupa Komisyonu'na sunulacak proje önerilerinin, projeler sunulmadan önce, bu konulardaki başvuruları değerlendirme konusunda uzman kişi ve kuruluşlarca incelenmesi amacıyla ön değerlendirme desteği verilmektedir.

Desteğe konu proje önerisinin Avrupa Komisyonu'nun belirlediği değerlendirme kriterlerine göre yazılmış olması gerekmektedir. Destek için belirlenen üst limit 8.000 Avro'dur.

4.19.3 Ufuk2020 Koordinatörlüğü Destekleme Programı

Program ile Türkiye'den koordinatör sayısını ve sunulan proje kalitesini artırmak hedeflenmiş olup program kapsamında seyahat desteği, organizasyon desteği, proje yazma-sunma eğitimi, proje yazdırma ve proje ön değerlendirme hizmeti alımı destekleri yer almaktadır.

Ufuk2020 Koordinatörlüğü Destekleme Programı, Ufuk2020'ye koordinatör olarak başvuruda bulunacak, Türkiye'de faaliyet gösteren kuruluşlarda görev yapmakta olan proje koordinatör adaylarına ve onların ekiplerine yönelik bir destek programıdır.

Program kapsamında beş alt destek bulunmakta olup bu alt destekler Konsorsiyum Kurma Amaçlı Seyahat Desteği, Konsorsiyum Kurma Amaçlı Organizasyon Desteği, Proje Yazma-Sunma Eğitimi Desteği, Proje Yazdırma Desteği ve Proje Ön Değerlendirme Desteği'dir.

Programa yapılan genel başvurunun onaylanmasının ardından alt desteklerin her biri için yeni

başvuru yapılması ve TÜBİTAK'tan onay alınması gerekmektedir. Bu başvurularda hizmet alınacak uzman kişi/kuruluşun yayınlanmış kriterlere uygunluğu veya eğitim/seyahat/organizasyon gerçekleştirilecekse ilgili etkinliğin amacına bakılarak değerlendirme yapılmaktadır.

Program kapsamında destek üst limiti 33.000 Avro'dur.

4.19.4 Eşik Üstü Ödülü

Eşik üstü ödülü, Ufuk2020'ye sunulan ve Avrupa Komisyonu, Ortak Teknoloji Girişimleri, ERC, EURAMET veya Eurostars tarafından atanan bağımsız hakemlerce değerlendirildikten sonra, her çağrı özelinde TÜBİTAK tarafından belirlenen eşliğin üstünde puanı alan proje önerilerine verilmektedir.

Destek kapsamında proje teklifleri eşik üstü puan alan ancak desteklenmeyen projelerin yürütücü adaylarına ve ekiplerine 12.000 Avro'ya kadar ödül verilmektedir.

4.19.5 Başarı Ödülü

Ufuk2020'ye sunulup Avrupa Komisyonu, Ortak Teknoloji Girişimleri, ERC, EURAMET veya Eurostars tarafından bağımsız hakemlerce değerlendirildikten sonra desteklenen proje önerilerine verilecek olan ödüldür. Ödüle hibe sözleşmelerinin imzalanması sonrası başvuru yapılabilmektedir.

Başarı ödülünün, %80'i proje yürütücüsü ve varsa proje ekibine, %20 lik kısmı ise genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri hariç olmak üzere proje yürütücüsünün kuruluşuna ödenmekte, MSCA-IF ve ERC projeleri için ödül yalnızca proje yürütücüsüne ve kuruluşuna verilmektedir. Başarı ödülünün %20'lik kısmının proje yürütücüsünün kuruluşuna ödenmediği durumlarda, ödülün tamamı proje yürütücüsüne ve varsa proje ekibine ödenebilmektedir.

Başarı ödülü miktarı alınan fon miktarına göre belirlenmekte olup, ödül için belirlenen üst limit bulunmamaktadır.

5. ULAŞTIRMA, DENİZCLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI

5.1 Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın Verdiği Destekler

Toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesine ve ülke kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla; ulaştırma, denizcilik, haberleşme, uzay ve bilgi teknolojileri alanlarında dengeli, güvenli, ekonomik, erişilebilir, ekolojik yapıyı gözetken, sürdürülebilir, kaliteli hizmet verilmesini sağlamak ve denetlemek amacıyla Bakanlık yatırımcılara destekler sunmaktadır.

5.1.1 Elektronik Haberleşme, Uzay ve Havacılık Sektöründe Ar-Ge Projeleri Desteği⁸

Destek Üst Limiti: Elektronik Haberleşme için 10.000.000 TL, Havacılık ve Uzay için 20.000.000TL

Destek Alt Limiti: Alt limit belirlenmemiştir.

Destek Oranı: %100'e kadar

Elektronik haberleşme, uzay ve havacılıkla ilgili olarak yerli tasarım ve üretimine yönelik araştırma, geliştirme ve eğitim faaliyetlerine ilişkin proje başvurularının değerlendirilmesi, desteklenmesi amacıyla Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından "Elektronik Haberleşme, Uzay ve Havacılık Sektöründe Araştırma Geliştirme Projelerinin Desteklenmesine

İlişkin Yönetmelik" yayınlanmıştır. Elektronik haberleşme alanındaki projelere verilecek destek tutarı en fazla 10 milyon TL, havacılık ve uzay alanında destek kararı alınan projelere verilecek destek tutarı en fazla 20 milyon TL olarak belirlenmiştir.

Buna göre, Bakanlık, yönetmeliğin amacı doğrultusunda her yıl için öncelikli proje konularını belirleyecektir.

Proje başvuruları 1 Ocak – 31 Ocak, 1 Mayıs – 31 Mayıs 1 Eylül – 30 Eylül arasında kalan süreler içerisinde Bakanlığa yapılacaktır.

Programa KOBİ'ler, KOBİ niteliğinde olmayan firmalar ve yükseköğretim kurumları başvuruda bulunabileceklerdir.

Destek programı başvurusuna ilişkin önemli bilgiler:

- Ar-Ge projesine destek başvurusunda bulunan kuruluşun proje konusu, ticaret siciline kayıtlı faaliyet alanıyla ilişkili olması gerekmektedir. Ancak kanuni adresi ve iş merkezi yurt dışında bulunan işletmelerin dar mükellefiyet statüsündeki Türkiye'de yerleşik temsilcilik ve şubeleri ile vakıflar, dernekler, kooperatifler, birlikler bu Yönetmelik kapsamında proje başvurusu yapamamaktadır.
- Başvuru yapan kuruluşun, başvuru tarihinden önceki 1 yıl süresince aktif olarak faaliyette olması ve bunu belgeleyerek başvurusuyla birlikte sunması gerekmektedir.
- En az biri araştırmacı olmak şartıyla en fazla 5 gerçek kişi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir araya gelerek ortak proje başvurusunda bulunabilmektedir. Bu durumda bir araştırmacı, asıl proje sahibi olarak proje başvurusunda belirtilmesi gerekmektedir.
- İlk ödeme tutarı, toplam destek tutarının yüzde 20'sinden fazla olmamalıdır. Destek kapsamında yapılacak nihai ödeme, proje sonuç raporunun Bakanlık tarafından onaylanmasından sonra yapılacak ve nihai ödeme tutarı, toplam destek tutarının yüzde 30'undan fazla olamaz.

---

⁸ 12 Eylül 2012 Resmi Gazete Sayı: 28409 Elektronik Haberleşme, Uzay ve Havacılık Sektöründe Araştırma Geliştirme Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Yönetmelik

6. BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Verdiği Destekler

03.06.2011 tarihli 635 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ismi değişerek Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olmuştur. Ülkemizde Bakanlığımız, verdiği desteklerle ülke sanayisinin teknolojik alt yapısını güçlendirerek rekabet gücünü artırmaktadır.

6.1 Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı

Destek Üst Limiti: 10.000.000 TL

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: Makine-Teçhizat (%80'e kadar), İşletme Gideri Desteği (%75)

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2014 yılında başlatılan "Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı" kapsamında ilan edilen öncelikli teknoloji alanlarında yer alan ve Türkiye'de ilk defa üretilen ürünlerin üretimine destek verilmesi amaçlanmaktadır.

Yüksek teknoloji ürünlerin ticarileşmesi ve bu ürünlere yönelik yatırımın artırılması ve hızlandırılmasını amaçlayan "**Teknolojik Ürün Yatırım Destek Programı**" kapsamında; Ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için;

- Kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar veya uluslararası fonlar tarafından desteklenen sanayiye yönelik ar-ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürünler,
- Teknoloji geliştirme bölgelerinde yer alan işletmelerin, bölgede başlatıp sonuçlandırdıkları ar-ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürünler,
- Kamu araştırma enstitülerinde/merkezlerinde/altyapılarında ar-ge faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürünler,
- Öz kaynaklar kullanılarak yapılan ar-ge faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ve patenti alınan veya TÜBİTAK tarafından onaylanan teknolojik ürünler,

ile ilgili Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerce gerçekleştirilecek yatırımlar desteklenmektedir. Destekten tüm sektörlerde faaliyet gösteren firmalar yararlanabilecektir. Makine ve teçhizat ve işletme gideri desteği olmak üzere 2 başlıkta destek verilecektir.

1.Makine ve Teçhizat Desteği:

- Mikro işletmelere en fazla 8.000.000 TL, ithal alımlarda %60, yerli alımlarda %80 oranında,
- Küçük işletmelere en fazla 7.000.000 TL, ithal alımlarda %50, yerli alımlarda %70 oranında,
- Orta büyüklükteki işletmelere en fazla 6.000.000 TL, ithal alımlarda %40, yerli alımlarda %60 oranında,
- Büyük işletmelere en fazla 3.000.000 TL, ithal alımlarda %10, yerli alımlarda %30 oranında destek verilecektir.

Destek kapsamında imzalanan sözleşmenin süresi 36 aydır.

2. İşletme Gideri Desteği:

- Mikro ve Küçük işletmelere, yatırımlarını tamamladıktan sonra 1 yıl faaliyet süresi

içerisinde başvurusu yapılması durumunda, 1 yıl boyunca enerji, personel ve kira giderlerinin %75'i geri ödemesiz (hibe şeklinde) karşılanabilmektedir.

- Makine ve teçhizat desteği ve işletme giderleri desteği toplamı en fazla 10.000.000 TL olabilecektir.
- Program kapsamında, ana makine ve teçhizat bedelleri yardımcı makine ve teçhizat bedelleri, makine, araç-gereç taşıma ve sigorta bedelleri de desteklenebilmektedir.

Desteklenmeyen giderler:

- Arsa bedeli, arazi düzenleme giderleri, bina-inşaat giderleri, ulaştırma giderleri, taşıt araçları giderleri, yönetim, aydınlatma, havalandırma, ısıtma gibi genel giderler, beklenmeyen giderler, faiz giderleri, amortismanlar, bakım ve onarım giderleri, işletmeye alma giderleri, hammadde, ara malı ve işletme malzemeleri desteklenmemektedir.

6.2 Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri Desteği

Söz konusu programın amacı birden fazla kuruluşun ölçek ekonomisinden yararlanmak suretiyle verimliliği artırmak ve mevcut duruma göre daha yüksek katma değer sağlamak üzere rekabet öncesinde ortak parça veya sistem geliştirmesini ya da platform kurabilmesini desteklemektir.

Birden fazla kuruluş, ortak bir proje geliştirerek Bakanlığa başvurduğunda ve değerlendirme sonucu desteklenmeye değer bulunduğu takdirde vergisel muafiyet ve hibe desteğinden yararlanmaktadır.

Proje için açılan ortak hesaba Bakanlık tarafından proje bütçesinin % 50'sine kadarlık kısmı hibe olarak aktarılacak şekilde birlikte proje kapsamında Gelir Vergisi Stopajı Teşviki, Ar-Ge indirimi, Sigorta Primi Desteği ve Damga Vergisi İstisnası gibi muafiyetler verilmektedir.

6.3 Özel Sektör Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri

Ar-Ge ve tasarım merkezlerinin kurulması ile Ar-Ge ve yenilik ve tasarım yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesi, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılması, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesi, verimliliğin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, teknolojik bilginin ticarileştirilmesi, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesi, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar-Ge'ye, yeniliğe ve tasarıma yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılması, Ar-Ge ve tasarım personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılması hedeflenmektedir.

Ar-Ge Merkezleri; dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyerleri dâhil, kanunî veya iş merkezi Türkiye'de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurt içinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan ve en az 15 tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden, yeterli Ar-Ge birikimi ve yeteneği olan birimlerdir.

Tasarım merkezleri ise dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyerleri dâhil, kanunî veya iş merkezi Türkiye'de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurt içinde tasarım faaliyetlerinde bulunan ve en az 10 tam zaman eşdeğer tasarım personeli istihdam eden, yeterli tasarım birikimi ve yeteneği olan birimlerdir.

İşletmeler tasarım veya Ar-Ge merkezi belgesi almaya hak kazandıklarında Vergi İndirimi,

Sigorta Primi Desteği, Gelir Vergisi Stopajı Desteği, Damga Vergisi İstisnası ve Gümrük Vergisi İstisnası gibi muafiyetlerden yararlanabilmektedir.

6.4 Kümelenme Destek Programı

Destek Üst Limiti: Her bir küme için ayrıca değerlendirilecektir

Destek Alt Limiti: Her bir küme için ayrıca değerlendirilecektir

Destek Oranı: En az %50 - en fazla %75

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca kümelenme birlikteliklerinin başlatılması, firmaların bu yapıda yer alarak maliyet avantajı elde ederek ölçek ekonomisinden yararlanmaları ve gerekli işbirliği ortamının güçlendirilmesi amacıyla "Kümelenme Destek Programı" açıklanmıştır.

Kümelenme Destek Programının genel hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Türk sanayisinin rekabet edebilirliğinin, yenilikçiliğinin ve verimliliğinin yükseltilmesi,
- Küresel ihracattan daha fazla pay alınması,
- Ağırlıklı olarak yüksek teknolojili ürünlerin üretilmesi,
- Nitelikli işgücüne sahip ve aynı zamanda çevreye ve topluma duyarlı bir sanayi yapısına dönüştürülmesi.

Programın hedef kitlesi, kümelenme birliktelikleridir. Kümelenme birlikteliği, küme ekonomik coğrafyasında yer alan en az bir sanayi odası, sanayi odasının bulunmadığı yerlerde ticaret ve sanayi odası ile en az bir üniversite zorunlu olmak üzere aşağıdaki kurum, kuruluşları içerebilecek birlikteliktir.

Kümelenme birlikteliğinde yer alabilecekler:

- İl özel idareleri
- Yerel yönetimler
- Üniversiteler ve araştırma kurumları
- Teknoloji geliştirme bölgeleri
- 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu çerçevesinde kurulan sanayi odaları ile ticaret ve sanayi odaları, ticaret borsaları
- Serbest bölgeler
- Organize sanayi bölgeleri
- İhracatçı birlikleri
- Endüstri bölgeleri
- Kümelenme birlikteliği ile ilgili dernekler, vakıflar, kooperatifler vb. kuruluş veteşekküller

Kümenin ana faaliyet alanında yer alan en az 20 firma söz konusu birliktelik ile işbirliği yapmayı taahhüt etmelidir.

Aşağıdaki kategorilerde destek verilecektir:

- Kategori 1: Küme Koordinasyonunu, Farkındalığını ve/veya Etkinliğini Geliştirme
- Kategori 2: Faktör Koşullarını ve Piyasalarını Geliştirme
- Kategori 3: Verimlilik Arttırıcı Uygulamalar
- Kategori 4: Yenilik

Bir kümelenme teşebbüsünün desteklenme süresi 5 yıldır.Mali destek bütçesi, I. Başvuru

dönemi için toplam 30 milyon TL'dir. Küme başına destek verilecek tutar, değerlendirmeler sonucunda belirlenir.

Sağlanan geri ödemesiz destek oranı, her bir iş planı tamamlandığında iş planı toplam bütçesinin % 50'sini, her bir destek kalemi bazında ise %75'ini geçemez.

6.5 Emlak Vergisi Muafiyeti

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun⁹ 5'inci maddesi (f) fıkrasına göre Organize sanayi bölgelerindeki binalar inşalarının sona erdiği tarihi takip eden bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile emlak vergisinden muafır.

Aynı Kanunun 15'inci maddesi (d) bendine göre ise Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca, organize sanayi bölgeleri için iktisap olunduğu veya bu bölgelere tahsis edildiği kabul edilen arazi (sanayici lehine tapudaki tescilin yapılacağı tarihe kadar) arazi vergisinden muafır. Bu muafıktan yararlanmak için arazinin bu maddede yazılı cihetlere tahsis edilmiş olduğunun ilgili vergi dairesine bütçe yılı içinde bildirilmesi şarttır. Bütçe yılı içinde bildirim yapılmazsa muafiyet bildirim yapıldığı yılı takip eden bütçe yılında muteber olmaktadır. Bu takdirde bildirim yapıldığı bütçe yılının sonuna kadar geçen yıllara ait muafiyet hakkı düşmektedir.

6.6 Bina İnşaat Harcı ve Yapı Kullanma İzni Harcı İstisnası

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun¹⁰ 80'inci maddesine göre Organize Sanayi Bölgelerinde yapılan yapı ve tesisler bina inşaat harcı ve yapı kullanma izni harcından müstesnadır.

6.7 Tevhid ve İfraz İşlem Harcı İstisnası

5281 sayılı Kanun¹¹ ile 492 sayılı Harçlar Kanununun¹² 59'uncu maddesine ilave edilen (n) bendine göre Organize sanayi bölgelerinde yer alan gayrimenkullerin ifraz veya taksim veya birleştirme işlemleri tevhit ve ifraz işlem harcından müstesnadır.

6.8 Yapı Denetim Kuruluşlarına Ödenecek Hizmet Bedeli İndirimi

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun¹³ 5'inci maddesinin beşinci fıkrası gereğince yapı denetim kuruluşlarına ödenecek hizmet bedeli Organize Sanayi Bölgeleri onaylı sınırı içerisinde yer alan tüm yapılar için %75 indirimli uygulanmaktadır.

6.9 Rekabetçi Sektörler Programı

Rekabetçi Sektörler Programı (RSP), Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız tarafından uygulanan, Avrupa Birliği ve Türkiye eş-finansmanı ile oluşturulan ve katılım önce mali yardım aracı kapsamında gerçekleştirilen çatı bir programdır. 7 yıllık dönemler halinde uygulanan Rekabetçi Sektörler Programında, temelde KOBİ'lere ve girişimcilere yönelik, rekabetçiliğin geliştirilmesine odaklı mali destekler sağlayan projeler gerçekleştirilmektedir.

⁹ 11 Ağustos 1970 Resmi Gazete Sayı: 13576, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu

¹⁰ 29 Mayıs 1981 Resmi Gazete Sayı: 17354, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu

¹¹ 31 Aralık 2004 Resmi Gazete Sayı: 25687, 5281 sayılı Vergi Kanunlarının Yeni Türk Lirasına Uyumu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

¹² 17 Temmuz 1964 Resmi Gazete Sayı: 11756, 492 sayılı Harçlar Kanunu

¹³ 13 Temmuz 2001 Resmi Gazete Sayı: 24461, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun

Rekabetçi Sektörler Programının 2007-2013 yıllarını kapsayan birinci döneminde, teknik adıyla “Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı (BROP)” uygulanmıştır. Bu dönemde, toplam 565 milyon avro bütçeyle ülkemizin göreceli olarak daha az gelişmiş 43 iline mali kaynak aktararak 44 proje hayata geçirilmiştir. 2016 yılında 40 proje ile ilgili uygulama çalışmaları devam edilmiş olup ve 2016 sonu itibarıyla 44 proje için 358 milyon avroluk yatırım gerçekleştirilmiştir.

Programın, **2014 - 2020 yıllarını** kapsayan ve teknik adı “**Rekabetçilik ve Yenilik Operasyonel Programı (RYOP)**” olan yeni dönemi için de yaklaşık **405 milyon avroluk bütçe** oluşturulmuştur.

Programın yeni döneminde, sanayide ve üretimde verimliliğinin artırılması ve cari açığın azaltılmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir. Program kapsamında desteklenecek projelerin iki temel hedefe hizmet etmesi ve **imalat sanayi, hizmetler ve yaratıcı endüstriler, teknoloji transferi ve ticarileştirme ile Ar-GE** konularında olması gerekmektedir.

Yeni dönemde tüm Türkiye’den proje başvuruları kabul edilebilecek olup desteklere valilikler, belediyeler, il özel idareleri, kalkınma ajansları, üniversiteler, TOBB ve bağlı oda ve borsalar, sanayi ve teknoloji ile ilgili dernek ve vakıflar, ihracatçı birlikleri genel sekreterlikleri, organize sanayi bölgeleri ve teknoloji geliştirme bölgeleri yönetimleri gibi kuruluşlar başvurabilmektedir. rekabetsektorler.sanayi.gov.tr adresinden Program hakkında detaylı bilgi alınabilir ve proje çağrılarını takip edilebilmektedir.

7. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

3154 Sayılı Kanun'a¹⁴ göre Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın kuruluş amacı; enerji ve tabii kaynaklarla ilgili hedef ve politikaların, ülkenin savunması, güvenliği ve refahı, milli ekonominin gelişmesi ve güçlenmesi doğrultusunda tespitine yardımcı olmak; enerji ve tabii kaynakların bu hedef ve politikalara uygun olarak araştırılmasını, geliştirilmesini, üretilmesini ve tüketilmesini sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda yatırımcılara çeşitli destek ve teşvikler vermektedir.

7.1 Verimlilik Artıcı Projeler (VAP)

Proje Uygulama Bedeli : En Fazla 1.000.000 TL
Proje Uygulama Süresi : En Fazla 2 Yıl
Proje Geri Ödeme Süresi: En Fazla 5 Yıl
Destek Üst Limiti: 300.000TL
Destek Alt Limiti: yok
Destek Oranı: Proje Uygulama Bedelinin en fazla %30'u
Destek Tipi : Hibe

"Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik"¹⁵ kapsamında Endüstriyel İşletmelerde Verimlilik Artırıcı Projelerin(VAP) uygulanmasına yönelik destekler verilmektedir.

¹⁴ 1 Mart 1985 Resmi Gazete Sayı: 18681, 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile 186 Sayılı KHK'nin Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında KHK'nin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun

¹⁵ 27 Ekim 2011 Resmi Gazete Sayı: 28097 Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik

Sanayi firmalarında enerji etüt çalışması ile belirlenen önlemlerin uygulanması ve enerji tasarrufu sağlanması için hazırlanan projeler Verimlilik Artırıcı Proje (VAP) olarak ifade edilmektedir. VAP endüstriyel işletmelerde enerji atıklarının, kayıpların ve verimsizliklerin giderilmesi için gerekli önlemlerin uygulanması amacıyla hazırlanmaktadır.

Yıllık toplam enerji tüketimleri 1000 TEP ve üzeri olan ticaret ve sanayi odası, ticaret odası veya sanayi odasına bağlı olarak faaliyet gösteren ve her türlü mal üretimi yapan işletmeler VAP desteklerinden faydalanabilmektedir.

Destekten yararlanabilmek için işletmelerin enerji verimliliği portalına kayıtlı olmaları ve her yıl mart ayı sonuna kadar önceki yıla ait enerji tüketim bilgilerini Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğüne bildirmeleri gerekmektedir. Ayrıca TS EN ISO 50001 Enerji Yönetimi Sistemine ilişkin belgenin alınması veya başvuru yapıldığına dair belgenin ibraz edilmesi şartı aranmaktadır. Her yılın Ocak ayında başvuru yapılabilir.

7.2 Enerji Sektörü Araştırma - Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (ENAR)¹⁶

Destek Üst Limiti: 1.000.000 TL

Destek Oranı: %80

Ülkemizde yenilik odaklı enerji ekipman ve mekanizmalarının geliştirilmesine katkı yapacak, bu alanda sektörü, istihdamı ve bilgi düzeyini yükselterek ülkemizin uluslararası alanda rekabet gücünü artıracak çalışmaları desteklemek ve yönlendirmek amacıyla üniversite-firma ortaklığında geliştirilecek projeler Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca desteklenmektedir.

Desteklenecek projeler aşağıdaki konulardan en az birini kapsamalıdır;

- Yerli enerji kaynakları kullanımının geliştirilmesi,
- Yenilenebilir enerji teknolojileri,
- Temiz enerji teknolojileri,
- Enerji elektro-mekanik teçhizatı imalat teknolojileri,
- Enerji verimliliği teknolojileri,
- Zararlı emisyonları azaltma teknolojileri,
- Çevrim teknolojileri,
- Enerji iletim, dağıtım sistemlerinde akıllı şebeke uygulamaları.

Destek Programına İlişkin Önemli Bilgiler:

- Enerji konulu Ar-Ge projeleri Üniversite-firma ortaklığında yürütülecektir.
- Proje bütçesinin %20'si proje ortağı firmaca karşılanacak olup %80'i Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca hibe niteliğinde ödenecektir.
- Proje süresi en fazla 2 yıl olup gerekmesi halinde en fazla 6 şar ay olmak üzere 2 kere süre uzatması yapılabilecektir.

7.3 Gönüllü Anlaşma (GA) Destekleri

Destek Üst Limiti: 200.000TL

Destek Oranı: Anlaşmanın yapıldığı yıla ait enerji giderinin % 20'si

Destek Tipi : Hibe

¹⁶ 21 Şubat 2013 Resmi Gazete Sayı: 28566 Enerji Sektörü Araştırma - Geliştirme Projeleri Destekleme

"Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik"¹⁷ kapsamında Endüstriyel İşletmelerde Gönüllü Anlaşmaların (GA) uygulanmasına yönelik destekler verilmektedir. Gönüllü Anlaşmalar yoluyla işletmelerin geçmiş beş yıllık enerji yoğunluklarının ortalaması olan referans enerji yoğunluğuna göre, üç yıllık izleme dönemi sonunda ortalama en az % 10 olmak kaydıyla taahhüt edilen oranda enerji yoğunluğunu azaltan işletmelere hibe şeklinde devlet desteği verilir.

Yıllık toplam enerji tüketimleri 1000 TEP ve üzeri olan ticaret ve sanayi odası, ticaret odası veya sanayi odasına bağlı olarak faaliyet gösteren ve her türlü mal üretimi yapan işletmeler GA desteklerinden faydalanabilmektedir. Destekten yararlanabilmek için işletmelerin enerji verimliliği portalına kayıtlı olmaları ve her yıl mart ayı sonuna kadar önceki yıla ait enerji tüketim bilgilerini Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğüne bildirmeleri gerekmektedir. Ayrıca TS EN ISO 50001 Enerji Yönetimi Sistemine ilişkin belgenin alınması veya başvuru yapıldığına dair belgenin ibraz edilmesi şartı aranmaktadır. Her yılın Ekim ayında başvuru yapılabilir.

7.4 Kojenerasyon Verim Belgesi ve Lisanssız Üretim

Lisans alma ile şirket yükümlülüğü olmaksızın Lisanssız Elektrik Üretimi Kapsamında Kojenerasyon ve Mikrokojenerasyon Tesisleri ile Atık Isıdan Elektrik Üretilmesinde Verimlilik Belgesi almak isteyen gerçek ve tüzel kişiler 18/10/2014 tarihli ve 29123 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kojenerasyon ve Mikrokojenerasyon Tesislerinin Verimliliğinin Hesaplanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ ve "Kojenerasyon Tesisi Verim Belgesi ve Değerlendirme Belgesi Başvuru Kılavuzu" kapsamında, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü'ne proje başvurusu yapabilirler.

7.5 Enerji Verimliliği Projelerinin Finansmanı

Türkiye'de uluslararası ve yerli finansman kurum ve mekanizmaları tarafından enerji verimliliği projelerine destek sağlanmaktadır. Finansman konusunda, mevcut mali destek araçlarının gözden geçirilmesi ve enerji verimliliği için Türkiye'de sanayiye uygun mali modellerin belirlenmesi ve mevcut mali mekanizmanın uyumlaştırılması, prosedür ve seçim kriterlerinin daha etkin hale getirilmesi gibi her seviyede birçok çalışma yürütülmektedir.

8. TÜRKİYE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VAKFI

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı, 1991 yılında kamu-özel sektör işbirliği ile Türkiye'de özel sektörün teknoloji ve inovasyon faaliyetlerinin desteklenerek teknolojinin gerçek dünya ile buluşturulması amacı ile kurulmuştur. Başta Avrupa Birliği olmak üzere dünyada gelişmiş ekosistemlerde kabul ve ilgi gören "kar amacını öncelikli olarak gütmeyen aracı/uygulayıcı kuruluş" modelinin Türkiye'deki tek örneği olan TTGV, Türkiye'de kanunla kurulmuş 7 Vakıf arasında teknoloji ve inovasyon alanında faaliyet gösteren tek vakıftır.

TTGV'nin desteklerinin ana prensibini oluşturan geri dönüşlü ve yürütücü katkılı destekler, kamu fonlarının özel sektörün ulusal Ar-Ge harcamalarına daha fazla ağırlıkla katılmasını teşvik ederek "çarpan etkisi" sağlayan niteliği ile bugüne kadar ülkemiz Ar-Ge kapasitesine önemli faydalar sağlamıştır.

¹⁷ 27 Ekim 2011 Resmi Gazete Sayı: 28097 Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik

TTGV, özel sektör ve kamunun beklenti, ihtiyaç ve önceliklerini değerlendirmekte, değişen şartlara ve ülkemiz koşullarına uygun yeni destek mekanizmalarını geliştirerek, hizmete almaktadır. TTGV bugün içeride ve dışarıda teknolojik yenileşim alanında aranan bir ortak olmuştur.

Özel sektör ve kamunun özel sektörümüzün uluslararası pazarlardaki rekabet gücünü Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi yolu ile güçlendirmek ortak hedefini taşıyan TTGV, Türkiye'de Ar-Ge ve yenileşimin desteklenmesi amacı ile kurulmuş ilk ve tek Kamu Özel Sektör Ortaklığıdır. TTGV faaliyetlerinde kar amacını öncelikli bir hedef olarak gözetmez. Faaliyetlerden sağlanan tüm gelir TTGV'nin giderlerinin karşılanması ve mevcut destek programlarının geliştirilmesi için kullanılmaktadır.

8.1 İleri Teknoloji Projeleri Desteği

Destek Üst Limiti: 3.000.000 ABD Doları

Destek Alt Limiti: 250.000 ABD Doları

Destek Oranı: %50 (TTGV Katkısı)

Uluslararası pazarda rekabet edebilmek ve fırsatları değerlendirebilmek amacıyla öne çıkan alanlarda; amacı, kapsamı, süresi, bütçesi, özel şartları, diğer kurum, kuruluş, gerçek ve tüzel kişilerce sağlanacak aynı ve/veya nakdi destek miktarları, sonuçta doğacak fikrî mülkiyet haklarının ilgililer arasındaki paylaşım esasları belirlenmiş, yeni bir ürün üretilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi, maliyet düşürücü ve standart yükseltici mahiyette yeni tekniklerin geliştirilmesi, üretimle ilgili olarak yeni bir teknoloji geliştirilmesi konusunda bilimsel esaslara uygun ve araştırma-geliştirme faaliyetlerinin her safhasını belirleyecek mahiyette hazırlanacak ve sonuçlarının faydalı araç, gereç, malzeme, ürün, yöntem, sistem ve üretim tekniklerine dönüştürülmesine veya mevcut teknoloji ile iyileştirilmeye yönelik faaliyetler desteklenmektedir.

Hedef Kitle: İleri Teknoloji Projeleri olan Sanayi kuruluşları ve yazılım şirketleri

Destek Mekanizması: Sanayi kuruluşları ve yazılım şirketlerinin Ar-Ge ve ticarileştirme faaliyetlerini desteklemek amacıyla oluşturulan desteğin tamamı geri ödemeli olup, destek miktarı en fazla 3.000.000 ABD Doları olarak belirlenmiştir. Destek süresi en az 1 en fazla 3 yıldır.

9. KREDİ GARANTİ FONU

Kredi Garanti Fonu'nun kuruluş amacı, teminat yetersizliği olan KOBİ ve KOBİ dışı işletmelerin finansmana erişimini kolaylaştırmaktır.

KGF, kredi kuruluşlarının teminat olarak talep ettikleri varlıklara sahip olmayan KOBİ'lerimize kefil olmak suretiyle teminat yetersizliğini finansmana erişimin önünde bir engel olmaktan çıkarmayı amaçlamakla;

- Kredi piyasasının etkin çalışmasını,
- KOBİ'lerin toplam krediler içindeki payının yükseltilmesini,
- KOBİ'lerin uzun vadeli yatırım kredileri kullanabilmesini,
- KOBİ'lerin rekabet gücünün artırılmasını,
- Girişimciliğin desteklenmesini,
- KOBİ'lerin kayıt dışı piyasalar yerine bankalardan borçlanmasını,

gelir dağılımının iyileştirilmesini ve istihdam artışını da hedeflemiş olmaktadır ki, bu hedefler aynı zamanda büyüme ve kalkınma yolundaki ülkemizin de öncelikleri arasındadır.

9.1 Özkaynak Kredi Kefalet Programı

Destek Üst Limiti: **3.000.000 TL**

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %80

Bu destek ile teminat yetersizliği çeken KOBİ'lerin bankalardan alacağı kredilere en çok %80 oranında kefalet verilmesi amaçlanmaktadır.

KGF teminatından yararlanabilmek için; kredi başvurusu yapılan bankaya, KGF kefaletinden yararlanmak istendiği belirtilmelidir.

Bir KOBİ için kefalet üst limiti **3.000.000 TL** olarak belirlenmiştir.

Bankaya başvuru yapıldıktan, yaklaşık **10 gün** sonra başvuru sahibine KGF kefaleti ile ilgili olumlu ya da olumsuz dönüş yapılmaktadır.

9.2 Mikro KOBİ'lere mikro krediler projesi

Destek Üst Limiti: **56.000 TL**

Destek Alt Limiti: **10.000 TL**

Destek Oranı: %80

Bu destek ile ülkemiz GSMH'den düşük pay alan 43 il ile diğer iller arasındaki gelişmişlik farkını azaltmak için bu illerde faaliyet gösteren mikro ölçekli KOBİ'lerin ve girişimciliğin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu program Avrupa Yatırım Fonu ile Kredi Garanti Fonu A.Ş ortaklığında yürütülmektedir.

Teminat vermekte sıkıntı yaşayan mikro KOBİ'lerin bankalardan alacağı kredilere %80 oranında kefil olunmaktadır.

Mikro Kredi Limiti: **70.000 TL**

Her bir krediye verilecek kefalet limiti: **56.000 TL**

Aşağıda verilen alanlarda faaliyet gösteren KOBİ'ler bu destekten yararlanamamaktadır:

Çiftçiler, Silah-cephane (yapımı/temini/ticareti), alkol, tütün, kumar, insan klonlama sektörlerinden birisinde aktif olan, Başvuru tarihi itibarıyla T.C. Merkez Bankası tarafından gönderilmiş son Memzuç kayıtlarında kanuni takipte izlenen kredileri olan, İflas hükümlerine tabi veya borç ödeme aczi içinde olan Mikro KOBİ'ler
Kredi vadesi minimum 6 ay, maksimum 3 yıldır.

Gayri nakdi krediler ile BCH kredileri bu destekten yararlanamamaktadır.

9.3 Her Köye bir KOBİ projesi

Destek Üst Limiti: 1.000.000 TL

Destek Alt Limiti: 0 TL

Destek Oranı: %80 oranında kefalet sağlanmaktadır.

Her Köye bir KOBİ projesinin amacı, KOBİ'leri geliştirmek, yeni yatırımları desteklemek, kırsal kesimdeki girişimciliği artırmak, kırsal kesimdeki nüfusu yerinde tutmak suretiyle istihdamı artırmaktır. Program ile bankalardan alınacak kredilere %80 oranında kefil

olunmaktadır.

Program, Avrupa Yatırım Fonu ile Kredi Garanti Fonu A.Ş tarafından ortaklaşa yürütülmektedir.

KOBİ başına kredi limiti: 1.250.000.-TL

Her bir kredi limiti: 625.000.-TL.

(*Her bir kredi dilimi talebi 625 bin TL'yi geçmeyecektir.)

KOBİ başına toplam kefalet limiti: 1.000.000.TL

Her bir kredi başına kefalet limiti: 500.000 TL

Kefalet oranı: % 80

Kredi Vadesi: 1-8 Yıl

9.4 Hazine Destekli Kefalet Programı

31.10.2016 tarihli 2016/9538 sayılı “BKK 2016/9538 Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Karar” da yer alan 20 milyar TL lik kefaletlerin toplam bakiye tutarı ile ilgili limit, 10 Mart 2017 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hazine Destekli KGF kefaletleriyle ilgili 27 Şubat 2017 tarih 2017/9969 sayılı “Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar” ile 250 milyar TL’ye yükseltilmiştir.

KOBİ ve İhracatçı KOBİ’ler için azami 12.000.000 TL, KOBİ dışı ve İhracatçı KOBİ dışı yararlanıcılar için azami 200.000.000 TL kefalet sağlanabilmektedir. Kefalet oranları yararlanıcılara göre değişmekte olup, KOBİ’ler için %90, İhracatçı KOBİ ve İhracatçı KOBİ dışı için %100, KOBİ dışı için %85 olarak uygulanmaktadır. İşletme kredisi olması durumunda vade asgari 6 ay, anapara ödemesiz dönemi en fazla 1 yıl olmak üzere azami 5 yıl, yatırım kredisi olması durumunda ise vade asgari 6 ay, anapara ödemesiz dönemi en fazla 3 yıl olmak üzere azami 10 yıldır. Kurum, verdiği kefaletler karşılığı, yararlanıcılardan her bir kefalet kullandırımı için bir defaya mahsus ve peşin olarak azami % 0,03 komisyon tahsil etmektedir. Başvuru ücreti alınmamaktadır.

10. TÜRKİYE İŞ KURUMU

Türkiye İş Kurumu, istihdamı korumak ve geliştirmek, iş arayanlara ve işverenlere danışmanlık hizmetleri sunarak işgücü piyasasında aracılık görevini etkin bir şekilde yerine getirmeyi amaçlamakta ve istihdam teşvikleri yoluyla işgücü piyasasında dezavantajlı olan kişilerin istihdam edilebilirliklerini artırmak için söz konusu dezavantajlı grupları istihdam eden işverenlere destek vermektedir.

Türkiye İş Kurumu tarafından finanse edilen teşvikler,

- Kadınlar, Gençler ve Mesleki Yeterlilik Belgesi Sahipleri için İstihdam Teşviki,
- İşsizlik Sigortası Ödeneği Alanları İstihdam Eden İşverenler için İstihdam Teşviki,
- 2017 Artı (+) İstihdam Teşviki,
- Mesleki Eğitim Kursları,
- Çalışanların Mesleki Eğitim Kursları,
- İşbaşı Eğitim Programları

10.1 Kadınlar, Gençler ve Mesleki Yeterlilik Belgesi Sahipleri için İstihdam Teşviki

Destek Üst Limiti: Prime esas aylık kazanç üst sınırına göre beyan edilen ücret üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren payı

Destek Alt Limiti: Asgari ücret üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren payı

Destek Oranı: %5 + %15,5 =%20,5

2011 yılında getirilen 6111 Sayılı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un 74. maddesiyle 4447 sayılı Kanunda¹⁸ yapılan en önemli değişiklik, Geçici 7. ve Geçici 9. Maddeleri değiştirmesi ve Geçici Maddenin yürürlüğe konulmasıdır. 2015 yılında sona eren teşvikin süresi 2020 yılına kadar uzatılmıştır. Buna göre; 31.12.2020 tarihine kadar özel sektör işverenlerince işe alınan kişilerin, işverenin son 6 ayda çalıştırdığı ortalama işçi sayısına ilave olarak işe alınmaları kaydıyla, bu kişilerin özelliklerine göre göre sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarın belirli bir kısmının İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle sigorta prim teşvikinin aşağıdaki şekilde uygulanması öngörülmüştür:

- Kadınlar ve 18-29 yaş arası gençler için;
  - Mesleki yeterlik belgesi sahipleri **48 ay**, İŞKUR’a kayıtlı işsiz olmaları halinde ilave 6 ay olmak üzere **54 ay**
  - Mesleki ve teknik eğitim veren okulları veya İŞKUR tarafından düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitirenler **36 ay**, İŞKUR’a kayıtlı işsiz olmaları halinde ilave 6 ay olmak üzere **42 ay**
  - Mesleki yeterlilik belgesi olmayan ya da herhangi bir mesleki ve teknik eğitim veren okulu veya İŞKUR tarafından düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitirmeyenler **24 ay**, ancak İŞKUR’a kayıtlı işsiz olmaları halinde ilave 6 ay olmak üzere **30 ay**
- 29 yaşından büyük erkekler için;
  - Mesleki yeterlik belgesi sahibi olanlar ve mesleki ve teknik eğitim veren okulları veya İŞKUR tarafından düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitirenler **24 ay**, İŞKUR’a kayıtlı işsiz olmaları halinde ilave 6 ay olmak üzere **30 ay**,
  - Mesleki yeterlilik belgesi olmayan ya da herhangi bir mesleki ve teknik eğitim veren okulu veya İŞKUR tarafından düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitirmeyen ancak İŞKUR’a kayıtlı işsiz olanlar **6 ay**
- Hâlihazırda hizmet akdi ile çalışanlardan, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra mesleki yeterlik belgesi alanlar veya mesleki ve teknik eğitim veren okulları bitirenler: **12 ay**

4447 Sayılı Kanuna, Geçici 10. Maddeyle getirilen bu düzenlemelerle; daha önce 5763 sayılı Kanunla Türkiye’de ilk defa dezavantajlı gruplara yönelik getirilen teşviklerin kapsamı genişletilmiş ve mesleki eğitimle ilişkilendirilmiştir. İŞKUR’un düzenlediği işgücü yetiştirme kurslarını bitirenlerin teşvik kapsamına alınması ve İŞKUR’a kayıtlı işsiz olanlara ilave 6 ay teşvik verilmesine yönelik uygulamalar, Türkiye’deki işgücü piyasasının kayıt altına alınması ve Aktif İşgücü Programlarına ayrılan kaynakların istihdama dönüşmesi bakımından önemlidir.

10.2 İşsizlik Sigortası Ödeneği Alanları İstihdam Eden İşverenler için İstihdam Teşviki

Destek Üst Limiti: Prime esas günlük kazanç alt sınırı ve prim ödeme gün sayısının çarpılması suretiyle bulunan tutar üzerinden %33,5

Destek Alt Limiti: -

Destek Oranı: %33,5

5921 sayılı ve 18.08.2009 tarihli “İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 4447 sayılı Kanunda değişiklik yapılarak, İşsizlik Ödeneği alanları istihdam eden işverenlere teşvik getirilmiştir.

¹⁸ 8 Eylül 1999 Resmi Gazete Sayı: 23810 KANUN 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu

İşsizlik ödeneği alanların; işe alındığı tarihten önceki aydan başlayarak işe alan işyerine ait son altı aylık dönemde, prim ve hizmet belgelerinde bildirilen ortalama sigortalı sayısına ilave olarak işe alınması kaydıyla, 5510 sayılı Kanunun¹⁹ 81 inci maddesinde sayılan ve 82 nci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan kısa vadeli sigorta primi tutarının yüzde biri olmak üzere işçi ve işveren payı sigorta primleri ile genel sağlık sigortası primi, kalan işsizlik ödeneği süresince Fondan karşılanmaktadır.

Bu teşvikten yararlananlar, 5 puanlık prim teşvikinden yararlanamadığı için teşvik yeterince etkin olamamıştır. Teşvik için herhangi bir bitiş süresi öngörülmemiştir.

10.3 2017 Artı (+) İstihdam Teşviki

Destek Üst Limiti: 666,6

Destek Alt Limiti: 22,22

Destek Oranı: İlgili aydaki prim ödeme gün sayısının 22.22 TL ile çarpılarak bulunan tutar 9/2/2017 tarihli ve 29974 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 687 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa geçici 17 nci madde eklenmiştir.

Buna göre; 31.12.2017 tarihine kadar işe alınan her bir sigortalı için geçerli olmak üzere, 1/2/2017 tarihinden itibaren özel sektör işverenlerince Kuruma kayıtlı işsizler arasından işe alınanların; işe alındıkları tarihten önceki üç aya ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde kayıtlı sigortalılar dışında olmaları ve 2016 yılı Aralık ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgelerindeki sigortalı sayısına ilave olmaları kaydıyla işe alındıkları tarihten itibaren 31/12/2017 tarihine kadar geçerli olmak üzere sigortalının aylık prim ödeme gün sayısının 22,22 TL ile çarpılması sonucunda bulunacak tutar, bu işverenlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna ödeyecekleri sigortalı hisseleri dahil tüm primlerden mahsup edilmek suretiyle işverene destek ödemesi yapılmakta ve destek tutarı Fondan karşılanmaktadır.

Bu maddeyle düzenlenen destek unsurundan yararlanmakta olan işverenler; aynı sigortalı için aynı dönemde diğer sigorta primi teşvik, destek ve indirimlerden yararlanamamaktadır. 4447 sayılı Kanunun geçici 17 nci maddesinde öngörülen işveren desteğinden yararlanılabilmesi için,

Sigortalı yönünden;

- 1/2/2017 ila 31/12/2017 tarihleri arasında işe alınmış olması,
- Türkiye İş Kurumu'na kayıtlı işsiz olması,
- İşe giriş tarihi itibarıyla işe alındıkları tarihten önceki üç aya ilişkin Kurumumuza verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde kayıtlı olmaması,

İşveren yönünden;

- Özel sektör işverenine ya da 5510 sayılı Kanunun ek 9 uncu maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki işverene ait olması,
- Sigortalının işe alındığı işyerine ait 2016 yılı Aralık ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgelerindeki sigortalı sayısına ilave olarak çalıştırılması,
- Aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içinde Kuruma verilmesi,
- Tahakkuk eden sigorta primlerinin yasal süresi içinde ödenmesi,

¹⁹ 16 Haziran 2006 Resmi Gazete Sayı: 26200 KANUN 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

- Yasal ödeme süresi geçmiş sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarının bulunmaması,
- - Çalıştırdığı kişileri sigortalı olarak bildirmedeği veya bildirdiği sigortalıları fiilen çalıştırmadığı yönünde herhangi bir tespitin bulunmaması

10.4 Mesleki Eğitim Kursları

Mesleki eğitim kursları, istihdamın korunması, artırılması, geliştirilmesi ve işsizliğin azaltılması hedefleri çerçevesinde, İŞKUR'a kayıtlı herhangi bir mesleği olmayan, bir mesleği olmakla birlikte mesleğinde iş bulamayan veya mesleğinde yeterli olamayan işsizlerin niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla düzenlenmektedir. Kurs süresi en fazla 160 gün olarak uygulanmaktadır.

Mesleki eğitim kurslarının temel hedefi; işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmaktır.

Kurs süresince kursiyerlere kursiyer zaruri gideri ve Genel sağlık sigortası primi ve iş kazası meslek hastalığı sigorta primi ödenmektedir.

10.5 Çalışanların Mesleki Eğitim Kursları

İŞKUR tarafından istihdamın korunması ve çalışanların mesleki sertifika sahibi yapılması amacı ile Kurum, çalışanlara yönelik olarak işverenlerle işbirliği kapsamında mesleki eğitim kursları düzenleyebilmektedir. Düzenlenecek eğitimlerde eğitici gideri ve Kurumca uygun bulunacak diğer eğitim giderleri ödenebilmektedir. Bu kapsamda düzenlenen kurslara katılan kursiyerlere kursiyer zaruri gideri ödenmez ancak program süresince katılımcılar adına iş kazası ve meslek hastalığı ile genel sağlık sigortası primleri İŞKUR tarafından karşılanarak katılımcıların sağlık hizmetlerinden faydalanmaları sağlanmaktadır. Ayrıca kursu bitirenlere kurs bitirme sertifikası verilmektedir.

10.6 İşbaşı Eğitim Programları

İşbaşı eğitim programının amacı nitelikli işgücü temin etmekte zorlanan işverenlere işe alacakları kişileri işyerinde belli bir süre gözlemleyerek ve eğitim vererek kişiler hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olma ve işe alma konusunda isabetli bir karar verme imkanı sunmaktır. Bu sayede işverenler ihtiyaç duydukları işgücünü herhangi bir maliyete katlanma zorunluluğu bulunmadan kendileri yetiştirme imkânına kavuşmakta ve doğru işçi bulma olanağı elde etmektedirler.

İşbaşı eğitim programı ilgili mevzuatı gereği en az 2 sigortalı çalışanı bulunan ve Kuruma kayıtlı olan tüm işyerlerinde uygulanabilmektedir. Kamu kurumu olmayan ve kamu kurumu teşkilatı içerisinde yer almayan tüm işverenler programa başvuru yapabilmektedir. Program kapsamında işverenler çalışan sayısının % 10'undan % 30'una kadar katılımcı talep edebilmektedir.

Katılımcılara günlük 54 TL zaruri gider ödemesi İŞKUR tarafından yapılmaktadır. Bu sayede program süresine bağlı olarak net asgari ücret düzeyinde (1.404 TL) gelir elde etme imkanı sağlanmaktadır. Ayrıca program süresince katılımcılar adına iş kazası ve meslek hastalığı ile genel sağlık sigortası primleri İŞKUR tarafından karşılanarak katılımcıların sağlık hizmetlerinden faydalanmaları sağlanmaktadır.

6645 sayılı kanuna²⁰ eklenen geçici 15. Madde uyarınca 31.12.2017 tarihine kadar başlayan işbaşı eğitim programını tamamlayan; 18 yaşından büyük, 29 yaşından küçük olanlardan program sonrasında üç ay içinde işe alınması durumunda işe alan işverenler imalat sanayi sektöründe faaliyet gösteriyorsa 42 ay, diğer sektörlerde faaliyet gösteriyorsa 30 ay süre ile SGK işveren primi İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmaktadır.

Ayrıca, Programa katılan kişilere İŞKUR'un yaptığı ödemeler dışında programın düzenlendiği işveren tarafından yapılan ve aylık brüt asgari ücretin yarısını geçmeyen fiili ödemelerin gelir vergisi kanunu gereğince vergi matrahından indirilmesi imkânı da bulunmaktadır.

11 KALKINMA AJANSLARI

11.1 Doğrudan Finansman Desteği

Kalkınma ajansları faaliyet planlarına bağlı olarak program bazında teklif çağrılarını çıkmaktadır. Açıklanan destek programının açık olduğu dönem içerisinde uygun başvuru sahiplerinin proje başvuru formu ve eklerini hazırlayarak Ajansa sunması gerekmektedir.

Destek programlarının teklif çağrıları yıl boyunca açık olmadığı, başvuruların süresi kısıtlı bir zamanda olduğu için sunulacak proje tekliflerinin destek programlarının açık olduğu dönem içinde sunulması zorunludur. Son başvuru süresi geçen programlar için başvuru yapılamaz.

Ajansların, bağlı oldukları mevzuatları gereğince özel sektöre sağlayacağı destekler proje toplam uygun maliyetlerinin % 50'sini aşamaz. Buna göre özel sektöre ajansların sağlayacağı destek oranı azami % 50'dir. Proje uygulama süresi de 24 ayı geçemez. (Destek kapsamında KDV uygun maliyet olarak değerlendirilmemektedir.)

11.2 Faiz Desteği ve Faizsiz Kredi Desteği

Faiz desteği, kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişilerin ilgili aracı kuruluş (bankalar, vd.) ile Ajans arasında imzalanacak protokolde belirtilen nitelikteki projeleri için, bankalar vb. kurumlardan alacakları krediler karşılığında ödeyecekleri faiz giderlerinin, Ajans tarafından karşılanmasını öngören karşılıksız yardımdır. Bu destekten KOBİ'ler, çiftçi ve çiftçi grupları, serbest meslek sahipleri yararlanabilir.

Faizsiz kredi desteği, Ajans tarafından kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişilerin ilgili aracı kuruluş ile Ajans arasında imzalanacak protokolde belirtilen nitelikteki projeleri için, ilgili aracı kuruluşlar eliyle kredi verilmesidir. Bu mali destek Ajans mevzuatında belirlenmiş olan usul ve esaslar dâhilinde sağlanmaktadır. Bu destekten KOBİ'ler, çiftçi ve çiftçi grupları, serbest meslek sahipleri yararlanabilir.

Faiz ve faizsiz kredi desteklerinin sağlanabilmesi için öncelikle aracı kurum olan bankalar ile Ajans arasında bir protokol yapılması ve Ajans tarafından desteklerin ilan edilmesi gereklidir. Mevcut durumda Kalkınma Ajanslarının hiçbirisi henüz faiz desteği ve faizsiz kredi desteği uygulamasına başlamamışlardır.

²⁰ 23 Nisan 2015 Resmi Gazete Sayı: 29335 KANUN 6645 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

11.3 Fizibilite Desteği

Kalkınma Ajansları Proje Ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik²¹ uyarınca daha önceden Doğrudan Faaliyet Desteği (DFD) olarak verilen destek Fizibilite Desteği olarak değiştirilmiştir. Bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına ve bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesinde acil tedbirlere yönelik faaliyetlerin desteklenmesidir. Ajansın proje teklif çağrısı yapmaksızın, proje hazırlığı konusundaki yükümlülüklerden bazılarını hafifletmek ve proje destek sürecini hızlandırmak amacıyla veya proje hazırlık sürecini doğrudan yönetmek suretiyle yararlanıcılara sağladığı karşılıksız ve doğrudan desteklerdir. Fizibilite Desteği, istisnai bir destek olup, bu destek türünde proje teklif çağrısı usulü uygulanmaz. (Kâr amacı güden kuruluşlar yararlanmamaktadır.)

11.4 Gúdümlü Proje Desteği

Bölgedeki girişimcilik ve yenilikçilik kapasitesini geliştirecek nitelikteki iş geliştirme merkezleri, teknoparklar, teknoloji geliştirme merkezleri ve işletmelerin ortak kullanımına açık fuar, ticaret merkezi, sergi salonu, laboratuvar ve atölye gibi büyük bütçeli altyapı ve/veya işletme desteklerini içeren, stratejik önem taşıyan, projelere Ajansın öncülük edip ve koordinasyonunu üstlenmesi ile Ajansın doğrudan mali ve teknik destek sağlamasıdır.

11.5 Teknik Destek

Bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaştıkları çalışmalarına Ajans tarafından sağlanan desteklerdir.

Mali Desteklere İlişkin Temel Esaslar

Destek Adı	Destek Konusu	Toplam Yıllık Ödenek Tavanı	Proje Başına Destek Oranı	Proje Başına Azami Destek Miktarı	Uygulama Süresi	Ajansın Destekleri Ödeyeceği Yer	Teklif Çağırısı Yöntemi
Doğrudan Finansman Desteği	Küçük Ölçekli Altyapı Projesi	Yıllık gider bütçesinin en fazla %25'i.	En az %25, en fazla %50. Bu oran %75'e kadar artırılabılır.	Yıllık ödenek tavanının en fazla %25'i	En fazla 2 yıl	Yararlanıcı Hesabı	Var
	KOBİ Projesi		En fazla %50. Bu oran artırılamaz.	Başvuru Rehberlerinde belirtilir.	En fazla 2 yıl	Yararlanıcı Hesabı	Var
	Diğer		Proje uygun maliyetlerinin en fazla %75'i. Ancak bu oran %90'a kadar artırılabılır.	Başvuru Rehberlerinde belirtilir.	En fazla 2 yıl	Yararlanıcı Hesabı	Var
Doğrudan Faaliyet Desteği	Acil tedbirler, acil nitelikli stratejik eylemler, bunlarla ilgili fizibilite, plan, araştırma çalışmaları, acil nitelikli yatırım promosyon çalışmaları	Ajansın yıllık gider bütçesinin %2'si. Bu oran %4'e kadar artırılabılır.		Kamu ihale mevzuatı "Doğrudan Temin" usulü limitinin en fazla iki katı	En fazla 1 yıl	Yararlanıcı Hesabı	Yok
Gúdümlü Proje Desteği	Girişimciliği, işbirliği kültürünü, özel sektör işletmeciliğini geliştirmek	Ajansın yıllık gider bütçesinin en fazla %20'si.	En fazla %75'i. Bu oran artırılamaz.	Çalışma programında belirlenir	En fazla 2 yıl	Yararlanıcı Hesabı	Yok
Faiz Desteği	KOBİ ve Kar Amaçlı Kuruluş Projeleri	Yıllık gider bütçesinin en fazla %15'i. Ancak bu oran %25'e kadar artırılabılır.	En fazla %50. Bu oran artırılamaz.	Faiz desteği ödeneğinin %5'i.	En fazla 1 yıl	İlgili aracı kuruluş hesabı	Var
Faizsiz Kredi Desteği	KOBİ ve Kar Amaçlı Kuruluş Projeleri		En fazla %50. Bu oran artırılamaz.	Faiz desteği ödeneğinin %5'i.	En fazla 1 yıl	İlgili aracı kuruluş hesabı	Var

²¹ 15 Eylül 2017 Resmi Gazete Sayı: 30181 Kalkınma Ajansları Proje Ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

hususların Bakanlar Kurulu Kararı ile belirleneceği hükme bağlanmıştır. Cazibe Merkezleri

Programı Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Bakanlar Kurulu'nun 2016/9596 sayılı Kararı ise 11.01.2017 tarihinde Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Program 10 yıllık bir dönemi kapsamakta olup “**Çağrı Yöntemi**” ile yapılmaktadır. Bu kapsamda Bakanlar Kurulu Kararının yayımını müteakip “**1. Başvuru Çağrı Dönemi**” 24.01.2017 tarihinde başlamış, 24.02.2017 tarihinde sona ermiştir. Daha sonraki **başvurular yine çağrı yöntemiyle duyurularak alınacaktır.**

Cazibe Merkezleri Programının Amacı

Bu programın amacı; görece az gelişmiş bölgelerdeki yatırım ortamını canlandırarak istihdam, üretim ve ihracatı artırmak İmalat sanayii ile çağrı merkezi ve veri merkezi yeni yatırım projeleri desteklemek, İmalat sanayiinde; yarım kalmış ya da yatırımı tamamlanarak işletme sermayesi yetersizliği nedeniyle işletmeye geçememiş veya kısmen geçmiş yahut başka sebeplerle faaliyet göstermeyen tesisleri ekonomiye kazandırmaktır.

Cazibe Merkezleri Programı Kapsamındaki İller ve Sağlanacak Destekler

Cazibe Merkezleri Programı kapsamına alınan 23 il şu şekildedir;

• Adıyaman	• Bitlis	• Hakkâri	• Siirt
• Ağrı	• Diyarbakır	• Iğdır	• Şanlıurfa
• Ardahan	• Elazığ	• Kars	• Şırnak
• Batman	• Erzincan	• Malatya	• Tunceli
• Bayburt	• Erzurum	• Mardin	• Van
• Bingöl	• Gümüşhane	• Muş	

Program kapsamında sağlanacak destek unsurları ise şunlardır; Danışmanlık Hizmeti Desteği, Yatırım Yeri Tahsisi Desteği, Bina Yapımı Desteği, Faizsiz Yatırım Kredisi Desteği, Faiz İndirimli İşletme Kredisi Desteği, Üretim Tesisi Taşıma Desteği, Çağrı Merkezi Yatırım Desteği, Veri Merkezi Yatırım ve Enerji Desteği verilecektir.

Asgari Değerlendirme Kriterleri

- Projenin optimum üretim ve hizmet ölçüğünü sağlaması
- İllerde ve bölgelerde arz ve talep dengesi gözetilerek yeni yatırımın atıl kapasite oluşturmaması
- Fizibilite veya proje değerlendirme raporuna göre yatırımın teknik, ekonomik ve mali yönden yapılabilir ve sürdürülebilir olması
- Yatırımcının yeterli mali güce sahip olması

Öncelik Kriterleri

- Yüksek istihdam sağlanması
- İthal ikamesi sağlayacak ürün üretilmesi
- İhracat potansiyelinin olması
- Yatırımın ileri geri bağlantıları ile diğer alt sektörleri tetikleyecek nitelikte olması
- Ar-Ge ve yenilik içermesi
- Yerli makine ve teçhizat veya yerli teknoloji kullanılması
- Yatırımcının destekten faydalanmasını talep ettiği yatırım konusunda tecrübesi /veya kurumsal kapasitesi olması
- İmalat sanayii için yatırımın organize sanayi bölgesinde yapılması.

“Yatırım ve Üretim Desteği” ve “Üretim Tesisi Taşıma Desteği” paketi ile ilgili tablo:

Yatırım ve Üretim Desteği
Sektör
İmalat Sanayi
Yatırımın Niteliği
Yeni yatırım projeleri, Yarım kalmış projeler, İşletmeye geçememiş veya faaliyet göstermeyen tesisler, İşletme sermayesi ihtiyacı olan tesisler
Asgari Sabit Yatırım Tutarı
2.000.000 TL
Asgari İstihdam
30 Kişi
Danışmanlık Hizmeti Desteği
Fizibilite hazırlama, mühendislik projeleri ve yatırım talebiyle doğrudan ilgili başlangıç eğitim harcamaları ile yatırım için kritik öneme sahip konularda uygulanır. Know-how, imtiyaz, lisans patent ücreti vb harcamalar destek kapsamında değildir.
Yatırım Yeri Tahsisi Desteği (1)
Yatırımcıya kiralanacak ya da bina inşa desteği için kullanılacak; OSB içindeki boş parseller, OSB’de uygun parsel bulunmaması halinde hazineye ait arsa veya parsellerin YİKOB veya İdareye devredilmesi şeklinde uygulanır.
Bina Yapımı Desteği
Tahmini bina yapım maliyeti Banka tarafından belirlenir. Bina yatırımcının kendisi, YİKOB veya İdare tarafından yaptırılır. Yatırım için gerekli binanın azami 20.000 m ² 'ye kadar kısmı desteklenebilir ve verilecek destek tutarı 10.000.000 TL'yi geçemez, aşan kısım yatırımcının özkaynaklarından karşılanır.
Faizsiz Yatırım Kredisi Desteği
Bina (yarım kalmış yatırımlar hariç) ve makine-teçhizat harcamaları için; Vade: a) 2 yıl anapara ödemesiz dönem dahil 6 yıl vadeli b) 3 yıl anapara ödemesiz dönem dahil 10 yıl vadeli (Krediye konu makina teçhizatın 13.09.2014 tarih ve 29118 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "yerli malı tebliği" kapsamında yerli malı belgesine sahip olması ya da yerli patente dayalı üretim teknolojisi kullanılırsa) Kredinin faizi: Sıfır faizli yatırım kredisi kullanılır. Kredi limiti: Kredilendirilecek yatırımların azami %70' ine, bina yatırımları için azami 10 milyon TL' na kadar. Asgari Özkaynak: Kredilendirilecek yatırımın asgari %30' u. Kullanılmış makina teçhizat- donanım ve sair malzeme alımları için destek sağlanmaz.
Faiz İndirimli İşletme Kredisi Desteği
Vade: a) 1 yıl anapara ödemesiz dönem dahil 4 yıl vadeli b) 2 yıl anapara ödemesiz dönem dahil 5 yıl vadeli (Krediye konu makina teçhizatın 13.09.2014 tarih ve 29118 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "yerli malı tebliği" kapsamında yerli malı belgesine sahip olması ya da yerli patente dayalı üretim teknolojisi kullanılırsa) Kredinin faizi: Banka tarafından işletme kredilerine uygulanan cari faiz oranının %50' sidir. Kredi limiti: Banka tarafından belirlenecektir.

(1) Asgari 100 milyon TL tutarında ve asgari 100 kişilik istihdam sağlayacak yatırımlar için, OSB' de parsel bulunmaması veya yatırımın OSB' de yapılamayacak büyüklükte veya entegre nitelik arz etmesi halinde Hazineye ait taşınmazlar üzerinde 49 yıl süreli bedelsiz olarak bağımsız ve sürekli irtifak hakkı tesisi edilir.

Üretim Tesisi Taşıma Desteği

Sektör

İmalat Sanayi

Yatırımın Niteliği

Program kapsamındaki iller dışında bulunan, taşınması uygun görülen, halen faaliyette bulunan üretim tesisleri

Asgari Sabit Yatırım Tutarı

Asgari İstihdam

200 Kişi

Diğer Koşullar

Asgari son 2 yıl üretim faaliyetinin sürdürüldüğü tespiti, Kararın yürürlüğe girmesini takip eden 2 yıl içinde taşınması

Nakdi Taşınma Desteği

Demontaj, nakil, montaj maliyetleri ile taşınma sürecinde Banka tarafından karşılanması gerekli görülen diğer masraflar için azami 1 milyon TL nakdi destek sağlanır

Teşvik Desteği

CMP illerine taşınan imalat sanayii yatırımı, 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar kapsamında, yeni yatırım kabul edilerek ve asgari yatırım büyüklüğü şartı aranmadan, a) 4. ve 5. bölgede Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği b) 6. bölgede Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği, Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği ve Gelir Vergisi Stopajı Desteğinden faydalandırılır.

Danışmanlık Hizmeti Desteği

Taşınan tesise yönelik ilave yeni yatırımlar için kullanılır

Yatırım Yeri Tahsis Desteği (2)

Yatırımcıya kiralanacak ya da bina inşa desteği için kullanılacak; OSB içindeki boş parseller, OSB'de uygun parsel bulunmaması halinde hazineye ait arsa veya parsellerin YİKOB veya İdareye devredilmesi ve yatırımcıya kiralanması şeklinde uygulanır.

Faizsiz Yatırım Kredisi Desteği

Bina ve ilave makine-teçhizat harcamaları için;

Vade: a) 2 yıl anapara ödemesiz dönem dahil 6 yıl vadeli

b) 3 yıl anapara ödemesiz dönem dahil 10 yıl vadeli (*Krediye konu makina teçhizatın 13.09.2014 tarih ve 29118 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "yerli malı tebliği" kapsamında yerli malı belgesine sahip olması ya da yerli patente dayalı üretim teknolojisi kullanılırsa*)

Kredinin faizi: Sıfır faizli yatırım kredisi kullanılır

Kredi limiti: Kredilendirilecek yatırımların azami %70' ine, bina yatırımları için azami 10 milyon TL'ye kadar

Asgari Özkaynak: Kredilendirilecek yatırımın asgari %30' u.

Kullanılmış makina teçhizat- donanım ve sair malzeme alımları için destek sağlanmaz.

Faiz İndirimli İşletme Kredisi Desteği

Vade: a) 1 yıl anapara ödemesiz dönem dahil 4 yıl vadeli

b) 2 yıl anapara ödemesiz dönem dahil 5 yıl vadeli (*Krediye konu makina teçhizatın 13.09.2014 tarih ve 29118 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "yerli malı tebliği" kapsamında yerli malı belgesine sahip olması ya da yerli patente dayalı üretim teknolojisi kullanılırsa*)

Kredinin faizi: Banka tarafından işletme kredilerine uygulanan cari faiz oranının %50' sidir.

Kredi limiti: Banka tarafından belirlenecektir.

(1) Asgari 100 milyon TL tutarında ve asgari 100 kişilik istihdam sağlayacak yatırımlar için, OSB' de parsel bulunmaması veya yatırımın OSB' de yapılamayacak büyüklükte veya entegre nitelik arz etmesi halinde Hazineye ait taşınmazlar üzerinde 49 yıl süreli bedelsiz olarak bağımsız ve sürekli irtifak hakkı tesisi edilir.

TEŞVİKLERE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

- 15/6/2012 tarih ve 2012/3305 sayılı “ Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”
- 20/6/2012 tarihli ve 2012/1 sayılı Uygulama Tebliği
- 7/9/2016 tarih ve 6745 sayılı “Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”
- 2015/8 sayılı “Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Karar”
- 2015/9 sayılı “Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Destekleri Hakkında Karar”
- 12/9/2012 tarihli ve 28409 sayılı "Elektronik Haberleşme, Uzay ve Havacılık Sektöründe Araştırma Geliştirme Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Yönetmelik”
- 11/8/1970 tarihli ve 1319 sayılı “Emlak Vergisi Kanunu”
- 29/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı “Belediye Gelirleri Kanunu”
- 31/12/2004 tarihli ve 5281 sayılı Vergi Kanunlarının Yeni Türk Lirasına Uyumu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 17/7/1964 tarihli ve 492 sayılı “Harçlar Kanunu”
- 13/7/2001 tarihli ve 4708 sayılı “Yapı Denetimi Hakkında Kanun”
- 27/10/2011 tarihli ve 28097 sayılı “Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik”
- 31/10/2016 tarihli 2016/9538 sayılı “BKK 2016/9538 Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Karar”
- 27/2/2017 tarih 2017/9969 sayılı “Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar”
- 6111 sayılı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”
- 8/9/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu,
- 5921 sayılı ve 18/08/2009 tarihli “İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”
- 5510 sayılı ve 16/6/2006 tarihli “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu”
- 9/2/2017 tarihli ve 687 sayılı “Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”
- 23/4/2015 tarihli ve 6645 sayılı “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”

KAYNAKÇA

- Ekonomi Bakanlığı
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
- Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü (İŞKUR)
- KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği, Destek Programları ve Bunlara İlişkin Uygulama Esasları
- TÜBİTAK
- Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Bölgeleri Genel Müdürlüğü
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü
- www.invest.gov.tr
- www.ekonomi.gov.tr
- www.bstb.gov.tr
- www.kalkinma.gov.tr
- www.iskur.gov.tr
- www.kosgeb.gov.tr
- www.resmigazete.gov.tr
- www.tubitak.gov.tr
- www.ttg.gov.org.tr
- www.yatirimadestek.com
- www.bigg.tubitak.gov.tr
- www.kusip.gov.tr/

¹ İhracata Hazırlık Kredileri, KOBİ İhracata Hazırlık Kredileri, Dış Ticaret Şirketleri Kısa Vadeli İhracat Kredisi, Sevk Öncesi İhracat Kredisi, Reeskont Kredisi, Sevk Sonrası Reeskont Kredisi, İhracata Yönelik İşletme Sermayesi Kredisi, İhracata Yönelik Yatırım Kredisi

² Öz kaynak Kredi Kefalet Programı, Mikro KOBİ'lere Mikro Krediler Projesi, Her Köye Bir KOBİ Projesi, Hazine Destekli Kefalet Programı

³ Kredi Faiz Desteği.

⁴ Uluslararası Nitelikteki Yurt İçi İhtisas Fuarlarının Desteklenmesi, Yurt Dışı Fuarlara Katılım Desteği, Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi, Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi, Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği, Tasarım Desteği, Döviz Kazandırıcı Hizmetlerin Desteklenmesi.

⁵ Yapı Denetim Kuruluşlarına Ödenecek Hizmet Bedeli İndirimi, Tevhid ve İfraz İşlem Harcı İstisnası, Bina İnşaat Harcı ve Yapı Kullanma İzni Harcı İstisnası, Emlak Vergisi Muafiyeti

⁶ Yurt İçi Fuar Desteği, Yurt Dışı İş Gezisi Desteği, Tanıtım Desteği, Eşleştirme Desteği, Danışmanlık Desteği, Eğitim Desteği, Tasarım Desteği, Sınai Mülkiyet Hakları Desteği, Belgelendirme Desteği, Test, Analiz ve Kalibrasyon Desteği, Bağımsız Denetim Desteği, Gönüllü Uzmanlık Desteği, Lojistik Desteği

⁷ Enerji Verimliliği Projelerinin Finansmanı, Verimlilik Artırıcı Projeler (VAP), Enerji Sektörü Araştırma-Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (ENAR), Gönüllü Anlaşma Destekleri (GA), Kojenerasyon Verim Belgesi ve Lisanssız Üretim

⁸ Kadınlar, Gençler ve Mesleki Yeterlilik Belgesi Sahipleri için İstihdam Teşviki, İşsizlik Sigortası Ödeneği Alanları İstihdam Eden İşverenler için İstihdam Teşviki, 2017 Artı (+) İstihdam Teşviki, Mesleki Eğitim Kursları, Çalışanların Mesleki Eğitim Kursları, İşbaşı Eğitim Programları

⁹ Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği (UR-GE), Tasarım Desteği-İşbirliği Kuruluşlarının Desteklenmesi.

¹⁰ Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri Desteği, Kümelenme Destek Programı.

¹¹ Üniversite Sanayi İşbirliği Destek Programı, Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ), Teknoloji Transfer Ofisleri Destek Programı, Proje Pazarları Destekleme Programı, Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı.

¹² İşbirliği Güç Birliği Destek Programı, Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı.

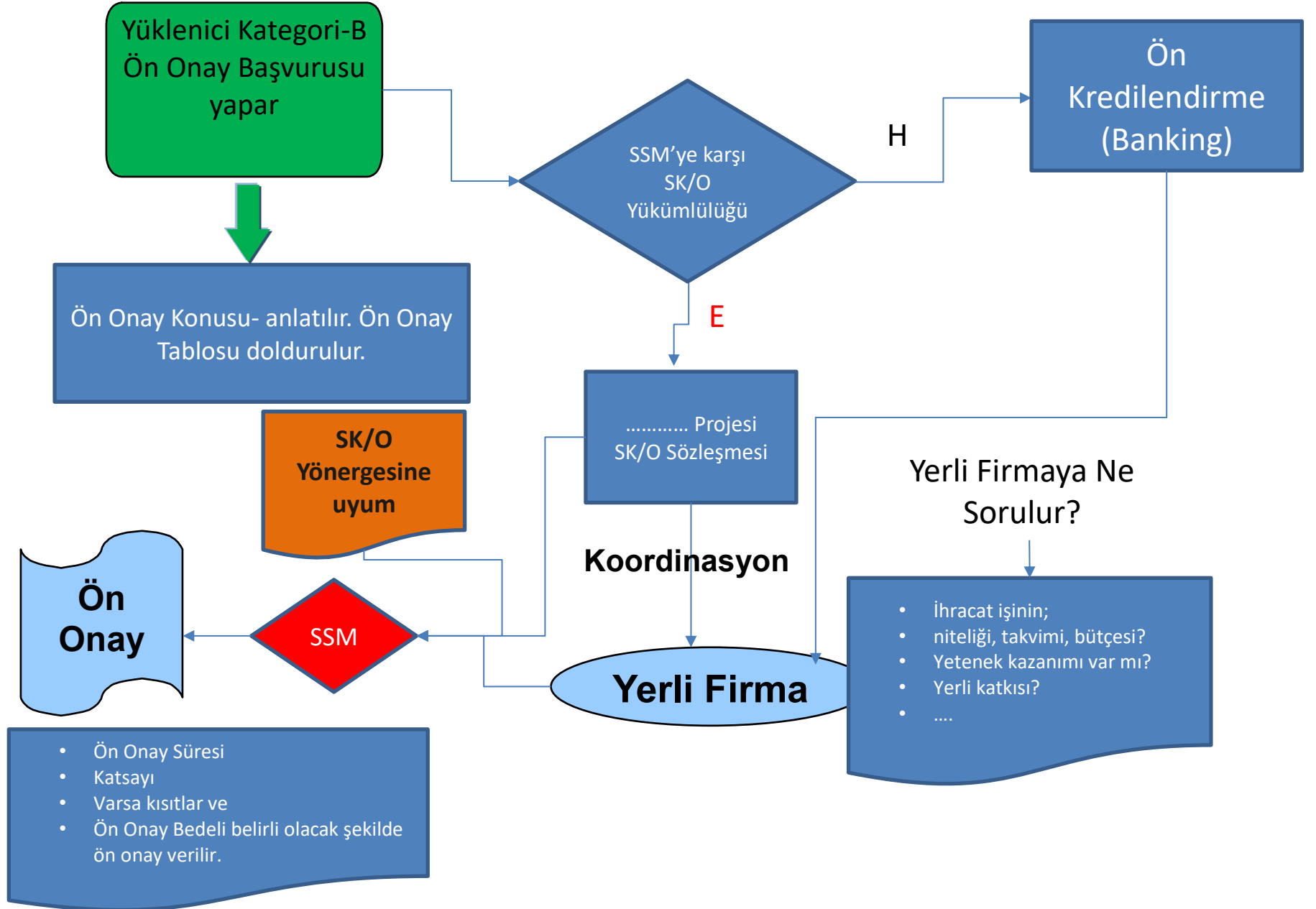
¹³ Savunma Sanayii Müsteşarlığı Sanayi Katılımı / Offset Yönergesi kapsamında yerli sanayi kullanımı programları.

EKLER

Ek- 1 Kategori-B Ön Onay Süreci-Örnek

Ek- 2 Kategori-C Ön Onay Süreci-Örnek

Ek- 1 Kategori-B Ön Onay Süreci-Örnek

Ek- 2 Kategori-C Ön Onay Süreci-Örnek

